

ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรก (อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี) ในการดูแลผู้สูงอายุ

โดย

นายณัฏพล บดีการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ศักราชของเทศบาลตำบลปากแพรก (อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี) ในการดูแลผู้สูงอายุ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

THE POTENTIAL OF TAMBON PAK PHRAEK MUNICIPALITY (AMPHOE MUEANG
KANCHANABURI, KANCHANABURI PROVINCE) IN ELDER CARE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
Master of Arts Program in Public and Private Management
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2016
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ศัภษาภาพของเทศบาล
ตำบลปากแพรก (อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี) ในการดูแลผู้สูงอายุ” เสนอโดย นายณัฒพล บดิการ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐ
และภาคเอกชน

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารัทศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร.สรวรยา ธรรมอภิพล

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.สุทิสรา ลุ่มบุตร)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.สรวรยา ธรรมอภิพล)

...../...../.....

57601308 : สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

คำสำคัญ : บทบาท/ศักยภาพ/เทศบาลตำบลปากแพรก/ผู้สูงอายุ

ณัชพล บติการ : ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรก (อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี) ใน
การดูแลผู้สูงอายุ. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : อ.ดร.สรวรยา ธรรมอภิพล. 85 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทผู้สูงอายุและศึกษาศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีสัมภาษณ์เชิงลึกนายกเทศมนตรีตำบลปากแพรก เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในกองสวัสดิการสังคมและผู้สูงอายุ รวมทั้งสิ้น 13 คน ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการ จำแนกข้อมูลตามวัตถุประสงค์วิเคราะห์ผลการศึกษาและนำเสนอโดยการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลตำบลปากแพรกมีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ใน 7 ด้าน ได้แก่ การสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ การส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ โครงการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กับผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากจนและผู้ยากไร้ และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งการรับรู้ถึงสิทธิยังไม่ครบทุกด้าน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือเรื่องการเดินทางเข้าร่วมกิจกรรม ความต้องการเพิ่มเบี้ยยังชีพ การหาตลาดรองรับในการสนับสนุนอาชีพ และการให้ความสนใจกับสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ตามลำดับ เมื่อศึกษาศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุโดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกด้วย STEP-G Analysis พบว่าด้านที่เป็นโอกาสมี 3 ด้านคือ สังคมและวัฒนธรรมซึ่งมีการกระจายข่าวสารรวดเร็ว เศรษฐกิจมีความเจริญทำให้ได้รับเงินอุดหนุนมากขึ้น และการเมืองที่มีอิสระในการตัดสินใจในการดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุ ด้านที่เป็นอุปสรรคมี 2 ด้านคือเทคโนโลยีซึ่งใช้ไม่ได้กับผู้สูงอายุ และภูมิศาสตร์ที่ทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในด้วย 5M Analysis พบว่าด้านที่เป็นจุดแข็งมี 4 ด้านคือรูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีค่านิยมร่วม/วัฒนธรรมองค์กรที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณเพียงพอต่อการดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุ ด้านที่เป็นจุดอ่อนมี 1 ด้านคือทรัพยากรบุคคลซึ่งมีไม่เพียงพอ เมื่อนำมาวิเคราะห์พบว่า โอกาสและจุดแข็งมีทั้งหมด 7 ด้าน ซึ่งมีมากกว่าอุปสรรคและจุดอ่อนที่มีทั้งหมด 3 ด้าน จากที่กล่าวในข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ อยู่ในระดับสูง

สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2559

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

57601308 : MAJOR : PUBLIC AND PRIVATE MANAGEMENT

KEY WORD: ROLE / POTENTIAL / TAMBON PAK PHRAEK MUNICIPALITY / ELDERLY

NATCHAPON BODIKAN: THE POTENTIAL OF TAMBON PAK PHRAEK MUNICIPALITY (AMPHOE MUEANG KANCHANABURI, KANCHANABURI PROVINCE) IN ELDER CARE. THESIS ADVISOR: SAWANYA THAMMA-APIPON. Ph.D. 85 pp.

This research aimed to study the roles of the elderlies and the potential of Tambon Pak Phraek Municipality in elderly care. The research was conducted by using a qualitative methodology and in-depth interviews with Mayor of Tambon Pak Phraek, operating officers in Division of Social Welfare and the elderlies in a total of 13 people. The data was checked the accuracy by data triangulation and classified by purposes, analyzed the results and presented by descriptive method.

The research results indicated that Tambon Pak Phraek Municipality had the roles in Elderly *Person Act*, B.E. 2546 (2003) in seven aspects and had still not recognized all the aspects of the whole rights. The most common problems were less activity participation, demand for a higher rate of allowance, finding a market for professional support, and paying attention to the elderly members, respectively. The study of the potential of Tambon Pak Phraek Municipality in elderly care conducted by analyzing the external environment with STEP-G Analysis could be found three aspects of opportunity as follows: 1) Sociocultural 2) Economic 3) Political. And there were two aspects of obstacle as follows: 1) Technological 2) Geography. The analysis of internal environment with 5M Analysis could be found four aspects of strength as follows: 1) management 2) Moral 3) Material 4) Money. There was only one aspect of weakness that was inadequate Man. In conclusion, the analysis found that there were seven aspects of opportunity and strength which were more than three aspects of weakness and obstacle. As mentioned previously, the potential of Tambon Pak Phraek Municipality in elderly care was in a high level.

Program of public and private management

Graduate School, Silpakorn

University Student's signature

Academic Year 2016

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.สวรรรยา ธรรมอภิพล ที่กรุณาให้ความรู้และคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ ประธานการสอบวิทยานิพนธ์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสรี วรพงษ์และดร.สุทิดา ลุ่มบุตร ผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัย ส่งผลให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ถูกต้อง และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชนทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยศิลปากรแห่งนี้ และขอขอบคุณเจ้าของหนังสือ ตำรา วารสาร และเอกสารประกอบวิทยานิพนธ์ทุกเล่ม ที่ช่วยเสริมให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้และเป็นพื้นฐานในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคมในเขตเทศบาลตำบลปากแพรกและผู้สูงอายุในชุมชนหัวนาล่าง ตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ที่กรุณาอนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้วิจัย และเป็นโอกาสให้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลจนกระทั่งได้ข้อมูลและข้อสรุปที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณครอบครัว พี่ น้อง เพื่อน ที่ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ และเป็นกำลังใจจนผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ และผู้สนใจเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป นับเป็นความปิติยินดีอย่างยิ่งที่ได้ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยกราบขออภัยมา ณ ที่นี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
ขอบเขตการศึกษา.....	3
ขั้นตอนการศึกษา.....	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา.....	5
ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	5
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
บริบทเกี่ยวกับเทศบาลเมืองกาญจนบุรี.....	7
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....	9
บทบาทของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ.....	13
สภาพแวดล้อมของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ.....	18
ความรู้เกี่ยวกับศักยภาพ.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	34
รูปแบบการศึกษา.....	34
การเลือกพื้นที่วิจัย.....	35
กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและเกณฑ์การคัดเลือก.....	35
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	35
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	36
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล.....	36

บทที่		หน้า
4	ผลการศึกษา.....	37
	บทบาทของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ.....	38
	ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ.....	56
5	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	62
	สรุปผลการศึกษา.....	62
	อภิปรายผลการศึกษา.....	69
	ข้อเสนอแนะ.....	76
	รายการอ้างอิง.....	78
	ภาคผนวก.....	81
	ประวัติผู้วิจัย.....	85

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1 จำนวนครัวเรือนและจำนวนประชากรจำแนกตามหมู่บ้าน.....

8

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยนี้จะเกิดขึ้นในระยะเวลาในอนาคตอันสั้น ทำให้สังคมไทยมีเวลาน้อยที่จะเตรียมพร้อมที่จะรองรับสังคมผู้สูงอายุ หากมองถึงแนวโน้มเรื่องการเพิ่มประชากร ทั้งจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุในสังคมไทย อันเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

สำนักงานสถิติแห่งชาติได้ทำการสำรวจประชากรสูงอายุมาแล้ว 4 ครั้ง โดยครั้งแรกดำเนินการสำรวจในปี 2537 ต่อมาในปี 2545 ปี 2550 และปี 2554 ผลจากการสำรวจที่ผ่านมาพบว่า ประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและเห็นได้ชัด โดยปี 2537 มีผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 6.8 ของประชากรทั้งประเทศ ปี 2545 2550 และ 2554 เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 9.4 10.7 และ 12.2 ตามลำดับและผลการสำรวจล่าสุดในปี 2557 พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 14.9 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งเป็นผลจากการที่ประเทศไทยประสบผลสำเร็จในนโยบายด้านประชากรและการวางแผนครอบครัว ทำให้อัตราเกิดลดลงอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งความก้าวหน้าทางการแพทย์ สาธารณสุข และเทคโนโลยี ทำให้ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น ส่งผลให้โครงสร้างประชากรของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปเป็นโครงสร้างแบบผู้สูงอายุหรืออาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในอาเซียนที่กำลังเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัย (Aging Society) นั่นคือ การที่มีจำนวนผู้สูงอายุหรือประชากร อายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มสูงขึ้นจนมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ในขณะที่ประชากรวัยเด็กและประชากรวัยแรงงานลดน้อยลงเรื่อยๆ จึงส่งผลกระทบต่อสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ทำให้ต้องมีการจัดระบบการดูแล ส่งเสริม สนับสนุน และจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุในระยะยาว ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งเรื่องการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัด การจัดสรรสวัสดิการที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งการบริการทางการแพทย์ที่จำเป็นในระยะยาว

อัตราการเป็นภาระโดยรวมในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี 2533-2553 และค่อยๆ เพิ่มขึ้นหลังจากปี 2553-2563 เนื่องจากอัตราเกิดที่ลดลงอย่างรวดเร็วจนถึงระดับทดแทนและอายุขัย

เฉลี่ย ของประชากรที่สูงขึ้นมีผลทำให้กลุ่มผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นทั้งสัดส่วนและจำนวน ดังนั้นอัตราการเป็นภาระในวัยเด็กจึงลดลง ในขณะที่การเป็นภาระในวัยชรามีอัตราเพิ่มขึ้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

เมื่อพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 มีผลบังคับใช้ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะไว้หลายด้าน โดยเฉพาะด้านการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ในหมวด 2 มาตรา 16(10) ที่กล่าวไว้ว่า “ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล ให้การสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส” และมาตรา 17(27) “ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการสังคมสงเคราะห์ และพัฒนาคุณภาพชีวิตเช่นเดียวกับเทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล”

นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้เป็นการเฉพาะตั้งแต่มาตรา 281 ถึงมาตรา 290 เพื่อกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ว่า “รัฐต้องให้ความสำคัญแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลประชาชนในท้องถิ่น และได้บัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุไว้”

จากภารกิจที่รับการถ่ายโอนและกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้นย่อมจะส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจเพิ่มมากขึ้น และหนึ่งในภารกิจนั้นคือ งานสวัสดิการสังคม งานสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส การนันทนาการ การส่งเสริมกีฬา หรือการจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การศึกษาทั้งในและนอกระบบ รวมถึงการสาธารณสุข เช่น การรักษาพยาบาล การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ เป็นต้น โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มของปัญหาเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งตามโครงสร้างของประชากร ในอีก 10 - 20 ปี ข้างหน้าประเทศไทยจะมีประชากรกลุ่มนี้ไม่น้อยกว่า 11 ล้านคนและเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ จนอาจเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการจัดสวัสดิการสังคมและมาตรการในการรองรับและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านความรู้การจัดการทรัพยากรและบริการทางสังคม รวมทั้งการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (บาว นาค, 2557)

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) โดยในปี พ.ศ. 2550 ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 10.4 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 11.5 ในปี พ.ศ. 2555

บทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคม สังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ทั้งในเรื่องของการดูแล ส่งเสริม สนับสนุน และจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุ ได้ถูกบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 รวมถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ที่ผ่านมามีประสบการณ์ปัญหาและอุปสรรคในเรื่องของงบประมาณ ซึ่งส่วนใหญ่จะถูกจัดสรรนำไปใช้ในกิจกรรมด้านการพัฒนาระบบสาธารณสุขโรค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา เนื่องจากให้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมกับคนจำนวนมาก ทำให้งบประมาณในด้านสวัสดิการสังคมโดยเฉพาะในเรื่องของการดูแล ส่งเสริม สนับสนุน และจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุถูกจัดลำดับความสำคัญในลำดับท้ายๆ รวมถึงงบประมาณ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กรไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างขององค์กร จำนวนบุคลากร ความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์สนับสนุน และกำหนดนโยบายระดับประเทศ ตลอดจนสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินกิจกรรมในการดูแลและจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทและศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ ตลอดจนศึกษาสภาพแวดล้อมของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรนำไปใช้ประกอบการวางแผนกำหนดนโยบาย แนวทางในการดูแลผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของสังคมผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษาต่อไป

2. ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 2.1 เพื่อศึกษาบทบาทของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ
- 2.2 เพื่อศึกษาศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ

3. ขอบเขตการศึกษา

3.1 ขอบเขตเชิงเนื้อหา

เพื่อศึกษาบทบาทของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ และศึกษาศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ โดยจะศึกษาสภาพแวดล้อมภายในของเทศบาลตำบลปากแพรกเพื่อวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง รวมถึงศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกของเทศบาลตำบล

ปากแพรงเพื่อวิเคราะห์โอกาส อุปสรรค อันนำไปสู่การวิเคราะห์ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรงในการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นความสามารถของเทศบาลในการแสดงบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการดูแลผู้สูงอายุ เพื่อตอบสนองความต้องการตรงตามเป้าหมาย

3.2 ขอบเขตเชิงพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ลงพื้นที่ศึกษาชุมชนหัวนาล่างในเขตการปกครองของเทศบาลตำบลปากแพรง อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

3.3 ขอบเขตเชิงประชากร

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

3.3.1 บุคลากรของเทศบาลตำบลปากแพรง ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลปากแพรงและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานกองสวัสดิการสังคม

3.3.2 ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่มีชื่อในทะเบียนราษฎร์ชุมชนหัวนาล่างไม่น้อยกว่า 5 ปีในเขตการปกครองของเทศบาลตำบลปากแพรง

3.4 ขอบเขตเชิงเวลา

การวิจัยในครั้งนี้เริ่มตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ 2559 - กันยายน 2559 รวม เป็นระยะเวลา 8 เดือน โดยลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกระหว่างเดือน พฤษภาคม - สิงหาคม 2559

4. ขั้นตอนการศึกษา

ขั้นตอนการศึกษาแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับบริบทของเทศบาลตำบลปากแพรง ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ สภาพแวดล้อมของเทศบาลตำบลปากแพรงในการดูแลผู้สูงอายุ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทและศักยภาพ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ ตำรา รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์และระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาและจัดทำโครงร่างงานวิจัยเพื่อเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล ร่วมกับวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

4.3 การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการ (Methodological Triangulation) โดยนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมมาทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูล

4.4 การสรุปผลการศึกษา ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

4.5 การเสนอแนะ

5. คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา

5.1 บทบาทของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ หมายถึง บทบาทตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่ผู้สูงอายุควรจะได้รับในด้านการสนับสนุนและส่งเสริมผู้สูงอายุ การให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ การอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและการคุ้มครองผู้สูงอายุ

5.2 สภาพแวดล้อมของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในเทศบาลตำบลปากแพรก ทางด้าน ทรัพยากรบุคคล รูปแบบการบริหารจัดการ วัฒนธรรมองค์กร วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ อันนำไปสู่การวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งภายในองค์กร และสภาพแวดล้อมภายนอกเทศบาลตำบลปากแพรก ที่ส่งผลกระทบต่อเทศบาลตำบลปากแพรก เช่น สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมืองและภูมิศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคภายนอกองค์กร

5.3 ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ หมายถึง ความสามารถของเทศบาลในการทำภารกิจที่เกี่ยวกับบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุ รวมไปถึงการมุ่งเน้นในความสำเร็จของเป้าหมาย การค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในท้องถิ่นได้ตรงตามเป้าหมายและความต้องการ

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

6.1 ทราบถึงบทบาทและศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ

6.2 ทราบถึงสภาพแวดล้อมของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ

6.3 ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรนำไปใช้ประกอบการวางแผนกำหนดนโยบาย แนวทาง รวมถึงการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมในการดูแลผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของสังคมผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษาต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

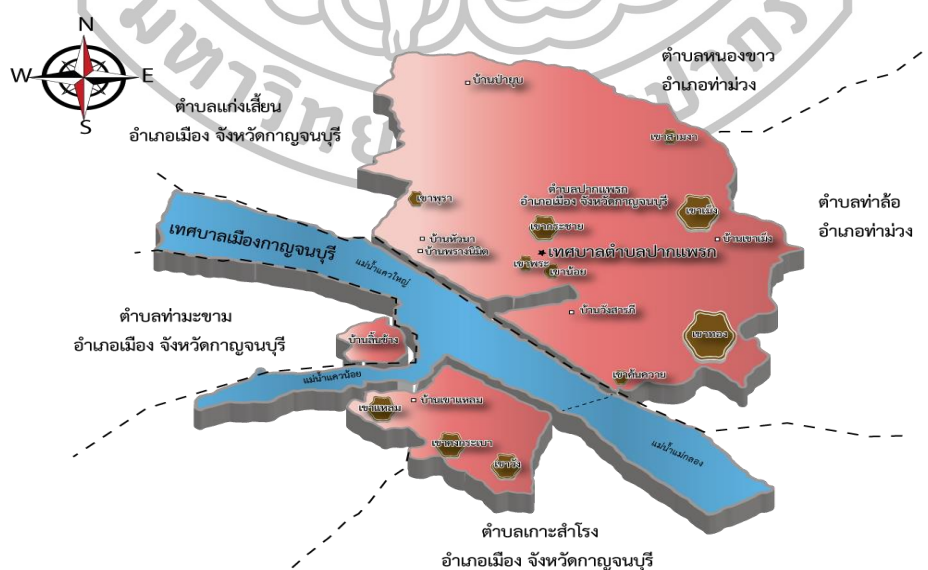
การศึกษาเรื่อง “ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรก (อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี) ในการดูแลผู้สูงอายุ” ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับหลักการ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ แหล่งข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ในประเด็นต่อไปนี้

1. บริบทเกี่ยวกับเทศบาลตำบลปากแพรก
 - 1.1 ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลปากแพรก
 - 1.2 จำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก
2. ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ
 - 2.1 ความหมายของผู้สูงอายุ
 - 2.2 สถิติจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทย
3. บทบาทของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ
 - 3.1 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496
 - 3.2 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546
4. สภาพแวดล้อมของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ
 - 4.1 ความหมายของสภาพแวดล้อม
 - 4.2 สภาพแวดล้อมภายนอกของเทศบาลตำบลปากแพรก
 - 4.3 สภาพแวดล้อมภายในของเทศบาลตำบลปากแพรก
 - 4.4 SWOT Analysis
5. ความรู้เกี่ยวกับศักยภาพ
 - 5.1 ความหมายของศักยภาพ
 - 5.2 ประเภทของศักยภาพ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บริบทเกี่ยวกับเทศบาลตำบลปากแพรก

1.1 ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลปากแพรก

ตำบลปากแพรกจัดตั้งเป็นตำบล ตั้งแต่ปี พ.ศ.2480 ได้ยกฐานะเป็นสภาตำบลนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 มีผลบังคับใช้วันที่ 2 มีนาคม 2538 ต่อมาได้รับการพิจารณาประกาศจัดตั้งจากกระทรวงมหาดไทยให้เป็น “องค์การบริหารส่วนตำบล” ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 30 มกราคม 2539 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 30 มีนาคม 2539 และองค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก ได้ถูกจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลปากแพรก โดยอาศัยอำนาจ ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2546 และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 16 กรกฎาคม 2551 โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 25 กรกฎาคม 2551 เป็นต้นไป พื้นที่ตำบลปากแพรก ตั้งอยู่ในเขต อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยอยู่ล้อมรอบเขตเทศบาลเมืองกาญจนบุรี มีเนื้อที่ 47.8 ตารางกิโลเมตร สำนักงานเทศบาลตำบลปากแพรก ตั้งอยู่เลขที่ 10 หมู่ที่ 10 ถนนเลี้ยวเมือง (ทางหลวงหมายเลข 323 กาญจนบุรี – สังขละบุรี) ตำบลปากแพรก อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียง ดังนี้ คือ ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลหนองขาวและตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลเกาะสำโรง อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนที่เขตเทศบาลตำบลปากแพรก

ที่มา : เทศบาลตำบลปากแพรก. ข้อมูลเทศบาลตำบลปากแพรก : สภาพทั่วไปและภูมิประเทศ.

เข้าถึงเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2559. เข้าถึงได้จาก

http://www.pakpraek.com/about/about01_2.php

การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอเมืองกาญจนบุรี ประกอบด้วยเทศบาล 6 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองกาญจนบุรี เทศบาลตำบลแก่งเสี้ยน เทศบาลตำบลลาดหญ้า เทศบาลตำบลหนองบัว เทศบาลตำบลปากแพรก เทศบาลตำบลท่ามะขาม

และองค์การบริหารส่วนตำบล 9 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแก่งเสี้ยน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว องค์การบริหารส่วนตำบลลาดหญ้า องค์การบริหารส่วนตำบลวังตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลช่องสะเดา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองหญ้า องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะสำโรง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเก่า องค์การบริหารส่วนตำบลวังเย็น

สภาพทางเศรษฐกิจ

ข้อมูลด้านการประกอบอาชีพ

อาชีพหลักของคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่คือรับจ้างทั่วไป จำนวน 2,088 คน ร้อยละ 60 รองลงมาคือรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 1,279 คน ร้อยละ 38 และค้าขาย 1,169 คน ร้อยละ 35

1.2 จำนวนประชากรในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก

ตำบลปากแพรก แบ่งเขตการปกครองตามกฎหมายปกครองท้องที่ แบ่งออกเป็น 13 หมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในเขตการปกครองของเทศบาลตำบลปากแพรกทั้งหมด ดังตารางที่ 1 ตารางที่ 1 จำนวนครัวเรือนและจำนวนประชากรจำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	ประชากรชาย (คน)	ประชากรหญิง (คน)	รวมประชากร (คน)
1	บ้านลิ้นช้าง	231	324	345	669
2	บ้านเขาแหลม	368	445	444	889
3	บ้านทุ่งนา	1418	1583	1678	3261
4	บ้านวังสารภี	1078	1321	1388	2709
5	บ้านหัวนาบน	885	749	825	1574
6	บ้านป่ายุบ	564	761	778	1539
7	บ้านเขาเม็งค้	358	313	371	684

8	บ้านห้วยน้ำใส	717	840	909	1749
9	บ้านเขาตองพัฒนา	1311	1377	1569	2946
10	บ้านห้วยน้ำใส	1722	1311	1474	2785
11	บ้านพุดรังคนิมิต	696	783	772	1555
12	บ้านลุ่มดงกระเบา	911	929	996	1925
13	บ้านเขาเม็งพัฒนา	168	272	263	535

*ข้อมูล ณ เดือนมีนาคม พ.ศ.2554

ที่มา : เทศบาลตำบลปากแพรก. ข้อมูลเทศบาลตำบลปากแพรก : หมู่บ้านและประชากร. เข้าถึงเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2559. เข้าถึงได้จาก

http://www.pakpraek.com/about/about01_3.php

2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

2.1 ความหมายของผู้สูงอายุ

จากการศึกษาความหมายของผู้สูงอายุ โดยการทบทวนวรรณกรรมจากทรงระคะของนักวิชาการท่านต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

เนื่องด้วย “กระบวนการสูงอายุ” เป็นกระบวนการที่ความเป็นพลวัต ภายใต้งี๋องไขเชิงโครงสร้างของแต่ละสังคมซึ่งเป็นผู้ให้ความหมายหรือตีความการรับรู้เกี่ยวกับการสูงอายุ ทำให้ “อายุเริ่มต้น” ที่ใช้ในการนิยามผู้สูงอายุ หรือ ระบุดึงการเข้าสู่ความสูงอายุของบุคคลที่ใช้อยู่ปัจจุบัน ไม่สามารถอธิบายถึงหลักการและเหตุผลที่ชัดเจน หรือเกณฑ์ข้อตกลงที่เป็นสากล โดยทั่วไปพิจารณาจากองค์ประกอบในด้านต่างๆ เช่น การสูงอายุตามวัยหรือตามปีปฏิทินที่ผ่านไป การเปลี่ยนแปลงทางชีววิทยาของสภาพร่างกายและความสามารถในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชีวิต หรือการเปลี่ยนแปลงของสภาพและบทบาททางสังคมของบุคคล มาตรฐานที่ใช้ในการกำหนดได้ ส่วนใหญ่เป็นการกำหนดโดยใช้อายุตามปีปฏิทินของบุคคลที่เชื่อว่าสามารถแสดงถึงช่วงวัยของบุคคลที่มีลักษณะของความสูงอายุซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม (Glascock, & Feinman, 1918 อ้างใน สุชาติ ทวีสิทธิ์, 2553)

คำจำกัดความหรือข้อตกลงเกี่ยวกับคำว่า “ผู้สูงอายุ” (elderly) นั้น องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ไม่ได้มีการกำหนดเกณฑ์อายุเริ่มต้นที่เป็นมาตรฐาน เพียงยอมรับโดยทั่วไปว่าหมายถึงบุคคลหรือกลุ่มประชากรที่มีอายุตามปีปฏิทิน (calendar age, chronological age) ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นเกณฑ์อายุเริ่มต้นเดียวกับขององค์การอนามัยโลกที่ใช้ในการกำหนดช่วงอายุของ

ผู้สูงอายุ ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว แม้ในบางกรณีอาจไม่ได้กำหนดอย่างเป็นทางการหรือระบุชัดเจนทางกฎหมาย แต่โดยส่วนใหญ่มักถูกอ้างอิงหรือตกลงไว้ที่เกณฑ์อายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย กำหนดไว้หรือตกลงไว้ที่อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป การมีอายุ 60 ปี ยังเป็นการครบรอบปีนักชัทรอบที่ 5 และเริ่มต้นปีนักชัทรอบที่ 6 จากรอบปีนักชัทร 12 ปี1 ซึ่งเป็นที่นิยมในการนับในหลายๆ ประเทศทางเอเชีย สำหรับบางประเทศ เช่น กลุ่มประเทศในภูมิภาคแอฟริกา ถูกเสนอให้ใช้ที่เกณฑ์อายุของบุคคล ตั้งแต่ 50 ปี หรือ 55 ปีขึ้นไป เนื่องจากยังมีอายุไม่ยืนยาวเท่ากับภูมิภาคอื่นๆ

ที่ผ่านมา งานศึกษาจำนวนหนึ่งได้พยายามอธิบายถึง “ลักษณะของความสูงอายุ” เกี่ยวกับความหมายและลักษณะฟังก์ชันของการสูงอายุในมุมมองต่างๆ ไว้พอสมควร หากพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและสุขภาพ ความสูงอายุมักถูกอธิบายในเชิงลบว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงวัยที่เป็นระยะสุดท้ายของชีวิตมนุษย์ ซึ่งมีลักษณะและพัฒนาการที่ตรงข้ามกับวัยเด็ก มีแต่ความเสื่อมโทรมและสึกหรอซึ่งดำเนินไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป มีสภาพร่างกายที่ผิวน้ำแห้งเหี่ยว ผนังหลอดเลือดฝอยด้านสุขภาพที่ค่อยๆ เสื่อมสภาพ เร็วแรงน้อยลง เหนื่อยง่าย ตาฝ้าฟาง หูตึง รับกลิ่นรสได้แยกว่าแต่ก่อน ความจำเริ่มเสื่อม เจ็บป่วยง่ายแต่หายได้ช้า และด้านจิตใจที่ขาดความมั่นใจในตนเอง กังวลง่าย เหงา เศร้าและขี้เนื้อใจ บางคนมีโศกเศร้าและชอบแยกตัว จากลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้หันยี่มีต่อคำว่า ผู้สูงอายุ (หรือ ผู้ที่มีลักษณะของความสูงอายุ) มักถูกตีความในลักษณะ “ความไม่มีประโยชน์” และ “ความเสื่อมถอยด้านศักยภาพในการทำงานและการพึ่งพาตนเอง” (สุชาติ ทวีสิทธิ์, 2553) หรือมองว่าผู้สูงอายุมีลักษณะที่เหมือนกันหรือที่เรียกว่ามีการให้ stereotype ผู้สูงอายุในด้านลบ

จากความไม่ชัดเจนในหลักนิยามของความสูงอายุ ในหลายครั้ง คำว่า “ผู้สูงอายุ” จึงมักถูกนำไปอ้างอิงเป็นกลุ่มคนในช่วงวัยที่ไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกต่อไป ควรหยุดหรือเกษียณจากการทำงาน ซึ่งท้ายที่สุดทำให้ความเข้าใจของคนในสังคม เกี่ยวกับอายุเริ่มต้นของการเป็นผู้สูงอายุถูกนำไปผูกติดกับกำหนดเกษียณอายุจากการทำงาน ว่าเป็นที่เกณฑ์อายุเดียวกัน ซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องเป็นเช่นนั้นเสมอไป โดยเฉพาะในปัจจุบันที่คนมีอายุยืนยาวขึ้น มีสุขภาพและประสิทธิภาพในการทำงานที่ดี แต่อายุที่หยุดทำงานหรืออายุเกษียณในทางปฏิบัติกลับมีแนวโน้มอยู่ในช่วงอายุที่เร็วขึ้น (เฉลิมพล แจ่มจันทร์, 2555)

ในมุมมองเชิงนโยบาย ผู้สูงอายุมักถูกจัดเป็นกลุ่มประชากรที่ต้องการการคุ้มครอง การสนับสนุนและการช่วยเหลือจากภาครัฐที่มากกว่าประชากรกลุ่มอื่น ทั้งในเชิงสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ทำให้การให้ความหมายกับความสูงอายุ หรือ การเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งกำหนดไว้ในเอกสารนโยบาย

หรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง มักสะท้อนภาพของกลุ่มประชากรที่มีลักษณะของความเปราะบาง มีความเสี่ยงต่อความยากลำบาก การไม่มีงานทำและไม่มีรายได้ และทำให้ความเข้าใจของสังคมเกี่ยวกับอายุเริ่มต้นของการเข้าสู่ความสูงอายุ ถูกนำไปผูกติดกับอายุที่สามารถเริ่มรับสิทธิ สวัสดิการต่างๆ ที่รัฐเป็นผู้จัดหาให้ ประเทศ OECD ส่วนใหญ่ ใช้นิยามผู้สูงอายุ และอายุเกษียณเป็นอายุเดียวกันคือ 65 ปี

ในการทำงานเดียวกัน ในต่างประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศส และเกาหลีใต้ นิยามผู้สูงอายุไว้ที่ 65 ปี แต่อายุเกษียณที่ 60 ปี ประเทศญี่ปุ่น นิยามผู้สูงอายุที่ 65 ปี แต่เกษียณอายุสำหรับชายที่ 64 ปี และ 62 ปีสำหรับหญิง ประเทศ OECD ส่วนใหญ่ ใช้นิยามผู้สูงอายุ และอายุเกษียณเป็นอายุเดียวกันคือ 65 ปี

ผู้สูงอายุจึงไม่ได้เป็นวัยที่หมดความหมายหรือเป็นวัยที่สิ้นสุด แต่เป็นวัยที่มีความเสื่อมของสภาพร่างกายและจิตใจ แต่บางคนอาจมีกำลังกายที่แข็งแรง ยังมีความสามารถในหน้าที่การงานสูง เป็นที่เคารพนับถือ ในขณะที่บางคนต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว ทุกข์ทรมานจากความเสื่อมทางกาย ความหดหู่ทางจิตใจจากการขาดความเอาใจใส่ดูแลของลูกหลาน ความแตกต่างดังกล่าวขึ้นกับสภาพของสังคม ความเป็นอยู่และค่านิยมของบุคคล

Decker (อ้างถึงใน อุบลรัตน์ เพ็งสถิตย์, 2546, หน้า 7) ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุไว้ว่า ผู้สูงอายุจะมีลักษณะและปัจจัยที่ทำให้เกิดความชรา รวมทั้งการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาส่วนตัว ทางด้านร่างกายความสามารถในการปรับตัวของแต่ละบุคคลที่ไม่เหมือนกัน ตลอดจนบทบาทและลักษณะนิสัยทางสังคมของผู้สูงอายุที่ได้อยู่ในสังคมนั้นเอง

ฮอลล์ (Hal, 1976, pp. 3-4 อ้างถึงใน นันทนา อยู่สบาย, 2557, หน้า 10) ได้แบ่งการสูงอายุของบุคคลออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. การสูงอายุตามวัย (Chronological Aging) หมายถึง การสูงอายุตามปีปฏิทิน โดยการนับจากปีที่เกิดเป็นต้นไป และบอกได้ทันทีว่า ใครมีอายุน้อยเพียงใด
2. การสูงอายุตามสภาพร่างกาย (Biological Aging) เป็นการพิจารณาการสูงอายุจากสภาพร่างกายและสรีระของบุคคลที่เปลี่ยนไป เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น เนื่องจากประสิทธิภาพการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายลดน้อยลง เป็นผลมาจากความเสื่อมโทรมตามกระบวนการสูงอายุเป็นไปตามอายุขัยของแต่ละบุคคล
3. การสูงอายุตามสภาพจิตใจ (Psychological Aging) เป็นการเปลี่ยนแปลงในหน้าที่ การรับรู้ แนวความคิด ความจำ การเรียนรู้ เซาว์ปัญญา และลักษณะบุคลิกภาพที่ปรากฏในระยะต่าง ๆ ของชีวิตแต่ละคนที่มีอายุเพิ่มขึ้น

4. การสูงอายุตตามสภาพสังคม (Sociological Aging) เป็นการเปลี่ยนแปลงในบทบาทหน้าที่ สถานภาพของบุคคลในระบบสังคม รวมทั้งความคาดหวังของสังคมต่อบุคคลนั้น ซึ่งเกี่ยวกับอายุ การแสดงออกตามคุณค่าและความต้องการของสังคม

สุรกุล เจนอบรม (2541, หน้า 6-7 อ้างถึงใน นันทนา อยู่สบาย, 2557, หน้า 11) กล่าวว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีชีวิตในช่วงสุดท้ายของชีวิต ซึ่งเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทางด้าน ร่างกาย จิตใจ และหน้าที่การงานทางสังคม ซึ่งแต่ละบุคคลจะเกิดความเสื่อมแตกต่างกัน ได้ กำหนดการเป็นบุคคลสูงอายุว่า บุคคลผู้จะเข้าข่ายเป็นผู้สูงอายุมิเกณฑ์ในการพิจารณาแตกต่างกัน โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นผู้สูงอายุไว้ 4 ลักษณะ ดังนี้

1. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุ จากอายุจริงที่ปรากฏ (Chronological Aging) จากจำนวนปีหรืออายุ ที่ปรากฏจริงตามปฏิทิน โดยไม่นำเอาปัจจัยอื่นมารวมพิจารณาด้วย
2. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุ จากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย (Physiological Aging หรือ Biological Aging) กระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้จะเพิ่มขึ้นตามอายุขัยในแต่ละปี
3. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุ จากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ (Psychological Aging) จาก กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ สติปัญญา การรับรู้ และเรียนรู้ที่ถดถอยลง
4. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุ จากบทบาททางสังคม (Sociological Aging) จากบทบาทหน้าที่ทาง สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคล ตลอดจนความรับผิดชอบในการทำงานลดลง

บรรลุ ศิริพานิช (2542, หน้า 24 อ้างถึงใน นันทนา อยู่สบาย, 2557, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า เป็นบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป โดยนับอายุในปฏิทินซึ่งเห็นเกณฑ์ที่ องค์การระหว่างประเทศได้ประชุมตกลงกันเป็นมาตรฐานสากล

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุไว้ว่า ผู้สูงอายุหมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป และมีสัญชาติไทย (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2547: 2)

จากความหมายของผู้สูงอายุที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีการเสื่อมสภาพของร่างกาย เช่น มีกำลังลดลง มีความเชื่องช้ามากขึ้น และ ความสามารถในการใช้ศักยภาพของร่างกายลดลง ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ และสังคม ขึ้นอยู่กับลักษณะนิสัย สภาพร่างกาย และการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคมของแต่ละบุคคล

2.2 สถิติจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทย

สำนักงานสถิติแห่งชาติดำเนินการสำรวจข้อมูลด้านประชากรสูงอายุในประเทศไทยครั้งแรกในปี 2537 และสำรวจครั้งที่ 5 ในปี 2557 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม ภาวะสุขภาพ การเกื้อหนุน ตลอดจนลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ โดยทำการเก็บข้อมูลจากครัวเรือนตัวอย่างจำนวน 83,880 ครัวเรือนในทุกจังหวัดทั่วประเทศทั้งในเขตเทศบาล และนอกเขตเทศบาล ในเดือนมิถุนายน-สิงหาคม พ.ศ.2557 ซึ่งสรุปผลการสำรวจ ที่สำคัญได้ดังนี้

1. จำนวนผู้สูงอายุ

ประเทศไทยมีจำนวนและสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยในปี 2537 มีจำนวนผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 6.8 ของประชากรทั้งประเทศ และเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 9.4 10.7 12.2 ในปี 2545 2550 2554 ตามลำดับ ผลการสำรวจในปี 2557 พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุคิดเป็น ร้อยละ 14.9 ของประชากรทั้งหมด (ชายร้อยละ 13.8 และหญิง ร้อยละ 16.1) จากจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น 10,014,705 คน เป็นชาย 4,514,815 และหญิง 5,499,890 คน หรือคิดเป็นชาย ร้อยละ 45.1 และหญิงร้อยละ 54.9 ของผู้สูงอายุทั้งหมด

2. อัตราผู้สูงอายุรายภาค

ภาคเหนือมีอัตราผู้สูงอายุสูงสุด (ร้อยละ 18.4) รองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 17.0) ภาคกลางและภาคใต้ มีอัตราผู้สูงอายุใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 13.5 และร้อยละ 13.2 ตามลำดับ) และกรุงเทพมหานครมีอัตราผู้สูงอายุต่ำสุด คิดเป็นร้อยละ 11.0 ตามลำดับ

3. สถานภาพสมรสและการดำรงชีพ

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.5 มีสถานภาพการสมรส และจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา ร้อยละ 75.7 และร้อยละ 38.4 ยังคงทำงานอยู่ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ร้อยละ 61.4 เป็นผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัวโดยไม่มีลูกจ้าง แหล่งรายได้ที่สำคัญหรือแหล่งรายได้หลักในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับจากบุตร ร้อยละ 36.7 และพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ ประเมินว่าตนเองมีสุขภาพดี ร้อยละ 42.4

3. บทบาทของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ

จากการทบทวนวรรณกรรมพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้สูงอายุ บทบาทของเทศบาลในการดูแลผู้สูงอายุนั้นจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ที่กำหนดไว้ตามสิทธิขั้นพื้นฐาน อธิบายได้ดังนี้

3.1 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 (รวมทั้งที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับที่ 13 พ.ศ.2552)

เทศบาลมีฐานะเป็นนิติบุคคล แยกออกเป็น 3 ระดับ คือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และ เทศบาลนคร มาตรา 50 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลมีอำนาจหน้าที่ที่ต้องจัดทำในเขตเทศบาลดังต่อไปนี้

1. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
2. ให้มีการบำรุงทางบกและทางน้ำ
3. รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูล
4. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
5. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
6. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
7. ส่งเสริมการพัฒนาสตรีเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
8. บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
9. หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

การวิเคราะห์ภารกิจ อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และรวบรวมกฎหมายอื่นของเทศบาล ใช้เทคนิค SWOT เข้ามาช่วย ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่า เทศบาลตำบลมีอำนาจหน้าที่ที่จะเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาในเขตพื้นที่ให้ตรงกับความต้องการของประชาชนได้อย่างไร โดยวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ในการดำเนินการตามภารกิจ ตามหลัก SWOT เทศบาลตำบลสามารถกำหนดวิธีการดำเนินการตามภารกิจให้สอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล นโยบายของรัฐบาล และนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้สามารถวิเคราะห์ภารกิจให้ตรงกับสภาพ ปัญหา โดยสามารถกำหนดแบ่งภารกิจได้ เป็น 7 ด้าน ซึ่งภารกิจดังกล่าวถูกกำหนดอยู่ใน พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย อำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

2. ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ (มาตรา 67(6))

ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ (มาตรา 67(3))

ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬาการพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ (มาตรา 68(4))

การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส (มาตรา 16(10))

การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย (มาตรา 16(2))

การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน (มาตรา 16(5))

การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล (มาตรา 16(19))

3. ด้านการจัดระเบียบชุมชนสังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย

4. ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุนพาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว

5. ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6. ด้านการศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

7. ด้านการบริหารจัดการและการสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ภารกิจทั้ง 7 ด้านตามที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจเทศบาลตำบลสามารถจะแก้ไขปัญหาของเทศบาลตำบลได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยคำนึงถึงความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่ประกอบการดำเนินการของเทศบาลตำบล จะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล นโยบายของรัฐบาล และนโยบายของผู้บริหารของเทศบาลตำบลเป็นสำคัญ

ภารกิจหลักและภารกิจรองที่เทศบาลตำบลจะดำเนินการ

ภารกิจหลัก ได้แก่ ด้านการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน, ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต, ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย, ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ด้านการพัฒนาการเมืองและการบริหาร, ด้านการส่งเสริมการศึกษา, ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ภารกิจรอง ได้แก่ การฟื้นฟูวัฒนธรรมและส่งเสริมประเพณี, การสนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพกลุ่มอาชีพ, การส่งเสริมการเกษตรและการประกอบอาชีพทางการเกษตร, ด้านการวางแผนการส่งเสริมการลงทุน

3.2 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546

สิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติ ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (ฉบับแก้ไข พ.ศ.2553) โดยพระราชบัญญัติในมาตรา 11 ระบุไว้ว่า ผู้สูงอายุมีสสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนด้านต่างๆ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข ที่จัดไว้ให้ความสะดวกรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ
 2. ให้การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต
 3. ส่งเสริมอาชีพและฝึกอาชีพที่เหมาะสม
 4. ส่งเสริมการพัฒนาตนเอง สร้างเครือข่าย และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม
 5. อำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่และบริการ
- สาธารณสุข
6. ช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม
 7. ยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ
 8. ช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรมหรือถูกทอดทิ้ง
 9. ให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหาคกรอบครัว
 10. จัดที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง
 11. สงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
 12. สงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี
 13. อื่นๆ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

นอกจากนี้ยังให้มีการลดหย่อนภาษีเงินได้ในกรณีผู้บริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่กองทุนและผู้อุปการะเลี้ยงดูบุพการีซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ตลอดจนให้มีการจัดตั้งกองทุนผู้สูงอายุขึ้นด้วย

เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 แล้ว ได้มีประกาศ ระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ ดังนี้

1. ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ

1.1 กระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบร่วมกับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการเรื่อง การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข

1.2 กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ เรื่อง การศึกษา ศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับการเนิ่นชีวิต

1.3 กระทรวงแรงงาน เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ เรื่อง การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม

1.4 กระทรวงคมนาคม เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ เรื่อง การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในยานพาหนะ และการช่วยเหลือด้านค่าโดยสาร

1.5 กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเรื่อง การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี

1.6 กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเรื่อง การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ และการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

1.7 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเรื่อง การอำนวยความสะดวกสถานที่ท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ

1.8 กระทรวงวัฒนธรรม เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเรื่อง การจัดบริการเพื่ออำนวยความสะดวกด้านพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน หอจดหมายเหตุ ฯ และการจัดกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

1.9 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานหลักรับผิดชอบร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการเรื่องดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การร่วมกลุ่มในลักษณะเครือข่าย
2. การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในการให้บริการสาธารณะอื่น ๆ
3. การช่วยเหลือผู้ซึ่งอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง
4. การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางแก้ไขปัญหาครอบครัว
5. การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง
6. การสงเคราะห์ในการจัดการศพ

ดังนั้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า บทบาทของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ หมายถึง บทบาทตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่ผู้สูงอายุควรจะได้รับในด้านการสนับสนุนและส่งเสริมผู้สูงอายุ การให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ การอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและการคุ้มครองผู้สูงอายุ

4. สภาพแวดล้อมของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ

4.1 ความหมายของสภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร เป็นการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคขององค์กร ซึ่งแสดงถึงศักยภาพขององค์กรในการดำเนินงานสภาพปัจจุบัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปวางแผนพัฒนาปรับปรุงจุดอ่อนและขจัดอุปสรรค อีกทั้งใช้จุดแข็งและโอกาสพัฒนาองค์กรให้ดียิ่งขึ้น

4.2 สภาพแวดล้อมภายนอกของเทศบาลตำบลปากแพรก

เมธาวิทย์ ไชยะจิตรกำธร (2555) ได้กล่าวถึงการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกไว้ว่า ภายใต้การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรนั้น สามารถค้นหาโอกาสและอุปสรรคทางการดำเนินงานขององค์กรที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งในและระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กร เช่น อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ นโยบาย การเงิน การงบประมาณ สภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ระดับการศึกษาและอัตราผู้หนังสือของประชาชน การตั้งถิ่นฐานและการอพยพของ ประชาชน ลักษณะชุมชนขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางการเมือง เช่นพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา มติคณะรัฐมนตรี และสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี หมายถึงกรรมวิธีใหม่ๆและพัฒนาการทางด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและให้บริการ โอกาสทางสภาพแวดล้อม (O-Opportunities) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กร ปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบต่อประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการขององค์กรในระดับมหภาค และองค์กรสามารถฉวยข้อดีเหล่านี้มาเสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็งขึ้นได้ อุปสรรคทางสภาพแวดล้อม (T-Threats) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กรปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบในระดับมหภาคในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งองค์กรจำเป็นต้องหลีกเลี่ยง หรือปรับสภาพองค์กรให้มีความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญแรงกระทบดังกล่าวได้

เอกกมล เอี่ยมศรี (2554) ได้กล่าวถึงการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกไว้ว่า เครื่องมือ PEST Analysis มีชื่อเรียกอีกหลายชื่อ เช่น STEP-G, PESTLE, PESTEL, PESTLIED,

STEEPLE & SLEPT การวิเคราะห์ด้วย STEP-G Analysis จะช่วยวิเคราะห์ในด้านสังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมืองและภูมิศาสตร์ ซึ่งหัวข้อเหล่านี้จะใช้ในขั้นตอนแรก เพื่อระดมความคิดในลักษณะระดับของภูมิภาคและระดับประเทศ หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้ผ่านการวิเคราะห์แล้วมาสรุปผล โดยเป็นเครื่องมือที่ง่ายแก่การแบ่งแยกปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่

สังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural = S)

เป็นการวิเคราะห์สภาวะทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึงโครงสร้างทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กร อาทิ ระดับการศึกษาและอัตราการรู้หนังสือของประชากร จำนวนประชากร โครงสร้างของประชากร ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมและวัฒนธรรม แบบแผนการดำเนินชีวิตและพฤติกรรม การประกอบอาชีพ คุณภาพชีวิต ลักษณะของชุมชน และการตั้งถิ่นฐาน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การกระจายรายได้และความเป็นธรรมในสังคม สภาพของบ้านเมืองและลักษณะทางภูมิศาสตร์ โครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณสุขปโภค สาธารณูปการ การคมนาคมและการติดต่อสื่อสาร ระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

เทคโนโลยี (Technological = T)

เป็นการวิเคราะห์สภาพการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีที่จะมีผลต่อการดำเนินงาน เช่น การผลิตคิดค้นเทคโนโลยีต่างๆ ความรู้และวิทยาการแขนงต่างๆ การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างองค์กร ความก้าวหน้าในการวิจัยและพัฒนาในสาขาที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเสริมสร้างประสิทธิภาพการผลิตและการให้บริการโดยใช้อุปกรณ์อัตโนมัติต่าง ๆ

เศรษฐกิจ (Economic = E)

เป็นการวิเคราะห์เศรษฐกิจระดับมหภาค / ระดับจุลภาค ซึ่งหมายถึงระบบเศรษฐกิจทั้งในและระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กร อาทิ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ผลผลิตมวลรวมในประเทศ การค้าระหว่างประเทศและดุลการชำระเงิน อัตราดอกเบี้ยและอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ อัตราการว่างงาน ภาวะการจ้างงานและค่าแรง การลงทุนภาคเอกชน อัตราเพิ่มของระดับราคาและดัชนีราคา ราคาน้ำมันดิบ ภาษีอากรและการใช้จ่ายของรัฐบาล หนี้สาธารณะ เงินคงคลัง การเงินการธนาคาร สภาพปัญหาของสาขาการพัฒนา / บริการ ฯลฯ

การเมือง (Political = P)

เป็นการวิเคราะห์นโยบายและกฎเกณฑ์ต่างๆ ของภาครัฐ ที่น่าจะมีผลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อการดำเนินงานขององค์กร เช่น นโยบายของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กฎหมาย มติคณะรัฐมนตรี และกฎระเบียบต่างๆ ความมั่นคงของรัฐบาล บทบาทของกลุ่ม

ผลประโยชน์และกลุ่มพลังทางการเมือง ความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง กลุ่มผู้มีอิทธิพล / เครือข่ายพันธมิตร ฯลฯ

ภูมิศาสตร์ (Geography = G)

การวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ในการวางแผนพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลปากแพรก ปัจจัยหลักส่วนใหญ่มักจะเป็นปัจจัยทางธรรมชาติที่จะเป็นตัวแสดงลักษณะเด่น และเป็นตัวกำหนดลักษณะอื่นๆ ในเชิงวัฒนธรรมด้วย การกำหนดลักษณะเฉพาะ อยู่ที่วิธีคิดวิเคราะห์ตามสภาพความเป็นจริง โดยใช้ปัจจัยต่างๆ ในเชิงภูมิศาสตร์เป็นข้อมูลให้คิดวิเคราะห์ ภาพที่ออกมาเป็นภาพองค์รวมของพื้นที่ แต่จะแสดงลักษณะเด่นซึ่งเป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญทั้งในตัวเองและทั้งแสดงผลกับลักษณะอื่นๆ ด้วย ดังนั้น การจะกำหนดลักษณะเฉพาะของพื้นที่ใดๆ ต้องพิจารณาความสำคัญของปัจจัยต่างๆ ทางธรรมชาติเป็นหลัก แล้วจึงพิจารณาปัจจัยอื่นๆ ประกอบ เช่น ภาพจากดาวเทียม เป็นการบันทึกภาพเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลทางภูมิศาสตร์เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ บนพื้นผิวโลก การใช้ประโยชน์จากภาพถ่ายดาวเทียม อยู่ที่ผู้ใช้งานนำไปใช้ในเรื่องใด อยู่ที่มีการแปลความและตีความ เช่น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ ในการศึกษา วิเคราะห์วางแผนและจัดการการใช้ทรัพยากร ภาพจากดาวเทียมจะช่วยให้ได้ข้อมูลในพื้นที่กว้างขวาง ได้ข้อมูลที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ และมีประโยชน์ในด้านต่างๆ ได้แก่ (1) ด้านป่าไม้ (2) ด้านเกษตรกรรม (3) ด้านการใช้ที่ดิน (4) ด้านธรณีวิทยา (5) ด้านอุทกวิทยา (6) ด้านสมุทรศาสตร์ (7) ด้านอุบัตินัย

4.3 สภาพแวดล้อมภายในของเทศบาลตำบลปากแพรก

เมธาวิทย์ ไชยะจิตรกำธร (2555) ได้กล่าวถึงการประเมินสภาพแวดล้อมภายในไว้ว่า การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กร จะเกี่ยวกับการวิเคราะห์และพิจารณาทรัพยากรและความสามารถภายในองค์กรทุกๆ ด้าน เพื่อที่จะระบุจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กรแหล่งที่มาเบื้องต้นของข้อมูลเพื่อการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน คือระบบข้อมูลเพื่อการบริหารที่ครอบคลุมทุกด้านทั้งในด้านโครงสร้าง ระบบ ระเบียบ วิธีปฏิบัติงาน บรรยากาศในการทำงานและทรัพยากรในการบริหาร คน เงิน วัสดุ การจัดการ รวมถึงการพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาขององค์กรเพื่อที่จะเข้าใจสถานการณ์และผลกลยุทธ์ก่อนหน้าด้วยจุดแข็งขององค์กร (S-Strengths) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในองค์กรนั่นเองว่า ปัจจัยใดภายในองค์กรที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นขององค์กรที่องค์กรควรนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กรได้ และควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร จุดอ่อนขององค์กร (W-Weaknesses) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในองค์กรนั่นเองว่า ปัจจัยภายในองค์กรที่เป็นจุดด้อย ข้อเสีย เปรียบขององค์กรที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือจัดให้หมดไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

วรวิจน์ สุวคนธ์ (2557) ได้กล่าวถึงการประเมินสภาพแวดล้อมภายในว่า ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

Man หมายถึง บุคลากร ผู้ที่จะต้องเกี่ยวข้องกับระบบงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะคำว่าบุคคลนี้หมายถึงรวมไปถึงรวมความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ในตัวของบุคคลนั้นด้วย ถ้าบุคคลที่ทำงานให้กับองค์กรมีความรู้ ความสามารถ ก็ย่อมจะสามารถพัฒนาองค์กรให้ประสบผลสำเร็จได้มากเท่านั้น

Machine หมายถึง เครื่องจักร ไม่ได้หมายความถึงเครื่องจักรกระดับสูงที่ผลิตสินค้าได้มากมายมหาศาล คำว่าเครื่องจักร นี้รวมถึง เครื่องคอมพิวเตอร์, Notebook, Smart Phone ที่สามารถรับส่ง email ได้อย่างรวดเร็ว, รวมไปถึง อุปกรณ์สำนักงานอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น คลิปหนีบกระดาษ เครื่องพิมพ์ เครื่องถ่ายเอกสาร สิ่งของเหล่านี้ก็เรียกรวมเป็น Machine ได้

Money หมายถึง เงินหรือทรัพย์สินที่มีค่าเป็นเงินของระบบ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทำงานทุกอย่างสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะการที่เราจะทำอะไรสักอย่างให้ประสบผลสำเร็จได้ เราจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกอีกหลายอย่าง เช่น ที่ดิน อาคารสำนักงาน อุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น แล้วการจะได้สิ่งนั้นๆมาเราก็ต้องอาศัยเงินนี้แหละเป็นตัวช่วย

Material หมายถึง วัสดุที่ใช้ประกอบการดำเนินงาน เป็นทรัพยากร ซึ่งมีความสำคัญหลายตัว ตั้งแต่เรื่องของระบบ การควบคุม จนถึงเรื่องขององค์ประกอบ นวัตกรรมจะมีได้ก็ต้องมีทรัพยากรสนับสนุนด้วยครับ เช่นเดียวกัน คนทำงานจะสามารถสร้างงานได้คล่องแคล่วจะต้องมีเครื่องมือเข้ามาช่วยเหลือเพียงพอ การขับเคลื่อนจึงจะเกิด

Management หมายถึง ระบบการบริหารทุกด้าน ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลว่าจะมีความสามารถในการคิดวางแผนการทำงานต่างๆ ว่าจะทำอะไร ทำเมื่อไร ใครเป็นคนทำ ใช้งบประมาณเท่าไร ได้ดีเพียงใด

ศิริญา สิงห์คำ (2550) ได้กล่าวถึงการประเมินสภาพแวดล้อมภายในไว้ว่า 5M แห่งความสำเร็จ คือ

Money หมายถึง เงินหรือทุน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทำงานทุกอย่างสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะการที่เราจะทำอะไรสักอย่างให้ประสบผลสำเร็จได้ เราจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกอีกหลายอย่าง เช่น ที่ดิน อาคารสำนักงาน อุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น แล้วการจะได้สิ่งนั้นๆมาเราก็ต้องอาศัยเงินเป็นตัวช่วย

Man หมายถึง ทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะคำว่าบุคคลนี้หมายถึงรวมไปถึงความรู้ ความสามารถที่มีอยู่ในตัวของบุคคลนั้นด้วย ถ้าบุคคลที่

ทำงานให้กับองค์กรมีความรู้ ความสามารถ ก็ย่อมจะสามารถพัฒนาองค์กรให้ประสบผลสำเร็จได้มากเท่านั้น

Management หมายถึง การบริหารจัดการ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลว่าจะมีความสามารถในการคิด วางแผนการทำงานต่างๆว่าจะทำอะไร ทำเมื่อไร ใครเป็นคนทำ ใช้งบประมาณเท่าไร ได้ดีเพียงใด

Marketing หมายถึง การตลาด ซึ่งปัจจัยนี้ก็ต่ออาศัยความรู้ความสามารถของบุคคลเช่นเดียวกันว่าจะสามารถคิด วางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดได้ดีเพียงใด

Moral หมายถึง ใจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมาก เพราะการทำงานใดๆด้วยใจ นั้นหมายความว่างานนั้นย่อมมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จมากกว่างานที่ต้องทำด้วยความจำใจ เพราะหากเราทำงานด้วยใจแล้ว เราย่อมจะมีความตั้งใจทำ รู้สึกสนุกกับงานตรงนั้นที่กำลังทำอยู่ ไม่เบื่อง่ายๆ ยิ่งถ้าเราสามารถทำให้คนอื่นๆ เชื่อและให้ใจเรามาด้วยแล้วโอกาสที่งานจะประสบผลสำเร็จในการทำงานย่อมมีมากขึ้น เพราะเขาจะให้ความช่วยเหลือในการทำงานของเราด้วยความเต็มใจ และไม่หวังผลตอบแทนด้วยซ้ำ เขาช่วยเราทำเพียงเพราะรู้สึกสนุกทำแล้วมีความสุขเท่านั้นเอง

4.4 SWOT Analysis

มหาวิทยาลัยตาปี (2550 อ้างถึงใน นางสาวสุนีย์ วรรณโกมล 2550) ได้กล่าวถึงการประเมินศักยภาพไว้ว่า

จุดแข็ง หมายถึง ความแข็งแกร่งที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร เช่น จุดแข็งด้านส่วนประสมการตลาด การเงิน การผลิต บุคลากร การบริหารงาน และการจัดองค์กร

จุดอ่อน หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายในด้านต่างๆขององค์กร องค์กรจะต้องหาวิธีการแก้ปัญหาเหล่านั้น

โอกาส หมายถึง ข้อได้เปรียบซึ่งวิเคราะห์จากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่องค์กรแสวงหาโอกาสเพื่อกำหนดกลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมนั้น ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมจุลภาค (ลูกค้า คู่แข่ง ผู้ผลิต คนกลาง) และสิ่งแวดล้อมมหภาค (ประชากรศาสตร์ เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สังคมวัฒนธรรม การเมือง กฎหมายทรัพยากรธรรมชาติ)

อุปสรรค หมายถึง อุปสรรคที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งธุรกิจจำเป็นต้องกำหนดกลยุทธ์การตลาดให้สอดคล้องและแก้ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ฤชดา จันทร์พา (2554) ได้กล่าวถึงการประเมินศักยภาพไว้ว่า ในการประเมินสภาพแวดล้อมขององค์กรนั้นจะประกอบไปด้วยการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกและการ

ประเมินสภาพแวดล้อมภายใน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค หรือโดยทั่วไปจะเรียกว่าการวิเคราะห์ตามตัวแบบสว็อท (SWOT Analysis) ได้แก่

- การวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength-S)
- การวิเคราะห์จุดอ่อน (Weakness-W)
- การวิเคราะห์โอกาส (Opportunity-O)
- การวิเคราะห์ภาวะคุกคาม (Threat- T)

หลักการสำคัญของ SWOT ก็คือการวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ 2 ด้าน คือ สภาพการณ์ภายในและสภาพการณ์ภายนอกตั้งนั้นการวิเคราะห์ SWOT จึงเรียกได้ว่าเป็นการวิเคราะห์สภาพการณ์ (Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจนและวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อองค์กรธุรกิจ และจุดแข็ง จุดอ่อน และความสามารถด้านต่าง ๆ ที่องค์กรมีอยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ และการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรระดับองค์กรที่เหมาะสมต่อไป ประโยชน์ของการวิเคราะห์ SWOT เป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้แต่ละอย่างจะช่วยให้เข้าใจได้ว่ามีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรอย่างไร จุดแข็งขององค์กรจะเป็นความสามารถภายในที่ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่จุดอ่อนขององค์กรจะเป็นคุณลักษณะภายในที่อาจจะทำลายผลการดำเนินงาน โอกาสทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ให้โอกาสเพื่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กรในทางกลับกันอุปสรรคทางสภาพแวดล้อมจะเป็นสถานการณ์ที่ขัดขวางการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ผลจากการวิเคราะห์ SWOT นี้จะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาไปในทางที่เหมาะสม

ดังนั้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมของเทศบาลตำบลปากแพรงในการดูแลผู้สูงอายุ หมายถึง การศึกษาสภาพแวดล้อมภายในองค์กร(เทศบาลตำบลปากแพรง) ทางด้านทรัพยากรบุคคล รูปแบบการบริหารจัดการ วัฒนธรรมองค์กร วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ อันนำไปสู่การวิเคราะห์จุดอ่อนและจุดแข็งภายในองค์กร และการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร(เทศบาลตำบลปากแพรง) ที่ส่งผลกระทบในทางบวกและทางลบต่อองค์กร เช่น สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมืองและภูมิศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคภายนอกองค์กร

5. ความรู้เกี่ยวกับศักยภาพ

5.1 ความหมายของศักยภาพ

จากการศึกษาความหมายของศักยภาพ โดยการทบทวนวรรณกรรมจากทฤษฎีของนักวิชาการท่านต่างๆ สรุปได้ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554) ได้ให้ความหมายของศักยภาพไว้ว่า หมายถึง ภาวะแฝง, อำนาจหรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้ เช่น เขามีศักยภาพในการทำงานสูง น้ำตกขนาดใหญ่มีศักยภาพในการให้พลังงานได้มาก” มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของศักยภาพไว้ในหลากหลายทฤษฎี ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

Paul Procter (1995, อ้างถึงใน นางสาวอารยา อินทชสาร, 2554) ได้ให้ความหมายของศักยภาพไว้ว่า ศักยภาพ ใน Cambridge International of English ได้อธิบายความหมายดังนี้ the degree of ability for developing or being developed ; a hidden unused ability : ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยได้ว่า ชีตของความสามารถที่จะพัฒนาหรือพัฒนาต่อไปได้ ความสามารถที่ซ่อนเร้นอยู่ ศักยภาพเป็นคำที่ใช้บ่อยมากในหลายวงการ เช่น ศักยภาพทางการศึกษา ศักยภาพทางเศรษฐกิจ ศักยภาพทางการทหาร ศักยภาพทางศิลปะ ศักยภาพทางดนตรีและศักยภาพทางการกีฬา เป็นต้น

พงศ์พิศ (2547) ได้ให้ความหมายของศักยภาพไว้ว่า หมายถึง ความสามารถที่ยังไม่พัฒนาหรือยังไม่พัฒนาเต็มที่ ศักยภาพเป็นพลังภายใน พลังที่ซ่อนไว้หรือพลังแฝงที่ยังไม่ได้แสดงออกมาให้ปรากฏหรือออกมาบ้างแต่ยังไม่หมด เช่น เมล็ดมะม่วงมีศักยภาพที่จะโตเป็นมะม่วงถ้าหากได้ดินดี น้ำดี แดดดี ปุ๋ยดี หรือเด็กจำนวนมากที่มีศักยภาพที่จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและเก่ง ถ้าหากได้รับการเลี้ยงดูที่ดี การศึกษาที่ดีและสิ่งแวดล้อมที่ดี

5.2 ประเภทของศักยภาพ

จากการศึกษาประเภทของศักยภาพ โดยการทบทวนวรรณกรรมจากทฤษฎีของนักวิชาการท่านต่างๆ สรุปได้ดังนี้

สุจิตรา ธนานันท์ (2552) ได้จำแนกประเภทของศักยภาพออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ ด้วยกันดังนี้

1. ศักยภาพหลักขององค์การ (Core Competency) ชีตความสามารถที่เป็นแกนหลักขององค์การเป็นชีตความสามารถที่ทุกคนในองค์การต้องมีคุณสมบัติที่เหมือนกัน เนื่องจากความสามารถและคุณสมบัตินี้เป็นตัวกำหนด หรือผลักดันให้องค์การบรรลุตามวิสัยทัศน์ และพันธกิจ

ที่วางไว้ ตลอดจนยังเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงค่านิยมที่คนในองค์กรมีและถือปฏิบัติร่วมกันยกตัวอย่างเช่น การมุ่งเน้นที่ผลงาน ความคิดสร้างสรรค์ การบริหารการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

2. ศักยภาพของพนักงานในแต่ละระดับหรือตำแหน่งงาน (Managerial Competency) จะต้องมีความแตกต่างกันไปตามระดับของความรับผิดชอบหรือตามสายการบริหาร ลักษณะของขีดความสามารถประเภทนี้จะสะท้อนถึงความคาดหวัง ความกว้าง และความลึกของความสามารถที่พนักงานจะต้องมีก่อนที่จะได้รับการเพิ่มความรับผิดชอบ ยกตัวอย่างเช่น ภาวะผู้นำการจัดลำดับความสำคัญของงาน การบริหารทรัพยากร เป็นต้น

3. ศักยภาพที่กำหนดไว้สำหรับงานในแต่ละด้านหรือตามลักษณะงาน (Functional Competency) จะมีความสามารถแตกต่างกันไปตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ยกตัวอย่างเช่น ทักษะในด้านการนำเสนอ การประสานงาน เป็นต้น

สุจิตรา ธนานันท์ (2552) ได้อธิบายถึงลักษณะที่สำคัญต่างๆ ของศักยภาพ ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะ (Characteristics) เนื่องจากขีดความสามารถเป็นคุณลักษณะภายในของบุคคล (Under Characteristic) ดังนั้นการจำแนกถึงแนวทางพฤติกรรม การคิด หรือความเห็นในสถานการณ์หนึ่งๆ สามารถกระทำได้โดยการพิจารณาถึงคุณลักษณะของขีดความสามารถใน 5 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1.1 แรงจูงใจ (Motives) เป็นสิ่งที่บุคคลต้องการหรือคิดตรงกันในการกระทำซึ่งจะเป็นแรงขับให้เลือกพฤติกรรมที่แสดงออก

1.2 คุณลักษณะส่วนบุคคล (Traits) เป็นลักษณะนิสัยทั่วไปที่จะตอบสนองต่อข้อมูลหรือสถานการณ์ที่เผชิญ โดยสามารถพิจารณาได้จากความสามารถในการเรียนรู้ ความกระตือรือร้น และการร่วมมือ

1.3 แนวคิดต่อตนเอง (Self - Concept) เป็นทัศนคติ คุณค่า และความคิดฝันของบุคคลซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดปฏิกิริยาต่อแรงจูงใจและทำนายถึงพฤติกรรมของสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

1.4 ความรู้ (Knowledge) เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีเนื้อหาแตกต่างเฉพาะด้านของบุคคล

1.5 ทักษะ (Skill) เป็นความสามารถในการปฏิบัติงานทั้งทางร่างกาย ความคิดและจิตใจของบุคคลในระดับที่สามารถคิดวิเคราะห์ ใช้ความรู้กำหนดเหตุและผล หรือการวางแผนในการจัดการรวมถึงการตระหนักในความซับซ้อนของข้อมูลได้

2. ความสามารถเชิงเหตุผล (Causal Related) เป็นขีดความสามารถด้านแรงจูงใจ คุณลักษณะส่วนบุคคล รวมถึงแนวความคิดของบุคคลที่จะรวมกันเป็นความมุ่งมั่นในแต่ละบุคคลเพื่อ ทำนายถึง ทักษะ พฤติกรรม การกระทำ ตลอดจนนำไปทำนายผลลัพธ์ของการปฏิบัติงาน ซึ่งจะนำ ข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวิเคราะห์และประเมินผล

3. เกณฑ์ที่ใช้อ้างอิง (Criterion Reference) เป็นเกณฑ์ที่ใช้กำหนดศักยภาพโดยต้องผ่าน การทำนายอย่างมีนัยสำคัญ เช่น วิธีการทางสถิติ ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ศึกษาส่วนมากจะมี 2 ลักษณะ ได้แก่ เกณฑ์ปฏิบัติงานสูงสุด (Superior Performance) เป็นการปฏิบัติงานที่สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน หรือ ว่าสามารถปฏิบัติงานให้ดีที่สุดใสถานการณ์การทำงาน และเกณฑ์ในอีกลักษณะหนึ่ง ได้แก่ เกณฑ์ ของการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Performance) ซึ่งเป็นเกณฑ์ของระดับการทำงาน ขั้นต่ำที่สามารถยอมรับได้

4. ศักยภาพเชิงระบบ เป็นขีดความสามารถของการปฏิบัติงานในองค์การที่พิจารณาตาม ความสามารถของปัจจัยนำเข้าและผลลัพธ์ ซึ่งประกอบด้วยขีดความสามารถในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1 ศักยภาพตามลักษณะงาน (Competency as Tasks) เป็นการแสดงถึงขีด ความสามารถจากการแบ่งงานออกเป็นงานย่อยๆ และกำหนดขอบเขตของงานที่จะทำได้

4.2 ศักยภาพตามลักษณะของผลลัพธ์ (Competency as Results) ลักษณะของขีด ความสามารถที่สามารถแบ่งเป็นองค์ประกอบย่อย ซึ่งผลลัพธ์ขององค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้ จะ รวมกันไปสู่ผลลัพธ์รวม

4.3 ศักยภาพตามผลของการกระทำ (Competency as Output) ศักยภาพใน ลักษณะนี้จำเป็นที่จะต้องค้นหาความต้องการของผู้มารับบริการเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการของการ ให้บริการ จากนั้นจึงแบ่งผลที่ได้ออกมาเป็นองค์ประกอบย่อยๆ และกำหนดคุณภาพมาตรฐานที่ ต้องการในการตอบสนองต่อความต้องการ

4.4 ศักยภาพตามความรู้ ทักษะ และทัศนคติ (Competency as Knowledge Skill and Attitude) คนที่มีความเฉลียวฉลาดนั้นสามารถวินิจฉัยได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกหรือ วิธีการในการปฏิบัติงานที่ได้ผลงานสูงกว่ามาตรฐานที่กำหนด ในส่วนของขีดความสามารถในลักษณะ นี้ จะต้องแยกแยะออกมาให้เห็นว่า ความรู้ ทักษะ และทัศนคติอะไรบ้างที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวนี้จะรวมไปถึงการมุ่งเน้นในความสำเร็จของเป้าหมาย การค้นหาแนวทางใน การแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งการใช้เป้าหมายเป็นตัวกำหนดลำดับความสำคัญของการทำงาน

5. ศักยภาพที่แต่ละคนมีอยู่ (Competency as Attribute Bundle) กระบวนการของขีด ความสามารถทางความรู้ ทักษะ และทัศนคติ เป็นความสามารถที่แท้จริงของแต่ละบุคคลที่มีอยู่ ซึ่ง เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันออกไป เช่น ความสามารถในการเป็นผู้นำ การจูงใจ เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ หมายถึง ความสามารถของเทศบาลในการทำภารกิจที่เกี่ยวกับบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุ รวมไปถึง การมุ่งเน้นในความสำเร็จของเป้าหมาย การค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในท้องถิ่นได้ตรงตามเป้าหมายและความต้องการ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นางบุษลัน ทองกลีบ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องบทบาทภาครัฐในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครใช้แนวทางการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาบทบาทภาครัฐในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ 2) เพื่อศึกษาสิทธิประชาชนตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ในการได้รับการบริการจากการจัดสวัสดิการของภาครัฐ 3) เพื่อศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ในการที่จะได้รับการบริการสวัสดิการจากรัฐ 4) เพื่อศึกษาปัญหาในด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุในการได้รับการบริการสวัสดิการจากรัฐ 5) เพื่อศึกษาการรับทราบและการเข้าถึงสิทธิประชาชนตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 6) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อบทบาทของภาครัฐในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ ในส่วนแนวทางในเชิงคุณภาพนั้น ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้บริหารจำนวน 10 คน ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดบริการสวัสดิการสังคมและการคุ้มครองพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุให้เป็นไปตามสิทธิประชาชนตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้สูงอายุที่มีเพศแตกต่างกัน จะมีความต้องการในการได้รับการบริการสวัสดิการสังคมจากรัฐแตกต่างกัน 2) ภูมิหลังของผู้สูงอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบุคคลในครอบครัวของผู้สูงอายุ และรายได้ของผู้สูงอายุ เพียงตัวแปรเดียวที่มีความสัมพันธ์กับการจัดบริการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุจากรัฐในปัจจุบัน รายได้ระดับการศึกษา จำนวนบุตร อายุ และสถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กับการรับทราบสิทธิประชาชนตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และรายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์กับการเข้าถึงสิทธิประชาชนตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ภูมิหลังของผู้สูงอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาของผู้สูงอายุในการได้รับการบริการในด้านต่างๆ จากรัฐ 3) การจัดบริการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุจากรัฐในปัจจุบัน การรับทราบถึงสิทธิประชาชนตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และปัญหาของผู้สูงอายุในการได้รับการบริการในด้านต่างๆ จากรัฐ มีความสัมพันธ์กับความต้องการของผู้สูงอายุในการได้รับการบริการสวัสดิการจากรัฐ

สรวิชัย ภูมิศรี (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาเสริมสร้างบทบาทภาวกิจในการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลนาดินตำ อำเภอเมือง จังหวัดเลย มี

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาถึงระดับความพึงพอใจในการดูแลผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลนาดินคำอำเภอเมือง จังหวัดเลย 2) เพื่อศึกษาบทบาทภารกิจและแสวงหาแนวทางในการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลนาดินคำอำเภอเมือง จังหวัดเลย กลุ่มประชาชนที่ทำการศึกษได้แก่ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ที่มีชื่อในทะเบียนบ้านอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาดินคำอำเภอเมือง จังหวัดเลย และเจ้าหน้าที่บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลนาดินคำที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า การดูแลผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลนาดินคำนั้น จะถูกบรรจุในยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารชุมชนและสังคม ทั้งในแผนงานด้านสังคมสงเคราะห์และแผนงานการบริหารทั่วไป ซึ่งโครงการโดยส่วนใหญ่จะเป็นเกี่ยวกับการสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการ สำหรับแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลนาดินคำนั้น เป็นผลมาจากการระดมความคิดเห็นของทั้ง 2 ฝ่าย คือ การหาความต้องการของผู้สูงอายุ และความพร้อมในการช่วยเหลือดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล ได้เสนอแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุดังนี้ 1) การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ให้ทั่วถึงผู้สูงอายุทุกคน 2) การขยายขอบเขตในการบริการตรวจสุขภาพประจำปี 3) การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ 4) การจัดหาอุปกรณ์ทางการแพทย์ 5) การจัดกิจกรรมพบกันวันพระ เป็นกิจกรรมที่อยากให้วัยรุ่น หรือลูกหลานเข้ามาร่วมในกิจกรรมนี้ด้วย 6) การส่งเสริมบทบาทผู้สูงอายุในชุมชน หรือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ 7) การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ 8) การจัดหาเครื่องอุปโภค-บริโภค 9) การจัดหาอุปกรณ์ในการออกกำลังกาย

พิชัย กิตติพันธ์วรกุล (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิจัยเพื่อเสริมสร้างบทบาทในการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลหนองหิน อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 4 ระยะคือ 1) การเตรียมการและการศึกษาบริบทของเทศบาลตำบลหนองหิน และบริบทการดำเนินการดูแลผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองหิน 2) การศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานและปัญหาการดูแลผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองหิน 3) การปฏิบัติการเสริมสร้างบทบาทในการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองหิน 4) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสรุปบทเรียนจากการปฏิบัติ และเขียนรายงานการวิจัย ผลการศึกษาพบว่า เทศบาลตำบลหนองหินมีการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุในด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชนเทศบาลตำบลหนองหิน มีแนวทางการเสริมสร้างบทบาทในการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุโดยการเพิ่มเบี้ยยังชีพ ส่งเสริมการออกกำลังกาย ส่งเสริมอาชีพ การตรวจสุขภาพ จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ การดูแลเยี่ยมบ้าน การสร้างบ้านพักคนชรา การเสริมสร้างบทบาทในการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลหนองหิน ได้มีการจัดตั้งคณะทำงานอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ มีการจัดกิจกรรมการเยี่ยมบ้านในวันเกิด ส่งเสริมกิจกรรม

การออกกำลังกาย และโครงการอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ จากการสรุปพบว่าผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลผู้สูงอายุเกิดการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ

พรพรม ไชชัยภูมิ และภรณ์ ศิริโชติ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องความต้องการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาล ตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุและเพื่อเสนอแนวทางในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลโนนไทย อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลประเด็นความต้องการเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ทั้ง 13 ด้านตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุพ.ศ. 2546 มาตรา 11 ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลโนนไทย ได้รับสวัสดิการการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพอย่างทั่วถึง แต่ต้องการให้เพิ่มวงเงินเบี้ยยังชีพ เป็นเดือนละ 1,000บาท ความต้องการอื่นที่สำคัญ คือ ต้องการพัฒนาตนเองและต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและต้องการการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่าย ต้องการให้มีศูนย์บริการผู้สูงอายุในชุมชน

โรสลิน ปุระสิริ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่องอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาความต้องการของผู้สูงอายุและแนวทางการแก้ไขปัญหา ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ ได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพร่างกายคือ ร่างกายไม่แข็งแรง เจ็บป่วยได้ง่าย เคลื่อนไหวร่างกายไม่สะดวก ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลและการใช้ชีวิตประจำวัน ปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจ คือการสูญเสียสัมพันธภาพกับคนในครอบครัว สังคม ขาดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และไม่มีรายได้ที่แน่นอน แนวทางการแก้ไขปัญหาคือการดูแลผู้สูงอายุ อาสาสมัครสามารถเป็นสื่อกลางในการนำส่งบริการสวัสดิการสังคม เผื่อระวังปัญหาหรือภัยต่างๆ ให้ความรู้สมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุและประชาชนในชุมชน เพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุอย่างถูกต้องและเหมาะสม

กัมพล กล่ำสีทอง (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสีเกา อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสีเกา อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง โดยมีตัวแปรอิสระที่สำคัญ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้ ผลการศึกษาพบว่า 1) หากค่าใช้จ่ายในการใช้บริการของผู้สูงอายุลดลง ผู้สูงอายุจะมีความต้องการสวัสดิการสังคมเพิ่มขึ้น 2) หากผู้สูงอายุมีสถานภาพสมรสแต่งงาน ผู้สูงอายุจะมีความต้องการสวัสดิการสังคมเพิ่มขึ้น 3) หากรายได้ของผู้สูงอายุสูง ผู้สูงอายุก็จะมีความ

ต้องการสวัสดิการสังคมลดลง สำหรับตัวแปรอิสระอื่นๆ พบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติไม่สูงเพียงพอต่อการอธิบายความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ

ธีรณัย คิริเลขนันต์ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในที่ทำงานและระดับความเครียดกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานตามการรับรู้ของพนักงาน ศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามการรับรู้ของพนักงาน และศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานและระดับความเครียดกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ผลการศึกษาพบว่าการทำงานต่างๆ ภายในองค์กรนั้น จะต้องทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่วางไว้อย่างรวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารจะต้องมียุทธวิธีในการทำงาน ในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จนั้นมิใช่เกิดจากความสามารถของผู้บังคับบัญชาเพียงผู้เดียว แต่เป็นผลมาจากความร่วมมือของเพื่อนร่วมงานภายใต้การนำของผู้บังคับบัญชาที่ดี ผู้บังคับบัญชาที่ดีนั้นจะต้องเป็นผู้ใช้อำนาจภายใน เช่น ความเชื่อมั่น ความศรัทธาที่ผู้ใต้บังคับบัญชามีต่อผู้บังคับบัญชามากกว่าการกำหนดภาระหน้าที่โดยปราศจากการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแต่ประการใด สำหรับการบังคับบัญชาควรเป็นไปในทางสร้างสรรค์ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ดูแลความทุกข์สุขของผู้ใต้บังคับบัญชาในขณะที่เดียวกันจะต้องสร้างบรรยากาศให้ผู้ใต้บังคับบัญชา จะต้องใช้วิธีการต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรู้จักสร้างน้ำใจในการทำงาน และรู้จักสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

รุจิราพร ศรีพิทยากร (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงใหม่ อำเภอมหาราช จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ 2) สภาพปัญหาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ และ 3) แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ รองลงมา เป็นการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพ 2) สภาพปัญหาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านผู้สูงอายุ คือ ไม่มีการจัดสวัสดิการด้านสุขภาพ ด้านรายได้ ด้านนันทนาการ และด้านความมั่นคงทางสังคมครอบครัวและการคุ้มครองให้ครอบคลุมกับความต้องการของผู้สูงอายุ 3) แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุต้องการทางด้านจิตใจ คือ ควรมีการตั้งชมรมผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมตามความสนใจ

อภิษฐา เหล่าวัฒนพงษ์ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องความต้องการและแนวทางในการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุด้านอาชีพ : โครงการส่งเสริมอาชีพ พื้นที่กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางในการดำเนินนโยบายด้านการจัดโครงการส่งเสริมอาชีพพื้นที่กรุงเทพมหานคร ซึ่ง

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุต้องการเข้าร่วมกิจกรรมลักษณะที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับสังคม และชนิดของโครงการที่ผู้สูงอายุต้องการมากที่สุดคือ โครงการที่เกี่ยวข้องกับศิลปกรรม อีกทั้งผู้สูงอายุยังต้องการให้ภาครัฐเข้ามาดำเนินการในส่วนของตลาดภายหลัง ในด้านของปัญหาในการเข้าร่วมโครงการพบว่าในส่วนของ การเข้าถึงหน่วยงาน ผู้สูงอายุเห็นว่าความสะดวกในการติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นปัญหามากที่สุด และผู้สูงอายุยังมีความต้องการในการทำกิจกรรมในลักษณะกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุได้เข้าสังคมและกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุสามารถสร้างรายได้ได้ด้วยตนเอง ตามลำดับ

จันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่องความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคลกับความต้องการของผู้สูงอายุในการจัดสวัสดิการสังคมด้านต่างๆ 3) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้สูงอายุมีความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมสูงสุดในมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล และมีความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมต่ำสุดในมาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน 2) ความต้องการของกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลไม่มีความแตกต่างกันยกเว้นในด้านรายได้และลักษณะที่อยู่อาศัยต่างกัน มีความต้องการแตกต่างกัน 3) กลุ่มตัวอย่างประสบปัญหาในด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ และด้านที่พักอาศัย มีข้อเสนอแนะให้เทศบาลจัดบริการรถรับ-ส่ง ไปยังสถานพยาบาลและจัดให้มีการรักษาพยาบาลที่บ้าน จัดให้มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ส่งเสริมอาชีพ และจัดให้มีโครงการซ่อมแซมหรือจัดหาที่พักอาศัย

จินตนา เวฬุการและพีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่องกระบวนการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดหรือมุมมองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการกำหนดเป็นนโยบายเพื่อเสริมสร้างความอยู่ดี มีสุขของผู้สูงอายุ โดยใช้ข้อมูลจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นายกองค้การบริหารส่วนตำบล หรือรองนายกองค้การบริหารส่วนตำบล หรือนายกเทศมนตรี หรือรองนายกเทศมนตรี ผลการศึกษาพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 แห่ง ที่กล่าวถึงได้แก่ 1) เทศบาลตำบลช้างขวา 2) องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกง และ 3) องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง มีการดำเนินการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยไม่มุ่งเน้นเฉพาะการแก้ไขปัญหาและการให้สวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุเท่านั้น แต่มีกระบวนการที่มองว่าการดูแลผู้สูงอายุที่ดีที่สุด คือการดูแลและเตรียมประชากรในวัยก่อน

สูงอายุให้มีความพร้อมที่จะใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ บนหลักการที่ว่า การแก้ปัญหาที่ดีที่สุด คือการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา โดยมุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการส่งเสริมให้บุตรหลานตระหนักและเห็นคุณค่าความสำคัญของผู้สูงอายุและมีการออมตั้งแต่อยู่ในวัยแรงงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 แห่งที่ศึกษาในครั้งนี้นี้คือ (เทศบาลตำบลข้างขวา) ได้จัดตั้งศูนย์ฝึกทักษะและฟื้นฟูสมรรถนะในวัยสูงอายุ มีการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ (องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง, เทศบาลตำบลข้างซ้าย) มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (เทศบาลตำบลข้างขวา) ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้นเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการทัศน์ใหม่ของการเตรียมการเพื่อเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งต่างจากกระบวนการทัศน์และแนวคิดเดิมในการมุ่งเน้นที่การจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งซึ่งยังมีจำนวนน้อย

ทัศนศึกษา พฤติกรกิจ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่องบริบทชุมชนภายใต้สังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมจากสังคมชนบทสู่สังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท ผลการศึกษาพบว่า สภาพของสังคมไทยที่เป็นสังคมชนบทแท้ๆ ลดจำนวนลงไปเรื่อยๆ เปลี่ยนสภาพกลายเป็นสังคมเมือง หรือสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบทมากขึ้นซึ่งหมายถึงปัญหาของสังคมไทยมีมากขึ้น และมีความซับซ้อนของปัญหามากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านคุณภาพชีวิต หรือปัญหาด้านเศรษฐกิจ การจะแก้ไขปัญหานั้นจึงไม่อาจจะให้เป็นหน้าที่ของภาครัฐ หรือของระบบราชการแต่เพียงฝ่ายเดียว ชุมชนในสังคมเองก็ต้องตระหนักและให้ความสำคัญ กับหน้าที่ของชุมชนเองที่จะต้องเคลื่อนไหว และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในชุมชน เพราะชุมชนจะรู้และเข้าใจถึงสาเหตุและสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนแสวงหาหนทางในการแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี ดังเช่นตัวอย่างกรณีศึกษาของชุมชนในตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนกิจกรรมการแก้ไขปัญหาของชุมชน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า งานวิจัยดังกล่าวข้างต้น เรื่องบทบาทภาครัฐในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาบทบาทภาครัฐในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ 2) เพื่อศึกษาสิทธิประชาชนตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ในการได้รับการบริการจากการจัดสวัสดิการของภาครัฐ 3) เพื่อศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ในการที่จะได้รับการบริการสวัสดิการจากภาครัฐ 4) เพื่อศึกษาปัญหาในด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุในการได้รับการสวัสดิการจากภาครัฐ 5) เพื่อศึกษาการรับทราบและการเข้าถึงสิทธิประชาชนตาม พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 6) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อบทบาทของภาครัฐในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ และเรื่องการพัฒนาเสริมสร้างบทบาทภาวกิจในการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลนาดินดำ

อำเภอเมือง จังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาถึงระดับความพึงพอใจในการดูแลผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลนาดินคำอำเภอเมือง จังหวัดเลย 2) เพื่อศึกษาบทบาทภารกิจและแสวงหาแนวทางในการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลนาดินคำอำเภอเมือง จังหวัดเลย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรก อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรีในการดูแลผู้สูงอายุ ที่ได้ศึกษาถึงบทบาทและศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรนำไปใช้ประกอบการวางแผนกำหนดนโยบาย แนวทางการจัดสรรงบประมาณ รวมถึงการค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในท้องถิ่นได้ตรงตามเป้าหมายและความต้องการ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของสังคมผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษาต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรก (อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี) ในการดูแลผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ โดยมีรายละเอียดในการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการศึกษา
2. การเลือกพื้นที่วิจัย
3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและเกณฑ์การคัดเลือก
4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. รูปแบบการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากหนังสือ ตำรา รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์และระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับบริบทของเทศบาลตำบลปากแพรก ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ สภาพแวดล้อมของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทและศักยภาพ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 และเก็บข้อมูลปฐมภูมิโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลปากแพรก เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานกองสวัสดิการสังคม และผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่มีชื่อในทะเบียนราษฎร ชุมชนหัวนาถ้างไม่น้อยกว่า 5 ปีในเขตการปกครองของเทศบาลตำบลปากแพรก โดยใช้แนวคำถามที่เกี่ยวข้องกับบทบาท สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลจึงนำข้อมูลมาจัดเป็นหมวดหมู่ และตรวจสอบความถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ และนำเสนอผลการศึกษาในลำดับต่อไป

2. การเลือกพื้นที่วิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้คัดเลือกพื้นที่ในการศึกษา คือ ชุมชนหัวนาล่างในเขตการปกครองของเทศบาลตำบลปากแพรก จังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากจังหวัดกาญจนบุรีเป็นพื้นที่ที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 11.5 ซึ่งจัดว่ากำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และชุมชนหัวนาล่างเป็นหมู่บ้านที่ตั้งเดียวกับเทศบาลตำบลปากแพรกทำให้เห็นการทำงานได้ชัดเจนที่สุด การศึกษาศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในการเตรียมความพร้อมและการกำหนดนโยบายในการดูแลผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพ

3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักและเกณฑ์การคัดเลือก

บุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้มี 2 กลุ่ม คือ

1. บุคลากรของเทศบาลตำบลปากแพรก ได้แก่ นายกเทศมนตรีตำบลปากแพรกและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานกองสวัสดิการสังคม
2. ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปที่มีชื่อในทะเบียนราษฎร์ชุมชนหัวนาล่างไม่น้อยกว่า 5 ปี ในเขตการปกครองของเทศบาลตำบลปากแพรก โดยมีศักยภาพในการโต้ตอบเพื่อให้ได้ข้อมูลและยินดีในการให้ข้อมูล

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - Instructure Interview) โดยนำข้อมูลแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อนำมากำหนดประเด็นและแนวคำถามในการสัมภาษณ์ที่สอดคล้องและครอบคลุมกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ชุด ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 สำหรับนายกเทศมนตรีตำบลปากแพรก จะสอบถามในประเด็นที่เกี่ยวกับบทบาท สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสและอุปสรรค ของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุ

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในกองสวัสดิการสังคม จะสอบถามในประเด็นที่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุ

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 3 สำหรับผู้สูงอายุ จะสอบถามในประเด็นที่เกี่ยวกับความต้องการของผู้สูงอายุและความพึงพอใจในการดำเนินงานของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากหนังสือ บทความ วารสาร รายงาน และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปของเทศบาลตำบลปากแพรก ความรู้เกี่ยวกับผู้สูงอายุ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ความรู้เกี่ยวกับศักยภาพและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการดำเนินการศึกษาวิจัยกำหนดแนวคำถามในการสัมภาษณ์ การสรุป และการวิเคราะห์ผลการวิจัย

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ผู้วิจัยดำเนินการลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักตามที่ตั้งไว้ โดยมีการกำหนดแนวคำถามไว้ล่วงหน้าซึ่งคำถามที่ใช้มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด เป็นแนวทางที่มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อให้ประเด็นคำถามที่ใช้มีความครอบคลุม ซึ่งในการสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จะตั้งอยู่บนความยืดหยุ่น และความเหมาะสมกับสถานการณ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การศึกษาเอกสาร และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมจะนำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการ (Methodological Triangulation) เปรียบเทียบและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ก่อนนำมาวิเคราะห์สรุปผลของการวิจัย และอธิบายผลการศึกษาและนำเสนอในรูปแบบของการพรรณนาความ (Analysis Description)

7. การพิทักษ์สิทธิกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้คำนึงถึงจรรยาบรรณผู้วิจัย และผู้พิทักษ์สิทธิตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการเก็บข้อมูล จนกระทั่งนำเสนอผลงานการวิจัย ดังนี้

7.1 ผู้วิจัยแนะนำตัวแก่ผู้ให้ข้อมูล เพื่อทราบว่าเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อนำไปประกอบการทำวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรฯ รวมทั้งแจ้งให้ทราบวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้

7.2 ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลแต่ละราย รวมทั้งขออนุญาตบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องบันทึกเสียงตลอดการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วน

7.3 ผู้วิจัยได้แจ้งผู้ให้ข้อมูลทราบว่าการนำเสนอข้อมูลของผู้วิจัยจะนำเสนอในภาพรวม ไม่เจาะจงรายบุคคล โดยจะไม่ส่งผลกระทบต่อทางลบ หรือสร้างความเสียหายต่อผู้ให้ข้อมูลทั้งต่อตัวบุคคล และต่อองค์กร

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรก (อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี) ในการดูแลผู้สูงอายุ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ และศึกษาศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนายกเทศมนตรีตำบลปากแพรก เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคมฝ่ายสังคมสงเคราะห์และผู้สูงอายุที่มีชื่อในทะเบียนราษฎร์ชุมชนหัวนาล่างเขตเทศบาลตำบลปากแพรก ผลการศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 บทบาทของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ

- 1.1 การสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
- 1.2 การส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ
- 1.3 การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ
- 1.4 การส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ
- 1.5 การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ
- 1.6 โครงการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กับผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากจนและผู้ยากไร้
- 1.7 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

ส่วนที่ 2 ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ

- 2.1 สภาพแวดล้อมภายนอกของเทศบาลตำบลปากแพรก
- 2.2 สภาพแวดล้อมภายในของเทศบาลตำบลปากแพรก
- 2.3 ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรก

ส่วนที่ 1 บทบาทของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ

จากการศึกษาบทบาทของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก นายกเทศมนตรีตำบลปากแพรกและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานกองสวัสดิการสังคม พบว่า เทศบาลมีการดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุ ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ใน 7 ด้านหลัก ได้แก่ การสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ การส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ โครงการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กับผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากจนและผู้ยากไร้และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งครบตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 โดยมีรายละเอียด สามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1 การสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดสรรให้แก่ผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ผ่าน 4 ช่องทางอธิบายได้ดังนี้คือ 1) รับเงินสดด้วยตนเอง 2) รับเงินสดโดยบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้มีสิทธิ คือในกรณีมีความจำเป็นไม่สามารถมาด้วยตนเองได้ ผู้สูงอายุสามารถมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมบัตรประจำตัวประชาชนของผู้รับมอบอำนาจเพื่อรับเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุแทน 3) โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามผู้มีสิทธิ 4) โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้มีสิทธิ โดยบัญชีที่จะใช้ในการรับเงินเบี้ยยังชีพต้องเป็นบัญชีของธนาคารกรุงไทย โดยจำนวนเงินที่ได้รับจะแบ่งตามช่วงอายุ คือ อายุ 60-69 ปีได้รับ 600 บาท อายุ 70-79 ปีได้รับ 700 บาท อายุ 80-89 ปีได้รับ 800 บาทและอายุ 90 ปีขึ้นไปได้รับ 1,000 บาท เบี้ยผู้พิการทางคณะรัฐมนตรี(ครม.)จ่ายเบี้ยเพิ่มเติมจาก 500 บาท/เดือน เป็น 800 บาท/เดือน นอกจากนี้ให้เร่งรัดการให้คนพิการทุกคนที่ได้รับการออกบัตรประจำตัวคนพิการ มีสิทธิได้รับเบี้ยความพิการทันที โดยไม่ต้องรอลงทะเบียนเพื่อรับเบี้ยความพิการในปีถัดไป โดยมีมติให้กระทรวงมหาดไทย ดำเนินการแก้ไขระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยความพิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2553 และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปพิจารณาตามหน้าที่และภารกิจเพื่อให้คนพิการทุกคนที่มีบัตรประจำตัวคนพิการได้รับเบี้ยความพิการทันทีตั้งแต่ปีงบประมาณ 2559 เป็นต้นไป ผู้ป่วยเอดส์ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 คือผู้ที่แพทย์ได้รับรองและทำการวินิจฉัยแล้วและได้รับการอนุมัติรายชื่อจากผู้บริหารท้องถิ่นให้เป็นผู้มีสิทธิได้รับเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพ จะได้รับเงิน 500 บาท

จากการศึกษาเรื่องการสนับสนุนเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ โดยเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลปากแพรก มีผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพหรือยื่นความประสงค์ จำนวน 2,148 ราย ช่องทางการรับเงินจะมี 4 ช่องทางตามข้อกำหนด การไปรับเงินสดจะรับในวันอังคารสัปดาห์แรกของทุกเดือน ส่วนผู้สูงอายุที่ต้องการรับเงินผ่านบัญชีธนาคารต้องมีบัญชีของธนาคารกรุงไทยและธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยเท่านั้น ช่องทางการประชาสัมพันธ์ จะมีทั้งทำหนังสือส่งไปทางกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีป้ายติดประกาศ ป้ายประชาสัมพันธ์ และทางเว็บไซต์ของเทศบาลตำบลปากแพรก ซึ่งขั้นตอนการทำงานต่างๆ ถูกจัดเป็นระบบ ทำให้ผู้ไปรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเข้าใจได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ส่วนปัญหาที่ทางเทศบาลพบจะเป็นปัญหาในเรื่องของการรับเงินผ่านบัญชีธนาคารเนื่องจากจะได้รับช้ากว่าการรับเงินสดด้วยตนเอง เรื่องเอกสารและเรื่องการมอบอำนาจให้ผู้อื่นรับเงินแทนทุกกรณี

ในส่วนของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับเบี้ยยังชีพที่ได้รับ เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีอาชีพและมีลูกหลานเลี้ยงดู ซึ่งต่างก็ทราบว่าเงินเบี้ยยังชีพที่ตนเองได้รับจะถูกแบ่งตามช่วงอายุ โดยช่องทางการรับเงินที่ใช้มี 3 ช่องทาง ได้แก่ การไปรับเอง การโอนเข้าบัญชีธนาคารกรุงไทยหรือธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยและการรับแทน โดยการรับแทนต้องมีการมอบอำนาจเป็นลายลักษณ์อักษร การไปรับเองต้องไปรับในวันอังคารสัปดาห์แรกของทุกเดือน และมีบางส่วนใช้วิธีการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคาร จากการศึกษาพบว่าโดยส่วนใหญ่จะใช้วิธีการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคาร รายละเอียดคำสัมภาษณ์เทศบาลตำบลปากแพรก

“การจ่ายเบี้ยยังชีพของเทศบาลตำบลปากแพรก ก็จะจ่ายแบบขั้นบันได คือแบ่งตามช่วงอายุ คือ 60-69 ได้ 600 บาท 70-79 ได้ 700 บาท 80-89 ได้ 800 บาท 90 ขึ้นไปได้ 1,000 บาท ของผู้พิการจากเมื่อก่อนได้ 500 ปัจจุบันปรับขึ้นเป็น 800 บาทตั้งแต่ปี 58 ส่วนผู้ป่วยเอดส์ ได้เดือนละ 500 บาท ถ้าในกรณีที่เป็นผู้พิการด้วย ผู้สูงอายุด้วย เขาก็ได้ 2 อย่าง หรือถ้าเป็นผู้ป่วยเอดส์ด้วย ก็จะได้ 3 อย่าง กรณีถ้าเป็นผู้ป่วยเอดส์ เราก็มักจะปกปิดข้อมูล โดยเขาจะต้องเขียนคำร้องและมีใบรับรองจากโรงพยาบาลรัฐ ทางเราก็จะไปตรวจสอบ ดูสภาพบ้าน สถานะความเป็นอยู่ มีฐานะยากจนไหม เราก็จะให้ความช่วยเหลือไป คนที่จะรับเบี้ยยังชีพไม่จำเป็นต้องมาอยู่ที่ปีถึงได้ แต่เขาจะอิงตามทะเบียนราษฎร ถ้าย้ายไปอยู่ที่ไหนก็ต้องรีบไปขึ้นทะเบียนที่นั่นภายในเดือนพฤศจิกายน ส่วนที่จะไม่ได้เงินเบี้ยยังชีพคือ ข้าราชการบำนาญหรือผู้ที่ได้รับเงินที่ได้จากรัฐเป็นรายเดือนหรือผู้ที่อยู่สถานสงเคราะห์

ในส่วนของผู้สูงอายุของทางเทศบาลตำบลปากแพรก ยอดปี 2559 คือ ณ เดือนกันยายน มีอยู่ประมาณ 2,148 คน ก็จะมีช่องทางอยู่ 4 ทางคือ รับโดยเงินสดด้วยตนเองหรือผู้รับมอบอำนาจกับโอนเข้าบัญชีธนาคารของผู้มีสิทธิหรือผู้รับมอบอำนาจ ของที่นี้จะมียุทธศาสตร์กรุงไทยกับธนาคารอิสลาม

แห่งประเทศไทย แต่ว่าของอิสลามเนี่ย เพิ่งเข้ามา 1-2 ปีที่แล้ว ซึ่งเขาจะไม่คิดอัตราค่าเปิดบัญชี คือมี 0 บาทก็เปิดบัญชีได้เลยแต่ ณ ตอนนั้นนะ ตอนนี่คือเขาก็ยังไม่ได้มาบอกทางเราว่ามีการเปลี่ยนแปลงอะไรไหม การรับเบี้ยยังชีพแบบเงินสดเนี่ยคือเราจะไปรับที่เทศบาล ที่ห้องประชุม โดยปีที่ผ่านมาจะนัดเขามารับทุกวันอังคารแรกของเดือน ซึ่งจะไม่เกินวันที่ 10 และการรับผ่านบัญชีธนาคารจะได้ช้ากว่ารับเป็นเงินสด แต่ว่าปีหน้าที่จะถึงนี้ ปีงบประมาณใหม่ คนที่เกิดในช่วงวันที่ 1ต.ค.2499 ถึง 30 ก.ย.2500 ทางเทศบาลเราจะมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของเบี้ยผู้พิการ สมมติว่าเขาทำบัตรผู้พิการมาเนี่ย เดือนนี้เข้ามาขึ้นทะเบียนกับเราแล้วเดือนหน้าสามารถรับเบี้ยผู้พิการได้เลย ซึ่งปกติแล้วเนี่ย เบี้ยผู้พิการเขาจะขึ้นทะเบียนพร้อมเบี้ยผู้สูงอายุคือเดือนพฤศจิกายนเดือนเดียว ถ้าผู้สูงอายุไม่สะดวกมากก็ต้องมอบอำนาจมา แต่เราก็ต้องให้เขามอบอำนาจทุกปี ปีละครั้ง ทำไว้ การทำเรื่องยื่นความประสงค์รับเบี้ยยังชีพ จะมีอยู่ 2 กรณี คือ เมื่ออายุครบ 59 ปี ตามปีงบประมาณนะ ไม่ได้นับตามปีปฏิทิน จะขึ้นทะเบียน 1 ครั้งคือเดือน พฤศจิกายน จะขึ้นอีกครั้งหนึ่งก็ต่อเมื่อในกรณีที่มีการย้ายที่อยู่ไม่อย่างนั้นเบี้ยผู้สูงอายุจะถูกตัดไป 1 ปี เพราะว่าถึงเวลาแล้วทางเทศบาลจะมีการตรวจสอบสถานะ

ถ้ากรณีผู้สูงอายุเสียชีวิต อย่างที่เทศบาลเรามีสำนักทะเบียนราษฎร ถึงเวลาผู้สูงอายุเสียชีวิตก็จะมีคนมาแจ้ง ทางเราก็จะรู้ ถ้าเป็นกรณีรับเงินสดก็จะง่ายในการตรวจสอบว่าทำไมเขาถึงไม่มารับ เราสามารถเอาชื่อไปเช็คได้

กรณีไม่มารับ เราก็จะให้เขามารับตกเบิกในเดือนหน้า มาเขียนคำร้อง แต่ในของเทศบาลเนี่ยที่จะให้เขามาเขียนคำร้องให้เสร็จสิ้นภายในวันที่ 15 สิงหาคม คือไม่ว่าคุณจะมีมารับเดือนไหนก็แล้วแต่ 2-3 เดือนแล้วไม่ได้เขียนคำร้อง ก็ต้องมาเขียนให้เสร็จสิ้นภายในวันนี้ เพราะว่าทางเทศบาลต้องส่งเงินคืน ไม่อย่างต้องมากันเงินไว้เพื่อจ่าย จะต้องเกลี่ยเงินแล้วส่งคืนทางจังหวัด

ช่องทางประชาสัมพันธ์ จะมีทั้งทำหนังสือส่งไปทางกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีป้ายติดประกาศ ป้ายประชาสัมพันธ์ ลงข้อมูลต่างๆ ทางเว็บไซต์ของเทศบาลตำบลปากแพรก

ปัญหาอุปสรรคมีแน่นอน ทั้งผู้สูงอายุและเจ้าหน้าที่ในเรื่องของรับเงินสด การรับเงินสดจะเป็นปัญหาคือกรณีถ้าเขาไม่ได้มารับนานๆเนี่ย มันจะมีปัญหาในเรื่องของเอกสารที่เราจะต้องทำส่งใช้เงินคืน แต่ถามว่าอย่างโอนเข้าบัญชีเนี่ย โอนเข้าบัญชีมันจะสะดวก รวดเร็ว มันจะไม่เกินวันที่ 10 ของทุกเดือน วันที่ 7 ที่ 8 แล้วแต่เราถ้าเราทำเสร็จเร็ว และอีกอย่างคือสามารถตรวจสอบเช็คได้ เพราะว่าจะมีใบที่ส่งไปทางธนาคาร ถ้าเราส่งไปไปทางธนาคารแล้วบัญชีเกิดมีปัญหา เขาก็จะตีเงินกลับมาที่เทศบาล แต่การรับเงินสดเนี่ย ปัญหาหลักๆคือ 1) บางทีผู้มอบอำนาจ มอบอำนาจให้คนอื่นมารับ แต่สุดท้ายเงินไม่ถึงมือผู้สูงอายุก็มี คือบางทีบางครั้งมันมีทั้งข้อดีและข้อเสีย บางทีรับไม่เต็มหน่วย โดน

หัก บางทีเราก็เข้าใจว่าผู้สูงอายุเขาไม่รู้หนังสือ การเดินทางก็ไกลไม่สะดวก มันมีทุกอย่าง มีปัญหา มีอุปสรรคหมด เราก็พยายามทำให้มันดี อย่างเช่นว่าคนไหนไม่พร้อมเราก็บอกว่า ลุงโอนเข้าบัญชีใหม่ จะสะดวกกว่าไหม แต่บางทีคนแก่เขาก็กตเงินไม่เป็นก็เป็นปัญหาอย่างหนึ่ง อย่างนี้เขาก็ต้องรับเงินสด”

(เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม, คำสัมภาษณ์, สิงหาคม 2559)

รายละเอียดคำสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ

“ป้าว่าแค่นี้ก็โอเคแล้ว ดีกว่าไม่มี เอาอะไรมา เวลาไปรับรู้สึกรู้ว่าจะในวันอังคารแรกของทุกเดือน อย่างเดือนกรกฎาคม 2559 ก็จะเป็นวันที่ 5”

(ป้าโค คำพิมพ์, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“ก็พอใจ พอใจแล้ว สิ้นเดือนลูกก็ส่งให้เราใช้ ค่าน้ำ ค่าไฟ ลูกก็จ่ายให้ เราก็ไม่ได้ต้องการอะไรมาก ที่เทศบาล ถึงเวลาป้าก็ไปแล้ว ไปเช้าๆ คนจะได้ไม่เยอะมาก ซีมอเตอร์ไซค์ไป พอเรารับเสร็จนะ มันจะมีกิจกรรมเยอะแยะ เราก็จะได้ไปร่วม”

(ป้าเล็ก, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“ก็พอใจ เพราะว่าป้าก็มีอาชีพด้วย คนแก่วันๆ ก็ไม่ค่อยได้ทำอะไรเหมือนพวกหนุ่มสาว คือว่าอันนี้นะ เราก็แบบว่าขี้เกียจไป ไปบ่อยๆ ลุงเขาก็ไปรับให้ ต้องไปรับที่นู่น ทุกวันที่ 5”

(ป้าผา, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“ถ้าคนมีอาชีพอย่างลุง ได้แค่นี้มันก็พอแล้วแหละ อะไรๆ ก็ไม่ได้เสีย ลูกจ่ายให้หมด เห็นว่าเขามีกิจกรรมเยอะ แต่ลุงไม่ได้ไปหรอก ให้ออนเข้าบัญชี พอจะใช้ก็ค่อยออกไปกดที่ตู้ บางทีลูกก็ไปกดให้”

(ลุงเดช, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“ให้เราไปเอง เขาให้ไปรับที่ตามผู้สูงอายุ เราก็ไปไม่ไหว เราไปไม่ได้ ที่นี้ก็ให้น้องชายไปรับให้ เรามีบัตรประชาชนนะให้ไป ก็ให้เขาไป เขาก็ไปรับให้ เขาก็ไม่เคยได้เอาไว้นะ เขาก็ให้เราครบน้องอ่า ที่นี้เขามาเปลี่ยนว่า ให้มอบอำนาจ เขาบอกว่าจะให้คนไหนรับ และที่นี้ไอ้น้องชายมันก็ไม่ค่อยได้รู้หนังสือ ไม่ได้เรียน เราก็ไม่ได้เรียนหนังสือ เราก็เลยได้หลานอะ หลานก็เลยไปทำเรื่อง เขาเรียกอะไรอ่า เข้าธนาคารกรุงไทยอ่า ทำหมายเลขอะไรเขา เราไม่รู้ พอถึงเวลาวันนั้นเขาก็ไปกดเงินให้”

(ยายหมวย, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“ถึงเวลาก็ให้ลูกไปรับที่ธนาคาร โอนเข้าบัญชี สะดวก แต่ตากดไม่ค่อยจะเป็นหรอกนะ ต้องให้ลูกทำ
ให้”

(ตาศร, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“เบี่ยยังซีพก็ไปรับให้แม่ คนที่ไปไม่ไหว เขาก็จะมีส่งตัวแทนไปรับ ก็มอบอำนาจไป คนไปไหวก็ไป ซี
เกียจให้แม่ไป เพราะถ้าไปต้องไป 2 คน อีกอย่างนะ มันไม่ยุ่งยาก เพราะเขาก็มี เขาก็เป็นเหมือน
โรงพยาบาลนี่แหละ เป็นบัตรคิว ถ้าไปเร็วนะ เร็วกว่ากำหนดมีบัตรคิว ถ้าใกล้ๆ เวลาหมดคนแล้วก็เข้า
ได้เลยไม่ต้องมีคิว ก็เลยไปถึงก็ทำ เจ้าหน้าที่เยอะ ส่วนมากเต็มทีก็ชั่วโมงกว่าๆ เรียกที 20 คน คนก็
หมดแล้ว”

(ป้ามี, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“เดี่ยวนี่ไม่ได้รับเอง เมื่อก่อนนี่รับเอง ทีนี้ก็ไปรับเองได้เลย ไปกดที่ตู้ ถึงเวลาเขาก็โอนให้เอง
สะดวกและยังแบบว่า เงินก็ได้ 600 อยู่”

(ตาศักดิ์, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“มันก็พอใจหรอกนะ แต่บางที เราก็มาคิดๆ ดูว่า บางทีถ้า เพื่อหลานมันจะใช้บ้าง เอาสัก 100 200
เนี่ย เราก็ต้องห้ามเขาไม่ได้ เราก็มารู้ว่าเขาจะไปทำอะไร ก็เขาไปกดให้เรา เช่นว่าถ้าเขาพูดว่า ย่าเนี่ย เอาแล้ว
เนี่ย หนูเอาไป 200 100 อย่างนี้ แต่ว่ายังนะ เขาถามก่อน นี่คือเราคุยกันก่อน ทีนี้เราก็คิด แต่
น้องชายเรา เขาไม่ได้คิดอย่างนั้น ได้มีได้เขาก็เอามาให้ เขาได้ข่าวสาร มีแจกที่ไหน เขาก็เอามาให้เรา
แต่หลานนี่เขาก็ไม่ได้ให้เราหรอก เพราะว่ามันก็ยากจนกันทั้งนั้น”

(ยายปลุก, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

1.2 การส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ

การดำเนินการจัดกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุเป็นบทบาทภารกิจหนึ่งที่กำหนดไว้ใน
พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ที่นอกจากจะทำให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสทางสังคมที่เพิ่มขึ้น การได้มี
กิจกรรมร่วมกัน ช่วยให้เกิดการคลายเหงาและทำให้มีความสุขในชีวิตมากยิ่งขึ้น และนี่คือเป้าหมาย
สำคัญที่ภาครัฐ และหน่วยงานภาคีที่ร่วมสนับสนุน ตระหนักถึงความสำคัญและมุ่งหวังให้เกิดความ
ร่วมมือโดยส่งเสริมให้ชุมชนได้เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้มากที่สุด

จากการศึกษาเรื่องส่งเสริมกิจกรรมที่ทางเทศบาลตำบลปากแพรกจัดให้ผู้สูงอายุ
โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นจะเป็นไปตามประเพณีหรือเทศกาลต่างๆ เช่นวันขึ้นปีใหม่ วันพ่อ วันแม่
นอกเหนือจากกิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการ ให้ความรู้ มีการนวดเพื่อสุขภาพ เสริมสวย

และอาหารว่าง จะจัดในวันที่ไปรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุซึ่งตรงกับวันอังคารสัปดาห์แรกของทุกเดือน ซึ่งเหมาะกับผู้ที่มิสุขภาพร่างกายแข็งแรงหรือผู้ที่เดินทางไปรับเบี้ยยังชีพด้วยตนเอง และมีบางกิจกรรมที่ไม่ได้จัดที่เทศบาลตำบลปากแพรก ได้แก่ ประเพณีวันสงกรานต์ โดยจะมีกลุ่มหรือชมรมต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในวันจัดกิจกรรม เช่น ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เป็นต้น

จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับกิจกรรมที่ทางเทศบาลจัดขึ้น กิจกรรมที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เข้าร่วมจะเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในวันที่ไปรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ได้แก่ การตรวจสุขภาพ ให้ความรู้ นวดเพื่อสุขภาพ เสริมสวยและอาหารว่าง จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะใช้บริการเสริมสวยในวันรับเบี้ยยังชีพมากที่สุด แต่ก็มีบางส่วนที่ไม่ได้มาร่วมกิจกรรม ได้แก่ ผู้พิการ ผู้ที่รับเงินผ่านบัญชีธนาคาร และผู้ที่ไม่สะดวกในการเดินทาง

รายละเอียดคำสัมภาษณ์เทศบาลตำบลปากแพรก

“ในวันที่มารับเบี้ยยังชีพ จะมีกิจกรรมที่จัดให้สำหรับผู้สูงอายุ ในส่วนของตรงนี้จะมิของชมรมผู้สูงอายุ อพส.และอสม. มาร่วมด้วยช่วยกัน มาให้ความรู้บ้าง มาให้ออกกำลังกาย มีกิจกรรมนันทนาการให้กับผู้สูงอายุ มีตัดผม เสริมสวย เพราะทางเทศบาลเนี่ยทำ MOU กับทางสารพัดช่างไว้ด้วย เหมือนว่ามีกิจกรรมอย่าง ปี1 เนี่ย เราจะมี 9 ครั้ง แล้วก็จะมีนวดให้กับผู้สูงอายุฟรี คืออย่างน้อยคนที่นั่งรอจะได้ไม่เบื่อ อย่างปีที่ผ่านมาเนี่ยเราจะมีสาธิตการทำอาหารของชมรมเอง ทาง สปสช. ซึ่งเขาขอจากทางสาธารณสุข แล้วก็เดือนที่ผ่านมาจะมีแจกหม้อหุ อันนั้นจะเป็นของทางนายก เขาได้มา เขาก็จะเอามาแจก คือแล้วแต่เดือน แล้วแต่ช่วง เวลาเขาได้อะไรมา เขาสนับสนุนอะไรมา เขาก็จะเอามาแจก คือกิจกรรมตรงนี้นั้นก็จะเป็นกิจกรรมรวมๆ ที่เราสามารถให้เขาได้ แล้วก็จะได้แค่คนที่สามารถเดินทางมาที่ทางเทศบาลได้

การจัดกิจกรรมต่างๆ ทุกกิจกรรม เราก็จะเชิญกลุ่มทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นชมรมผู้สูงอายุ สภาเด็ก อสม. ก็จะมาจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่นกิจกรรมสงกรานต์ เราจะจัดที่วัดเขาน้อย เราก็เชิญทุกกลุ่มมา วันพ่อ วันแม่ เชิญมาหมด อย่างวันครอบครัว พวกกลุ่มสตรีอะไรพวกนี้ก็จะไปทางนี้ เค้าก็จะมาร่วมกัน ทุกกลุ่มทางเทศบาลจะมีโครงการมิอะไรให้ตลอด ไม่ว่าจะเป็นดูงานหรือกิจกรรม ทุกกิจกรรม เราก็พยายามจะให้เค้าให้แต่ละกลุ่ม แต่ก็ต้องอยู่ภายในอำนาจหน้าที่ของเทศบาลด้วย ไม่อย่างนั้นเกิดอะไรขึ้นมาทางเทศบาลเราจะเดือดร้อน”

(เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม, คำสัมภาษณ์, สิงหาคม 2559)

รายละเอียดคำสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ

“มีกิจกรรมเยอะ รดน้ำดำหัวก็มีตอนสงกรานต์ แต่ปีนี้ไปไม่ได้ ไม่มีใครพ่วงไป คือถ้าจะทำอะไรพวกนี้ ต้องไปทำที่เทศบาล ของกินเพียบ แต่ถ้าที่เขาชอบๆกันก็จะให้บริการตัดผมฟรี”

(ยายหมวย, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“มีสงกรานต์มี เขาจะจัดที่นั่นแหละ รดน้ำดำหัว มีกิจกรรมให้คนแก่เล่น ที่เทศบาล มีของแจก มีเกมส์ ให้คนแก่เล่น ใครเล่นไหวก็เล่น ตรวจสอบสุขภาพมีปีละ ครั้ง วันที่ 5 กรกฎาคม 2559 นี้ะ ตรวจสอบสุขภาพ ประจำปี มีกลองยาวให้คนแก่เล่น ใครจะรำก็ได้ งานเริ่ม 2 โมงกว่า ๆ มีนวดฝ่าเท้า คนแก่ ใครอยาก นวดก็นวด มีทั้งคนแก่ คนพิการ แต่คนพิการไม่ค่อยไปหรอก มีนวดฝ่าเท้าทำผม ผู้หญิง ผู้ชาย ทำผม เขาดีนะ ทำผมเขาชอบ ทำสีผม ทำคราบเลย เขาเอาสารพัดช่างมา ใครประสงค์ไปส่วนมากคนเขาจะ รอ เดือนทั้งเดือนไม่ตัดหรอก รอวันนี้เยอะเลย 5555 เยอะคนเยอะ มองดูเข้าท่า ไ้อ่าผมอะนะ คน แก่เขาจะรอ ตัดผมที่ 50-60 บาทอะนะ เหมือนเขาได้ฟรีอ่า ผู้หญิงใครอยากตัดก็ตัดอะ ทำให้สวย ทำสีผมอะไรได้หมด”

(ป้าโค คำพิมพ์, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“มีนะ ก็เห็นเขาไปกันนะ แต่ป้าไม่ได้ไป ป้าชายของอยู่บ้าน ต้องดูแม่ด้วยแหละ แต่ก่อนป้าก็ไปนะไป รับเบี้ยยังชีพก็ไปร่วมกิจกรรม ไปเสริมสวย แต่พอให้ออนเข้าบัญชีธนาคารก็ไม่ค่อยได้ไป”

(ป้าเล็ก, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“อ้อ ก็มีนะ เคยไปอยู่ ไม่กี่ครั้งหรอก ไปตัดผม งานสงกรานต์ก็เคยไป สนุก ของรางวัลเพียบ กิจกรรม อย่างอื่นเขาก็มี ถ้าลูกอยู่ ก็จะให้ลูกพาไป”

(ลุงเดช, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“มีจัด แต่พ่ไม่ค่อยสบาย หลังๆนี้ก็ไม่ได้ไป ก็ไม่อยากจะรบกวนลูกๆ หลานด้วยแหละ ต้องให้เขาพาไป แต่พอใจนะ กิจกรรมที่ทางเทศบาลเขาจัดอ่า”

(ตาศร, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“เห็นเขาจัดอยู่นะ เขาก็มาบอก ตาก็ไปบ้าง ไม่ไปบ้าง แล้วแต่ด้วย แล้วแต่อารมณ์ แต่ก็ดีแล้วที่เขาจัด กิจกรรมให้ ส่วนมากตาจะไปตัดผม เขาจะมีสารพัดช่างมาตัดให้ฟรี”

(ตาคักดี, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

1.3 การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

จากการศึกษาเรื่องส่งเสริมสุขภาพที่ได้ดำเนินการให้กับผู้สูงอายุ ทั้งในด้านการจัดบริการสุขภาพ การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข ล้วนอยู่ในมาตรการคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนแก่ผู้สูงอายุในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง ด้วยความเสื่อมของสภาพร่างกายตามวัยและโรคภัยที่มากขึ้น ก่อให้เกิดภาวะการพึ่งพาที่สูงขึ้นและมีความต้องการการดูแลระยะยาวจากสังคม

เทศบาลตำบลปากแพรกจึงได้มีการบริการตรวจสอบสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในวันรับเบี้ยยังชีพที่เทศบาลตำบลปากแพรก ผู้ที่เดินทางสะดวกก็จะสามารถไปรับบริการได้ บางครั้งจะมีแพทย์จากโรงพยาบาลหรือจังหวัดมาตรวจสุขภาพให้ที่เทศบาล ทางเทศบาลก็จะมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุมาเข้าร่วมการตรวจสุขภาพ และจะมีในส่วนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่จะลงพื้นที่ไปตรวจสุขภาพตามที่อยู่อาศัย และมีการสร้างสถานที่ไว้สำหรับออกกำลังกาย มีเครื่องออกกำลังกายตามชุมชนที่มีลานกีฬา

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในบริการการตรวจสุขภาพประจำปี ซึ่งจะมีการประชาสัมพันธ์ตามชุมชนทุกครั้งที่มีการจัดบริการ เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้เข้ารับการตรวจสุขภาพ และมีส่วนที่ไม่ได้เข้ารับการตรวจสุขภาพ เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ปัญหาสุขภาพและมีตารางนัดของแพทย์อยู่แล้ว นอกจากนี้ยังมีการลงพื้นที่ตรวจสุขภาพของอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน แต่สิ่งที่คุณสูงอายุไม่ค่อยได้ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกายคือเครื่องออกกำลังกายที่ทางเทศบาลได้สนับสนุนให้ตามชุมชนที่มีลานกีฬา

รายละเอียดคำสัมภาษณ์เทศบาลตำบลปากแพรก

“เราเอาเครื่องออกกำลังกายไปไว้ที่ลานออกกำลังกาย หรือสนามกีฬาบางตำบล ที่มีสนามบาสเกตบอล สนามฟุตบอลอะไรแบบนี้ ไปไว้ตามแต่ละจุดๆ เอาไปสนับสนุน การตรวจสุขภาพก็จะมีในส่วนของทางอสม.ที่เขาลงพื้นที่ไปตรวจด้วย แล้วก็จะมีของทางเทศบาลคือจะมีการตรวจสุขภาพประจำปี เราก็จะนัดมาในวันที่จ่ายเบี้ย เหมือนกับรวมๆ กันมาเลย”

(เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม, คำสัมภาษณ์, สิงหาคม 2559)

รายละเอียดคำสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ

“เขาก็มาตรวจ เวลาเขาจะรู้ระตือร้อนอะไร เขาก็มาดูแล แต่เวลาเราจะเจ็บจะป่วย จะเป็นอะไร เขาก็จะให้ไปท่อนามัย แล้วเราไปได้ไง จะไปจ้างเมล์เครื่องเขาไว้ เราก็ต้องเสียเงิน เพราะมันไปไม่ได้ อยากให้มาตรวจที่บ้าน เนี่ยลูกชาย 2 คน เขาเป็นเส้นเลือดสมองตีบ ก็เขาก็ชวนไป แต่เราไปตรวจที่โรงพยาบาล ไม่ได้เสียเงิน ไปตามที่หมอนัด แล้วเนี่ยเขาพิการ 2 คนไง เราไปไหนไม่ได้ ทำกินไม่ได้หรอก”

(ยายหมวย, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“เขาคงมี ก็คงมี แต่นี้ก็แบบว่าไงอ่า เขาเห็นว่าเรากี่มีลุงอยู่ ลุงแพนป้าก็เป็นกรรมการหมู่บ้าน ทีนี้เขาก็ไม่ได้มาสนใจอะไรเรา ก็คิดว่าลุงเขาบอก คือว่าไม่ได้อะไรนะ เช่นว่าคนเขาได้ไปเที่ยวกัน เราไม่ได้ไปอ่า บางทีมีตรวจสุขภาพเทศบาลก็ไม่ได้มาบอกเรา เพราะคิดว่าลุงเขาจะบอก แต่ป้าก็พอใจนะ”

(ป้าผา, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“มี เมื่อก่อนเขาก็มาตรวจที่อนามัย เขานัดไปตรวจ ที่บ้านก็มา เขาชวนไป พยาบาลมาที่บ้าน บางทีก็นัดไปอนามัย บางทีก็ไปที่ศูนย์ที่เทศบาล คนส่วนใหญ่พอใจนะ ลุงก็พอใจ”

(ลุงปรีชา, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“มีตรวจสุขภาพที่เทศบาล ตอนที่เราไปรับเบี้ยยังชีพ แล้วบางทีนะ ตอนที่หมอมามาตรวจเขาก็จะมาคอยบอกตามหมู่บ้าน ดีมากเลย ที่ออกกำลังกายเขาก็มี มีทำไว้ให้เล่น”

(ลุงเดช, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“เขามีเนี่ย เดินแอโรบิกอ่า แต่ป้าเดินไม่ทันเขาหรอก เขาเดินกันเร็ว ได้ขยับๆตาม เครื่องออกกำลังกายก็มีนะ ก็เล่นไม่ค่อยจะไหว ตรวจสุขภาพไม่ได้ไปหรอก ป้าไปโรงพยาบาลมากกว่า เพราะหมอเขาจะนัดเรา”

(ป้าเล็ก, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“ไอมีนะมี แต่เราร่างกายไม่ค่อยจะดี จะไปเล่นได้หรือ ไซ้มะ แค่เดินๆ ไปตลาดก็เหมือนได้ออกกำลัง ภายละ มือสม. เขามาตรวจที่บ้านนี้แหละ ถ้ามีที่เทศบาลเขาก็จะบอก มันก็ดีนะ เพราะถ้าให้ป้าไปโรงพยาบาล ป้าก็ไม่ค่อยอยากไป ทั้งไกล ทั้งใช้เวลานาน คนเยอะมาก”

(ป้ามี, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“เขาก็มาบอกว่ามีที่ออกกำลังกาย แต่เราก็ไม่เคยไปเล่นหรอก ให้ได้ก็ๆ มันเล่น ตรวจสอบสุขภาพก็มีคนมาตรวจที่บ้านนี้แหละ ตรวจเบื้องต้น วัดความดัน มันก็ดีนะ เราจะได้รู้ เพื่อเราเป็นอะไรขึ้นมา จะได้รักษาทัน”

(ยายปลุก, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“มีๆ มีคนมาเชิญชวน มีที่ออกกำลังกายอยู่ตรงนี้ เขาทำไว้ให้ เวลาจะมีตรวจสุขภาพประจำปี เขาก็จะบอกให้ไปตรวจที่เทศบาล ตาพอใจนะ ถ้าลูกอยู่ ลูกก็จะพาไป บางทีก็ไปกับพ่อกว้านี้แหละ”

(ตาคักดี, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

1.4 การส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

จากการศึกษาเรื่องการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมการสร้างรายได้และการมีงานทำในผู้สูงอายุ ควบคู่กับการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อการประกอบอาชีพและการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งตนเอง เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงาน ไม่มีหลักประกันทั้งในรูปแบบเงินบำนาญ เงินออม และมีโอกาสจำกัดที่จะทำงานภาคแรงงานในระบบ เนื่องจากมีการศึกษาน้อย การขาดความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่

ทางเทศบาลตำบลปากแพรกมีการส่งเสริมอาชีพให้กับชาวบ้านทุกคน ซึ่งไม่ได้มีการบังคับแต่อย่างใดขึ้นอยู่กับความสนใจของแต่ละบุคคล ได้แก่ การสานตะกร้าและการทำประคบสมุนไพร ในการเข้าร่วมต้องไปที่เทศบาลเท่านั้น โดยจะมีเจ้าหน้าที่มาสอน ซึ่งเหมาะกับผู้ที่มิสุขภาพร่างกายแข็งแรงจึงจะสามารถไปเรียนได้ และทางเทศบาลมีตลาดไว้รองรับสินค้าดังกล่าว

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ทราบว่ามีการส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุและไม่ค่อยให้ความสนใจ เนื่องจากไม่รู้ว่ามีสินค้าที่ได้จากการไปเรียนจะนำไปขายที่ใดและไม่สะดวกในการเดินทางไปฝึกอาชีพ เนื่องจากปัญหาสุขภาพและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และอีกสาเหตุหนึ่งคือผู้สูงอายุบางส่วนมีอาชีพเป็นของตนเองและมีลูกหลานเลี้ยงดู

รายละเอียดคำสัมภาษณ์เทศบาลตำบลปากแพรก

“มีนะ แต่ต้องบอกก่อนว่า ในเรื่องของการส่งเสริม เราก็ได้แค่ส่งเสริม แต่เราไม่สามารถไปบังคับคือผู้สูงอายุเนี่ย เขาจะทำต่อหรือไม่ทำต่อมันก็อยู่ที่ตัวเขา ตอนนี่ที่มีเราก็มีส่งเสริมอาชีพสอนทำตะกร้ามีอะไรแบบนี้ แต่ที่นี้ถ้าเขาจะไปต่อก็คือในส่วนเขาถ้าเขาจะต่อยอด ซึ่งบางครั้งพวกอาชีพที่เราส่งเสริมเนี่ยบางครั้งมันก็สำเร็จ บางครั้งก็ไม่สำเร็จหรอก เพราะว่ามันด้วยปัจจัยหลายๆ อย่าง เคยทำแบบนวดประคบ เขาก็ทำเป็นกลุ่มของเขา เขาก็เอาไปขายบ้างอะไรบ้าง พอได้สมุนไพรมาก็ทำเป็นลูก

ประกอบ เวลาที่มีการเรียนการสอน เราก็จะจัดการสอนที่นี่ เราจะมีศูนย์ ในส่วนของการวางขายเนี่ย มันจะมีเป็นบางกลุ่ม อย่างของผู้สูงอายุเนี่ย อย่างประธานชมรมเขาจะเป็นคนทำดอกไม้จันทน์ แล้วเขาก็จะเป็นคนเอาไปขาย เอาไปขายในกลุ่มของเขาเนี่ย อย่างพวกตะกร้าที่เราสอนทำ พอถึงเวลาเราก็จะเอาไปขาย มันก็จะมีขายบางที่ที่เขาขอความร่วมมือกับเรา เราก็จะเอาไปลงให้ หรือบางที่มีคนมาศึกษาดูงาน เราก็เอาผลิตภัณฑ์เช่นตะกร้าเนี่ยนะ ไปวางขาย ของแต่ละกลุ่มๆ เหมือนจัดเป็นซุ้มๆไป เผื่อคนที่เขามาดูงานมีความสนใจ แล้วทางกลุ่มอาชีพของเทศบาลเราก็จะมีคนเข้ามาดูงานเยอะ เราก็เอาไปวางเป็นกลุ่มๆไว้ จัดๆให้เขาเผื่อเขาสนใจ บางครั้งผู้สูงอายุเขาก็จะเอาของมาขายกัน ในวันจ่าย เบี้ยยังชีพ ก็คือแล้วแต่ เป็นอันรู้กัน ทางเราไม่ได้เก็บค่าที่ เผื่อมีผู้สูงอายุซื้อบ้าง เจ้าหน้าที่ซื้อบ้าง ก็เกิดรายได้ เหมือนเป็นตลาดเล็กๆ”

(เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม, คำสัมภาษณ์, สิงหาคม 2559)

รายละเอียดคำสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ

“เขาสอนทำ แต่คนไม่ค่อยไปหรอก เนี่ยเราพูดจริงๆ คนเขาจะมาทำอ่า เขาก็ต้องคิดแล้วว่า ทำแล้วเขาจะไปขายที่ไหน อันนี้ของเทศบาล ถ้าไม่มีที่ขายแล้วจะทำไปทำไม”

(ป้าโค คำพิมพ์, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“ไม่ๆไม่เคย ยังไม่เคยเห็น ไม่รู้ เพราะว่าของเรามีงานทำกันหมดแล้ว เขาก็เลยไม่ได้มันมั้ง แต่ถ้าอย่างคนที่ไม่มีอาชีพ ทางเทศบาลเขาน่าจะมาบอกนะ”

(ป้าผา, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“เขาก็มี ชมรม มีกลุ่มอาชีพ OTOP อะไรเขาก็มี แต่ลุงมีอาชีพค้าขายอยู่แล้ว ก็เลยไม่ได้ไปสนใจอะไร”

(ลุงปรีชา, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“สำหรับคนที่อยู่เฉยๆอะนะ ก็เห็นเขาจะมีมาบอกว่าเขามีสอนนะ ต้องไปฝึก ไปเรียนที่เทศบาล เขาสอนให้ฟรี พอทำเสร็จ เขาก็ต้องมาหาที่ขายอีก ถ้าไปขายตลาดก็ต้องเสียค่าเช่าที่อีก หรือถ้าจะไม่ให้เสียก็ต้องเดินขายตามบ้าน แล้วคนแก่อย่างเราๆจะไหวหรือ ไข่มะ”

(ตาสร, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“เขาประชุมกันที่นู่น เนี่ยเขามีเนี่ยตรงบ้านแถวนี้ เขาให้ไปสานตะกร้า ไก่กระเป่าอะไรเนี่ย เราทำไม่ได้หรอก ที่เทศบาลเขามีมาสอน แต่ต้องไปเรียนที่เทศบาล แล้วเราจะมีปัญญาไปหรือ เออ ถ้าเขา

มาบอกๆที่บ้าน ทำอย่างนี้อ่า พอเวลาเราปวดหลังเอวเนี่ยนะ ต้องเอนหลังลงไป บางทีก็มุดหน้ายั้งนี้ อายุเรามากแล้ว ถ้าให้ไปทำ เราไปทำไม่ได้หรอก เราก็คิดอยู่เรื่อยแหละ ใครๆเขาก็บอกไปเรียนสิ เขาไม่ได้เอาสะตังหรอก เรารู้ อยากไป แต่เราไปไม่ได้ มันก็ไม่ไกลหรอก แค่นี้เอง มันเดินไม่ไหว”

(ยายปลุก, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“มีการสอนนะ บ้านไหนที่เขาเห็นว่ามีคนแก่ที่ไม่ได้ทำอะไร เขาก็จะไปแบบว่า ไปบอก ไปประชาสัมพันธ์ อย่างดาเนี่ยเขาไม่มาบอกหรอก มีลูกมีหลานเยอะแยะ”

(ตาคักดี, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

1.5 การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ

กิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ มีหลากหลายชนิด ขึ้นอยู่กับความต้องการของสมาชิก ในแต่ละชมรม อาจประมวลกิจกรรมต่างๆ ได้ดังนี้ 1) กิจกรรมทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม เป็นกิจกรรมที่ทำกันมาก 2) กิจกรรมนันทนาการ 3) กิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย 4) กิจกรรมออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ และกีฬา 5) กิจกรรมเสริมรายได้ 6) กิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะต่างๆ ที่สมาชิกสนใจ 7) กิจกรรมท่องเที่ยว 8) กิจกรรมการกุศล รวมทั้งสาธารณกุศล ที่ชมรมสามารถจะช่วยให้ และการกุศลที่ให้แก่เพื่อร่วมชมรมที่ถึงแก่กรรม หรือการเยี่ยมไข้ เมื่อเพื่อนสมาชิกเจ็บป่วย 9) กิจกรรมฌาปนกิจสงเคราะห์ ฯลฯ ยังมีกิจกรรมปลีกย่อยอีกมาก สมาชิกชมรมผู้สูงอายุแต่ละชมรม ควรมีสัดส่วนช่วงอายุที่เหมาะสม ดังนี้ คืออายุ 50-59 ปี มีสัดส่วน 15% อายุ 60-69 ปี มีสัดส่วน 65% อายุ 70-80 ปี มีสัดส่วน 15% และอายุ 80+ ปี มีสัดส่วน 5% สัดส่วนดังกล่าว เป็นสัดส่วนโดยประมาณ ด้วยแนวความคิดว่า การมีหลากหลายช่วงอายุ จะทำให้ชมรมมีสมาชิกที่มีร่างกายแข็งแรง ช่วยดำเนินกิจกรรมของชมรม และมีแนวความคิดหลากหลาย ไม่ล้าสมัยจนเกินไป จะเป็นผลทำให้ชมรมมีศักยภาพ และประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะเกิดประโยชน์โดยทั่วไปในที่สุด

ด้วยปัจจุบันในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลปากแพรกมีผู้สูงอายุซึ่งมีอายุหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปเป็นจำนวนมาก เทศบาลตำบลปากแพรกจึงมีนโยบายและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุรวมตัวกัน จัดตั้งชมรม เพื่อเป็นศูนย์กลางการประสานงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนความรู้ต่อกัน มีการสนับสนุนการสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการต่างๆ แก่สมาชิกชมรม มีการส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจของผู้สูงอายุ พาผู้สูงอายุไปศึกษาดูงานเพื่อนำมาปรับใช้กับทางชมรม เพื่อให้การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทางชมรมผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลปากแพรกมีสมาชิก 350 คน มีการชำระค่าลงทะเบียนและค่าบำรุง โดยให้ผู้สมัครชำระพร้อมกันในวันที่ยื่นใบสมัครตามอัตราที่กำหนด

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ให้ความสนใจกับทางชมรมผู้สูงอายุ เพราะกิจกรรมที่ชมรมจัดขึ้น และการเดินทางไปศึกษาดูงาน ต้องมีการเคลื่อนไหวร่างกาย เนื่องจากผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง ไม่อยากเป็นภาระกับคนอื่น ๆ จึงทำให้ผู้สูงอายุเป็นกังวลและไม่อยากฟัง และมีผู้สูงอายุบางส่วนที่เข้าร่วมชมรมผู้สูงอายุแต่ไม่ได้รับความสนใจจากผู้ชักชวน

รายละเอียดคำสัมภาษณ์เทศบาลตำบลปากแพรก

“มีประมาณ 350 คน คือทางชมรมผู้สูงอายุเขาก็จะมีกิจกรรมเขาคือในวันจ่ายเบี้ย แล้วก็จะมีในส่วนของทางชมรมเองคือเขาจะไปเยี่ยมผู้สูงอายุตามบ้าน เขาทำกันเอง เหมือนกับว่าเป็นกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมของชมรมจะมีพาไปศึกษาดูงาน พาไปดูของแต่ละที่ว่าเขาทำงานกันอย่างไร แล้วเราก็นำมาปรับใช้บูรณาการกับของเรา บางทีเราก้เอาพวกนี้แหละมาเป็นแนวคิดในการปฏิบัติ ถ้ามว่าเหมือนไปเที่ยวไหม มันก็ส่วนหนึ่ง แต่การไปมันก็ต้องไปประโยชน์กลับมา ไม่ใช่แล้วไปเที่ยวอย่างเดียว เราก้จะไม่พาไป เราก้จะถามว่าไปแล้วได้อะไรกลับมาบ้าง ต้องมีโจทย์มาตอบเรา ในเรื่องของปัญหาอุปสรรคเรามีทุกกลุ่ม อย่างเรื่องของชมรมผู้สูงอายุ เราก้ต้องเข้าใจนะ เขาเป็นชมรมที่มีแต่คนแก่ บางทีก็เหมือนกับเขาย้อนกลับมาเป็นเด็กอีกครั้งหนึ่ง บางทีบางครั้งเราต้องคอยสนับสนุน อย่างคนที่เขาเดินไม่ได้ เราต้องไปช่วย ไปคอยประคอง จะให้เขาเดินเองตลอดเลยมันทำไม่ได้ เพราะถ้าเอาจริงๆ ถ้าเป็นชมรมเข้มแข็งเขาจะต้องเดินได้ ที่นี้เราต้องคอยไปดูเรื่อยๆ

ค่าใช้จ่ายก็จะมีค่าเก็บแรกเข้าครั้งเดียว แล้วเขาจะมีช่วยในส่วนของถ้าเสียชีวิต และการเข้าโรงพยาบาลซึ่งจะได้ปีละไม่เกิน 2-3 ครั้ง

ทางชมรมผู้สูงอายุจะมี อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) เขาจะมีหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุ มีประมาณหลักร้อยเหมือนกัน อย่างกรณีเราจัดกิจกรรม คนกลุ่มนี้เขาก็จะลงมาช่วยเหมือนกับเขาสวมหมวกหลายใบ คือเป็นทั้ง อผส. อสม. เขาจะจัดแบ่งกันเองว่า 1 คน ดูแลผู้สูงอายุกี่คน”

(เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม, คำสัมภาษณ์, สิงหาคม 2559)

รายละเอียดคำสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ

“ป้าก็ลงนะ แต่ไม่เห็นเขามาบอกเวลาไปไหน ชมรมเขาก็เอาทะเบียนบ้าน เอาอายุเรา เขาก็ให้เราไปนู่นไปนี่ ไปไหว้พระอะไรอย่างนี้ แต่ป้าไม่เคยไปนะ จะว่าไปมันก็ดีนะ แต่ว่าเขาไม่เห็นเรียก คือคนที่เอาเราลงเนี่ย เดี๋ยวนี้เขาออกไปแล้ว พอมีคนใหม่เขาเข้ามา เขาก็ไม่ได้สนใจอะไรเรา พวกสมาชิกเก่าๆ

ส่วนค่าสมาชิกอ่า ตอนแรกอ่าเสียไป 100 ครั้งเดียว แล้วเขาก็ยังไม่เคยมาหาเราเลย มาถามอะไรเราเลย”

(ป้าผา, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“มี ผมไม่ได้ร่วมกับเขาหรอก ไม่ได้ไป เขาไม่ได้บังคับ คนที่จะเข้าชมรมจะต้องมีร่างกาย เพราะเขาจะต้องไปนุ่งไปนี้ ต้องดูแลตัวเองได้นะ”

(ลุงปรีชา, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“พวกชมรมเนี่ยนะ เขาจะพาไปเที่ยว แต่ลุงก็ไม่เคยไป ไม่ได้เข้าร่วม ไว้ไปเที่ยวกับลูกๆ สนุกกว่า”

(ลุงเดช, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“ชมรมที่เห็นเขาทำก็ พวกดอกไม้จันทน์ แต่ป่าไม่ได้ไป แมงก็ไม่ไปเพราะเขาไปไม่ไหว แล้วเขาก็จะมีพาไปเที่ยว พาคนแก่ไปเที่ยว คนที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้”

(ป้ามี, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“นี่ก็เข้าชมรม เข้ากลุ่มผู้สูงอายุไว้ แต่ว่าเขาเก็บนะ เก็บคนละ 500 ก็บอกไม่ถูกนะ ไม่เสียทุกปี อย่างนี้นะ ค่าเขียนเขาเนี่ย 20 บาท แล้วก็เก็บเดือนละ 100 บาท ถึง 5 เดือน เขาพาไปที่ไหนๆ เขาพาไปเราไปไม่ได้อ่า แล้วเราจะไปยังไงอ่า อย่างเนี่ย ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ฟรีหมด แต่เราไปไม่ได้ มันก็ดีนะ แต่เราไปไม่ได้ เราพูดตรงๆ ว่าเราไปไม่ได้ ถ้าเราไป เราก็คงพูดตรงๆ เนี่ย เขามีคนดูแลนะ บางทีเราเข้าห้องนงห้องน้ำมันลำบาก อายุเรามากอ่ะ คือให้คนที่เขาแข็งแรงไปดีกว่า จริงไหม ที่นี้เราไปไม่ได้ จะไปทำบุญเนี่ยนะ เขาพาไป ลำบาก มันไปลำบาก แต่เขาก็พูดกันว่า ชมรมผู้สูงอายุเนี่ยนะ ถ้าตายเขาจะช่วยค่าศพ 2000 บาท จะจริงหรือยังไม่รู้ แต่เขาประชุมกันอย่างนั้น แต่เราก็กังไม่รู้นะ”

(ยายปลุก, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

1.6 โครงการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กับผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากจนและผู้ยากไร้

จากการศึกษาเรื่องโครงการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กับผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากจนและผู้ยากไร้ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่พัฒนาของท้องถิ่น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ตามอำนาจหน้าที่ มาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ แห่งพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.๒๕๓๗ และแก้ไขเพิ่มเติม ประกอบกับ มาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม และประกอบกับกระทรวงมหาดไทยกำหนดนโยบายสำคัญในการปฏิบัติ

ราชการ การส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

เทศบาลตำบลปากแพรกได้เล็งเห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและผู้สูงอายุ ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต การแก้ไขปัญหาทางสังคม การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากจนและผู้ยากไร้ ให้มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งทางเทศบาลไม่ได้มีอำนาจหน้าที่ในส่วนนี้โดยตรง แต่สามารถลงพื้นที่ตรวจสอบตามคำร้องและส่งเรื่องไปให้กับทางสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดได้

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ทราบเกี่ยวกับสิทธิดังกล่าว เนื่องจากผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยของตนเอง ทำให้ไม่มีเจ้าหน้าที่มาช่วยเหลือ แต่บางส่วนของที่จะทราบเรื่องดังกล่าวพบว่ามีในส่วนของกองทุนหมู่บ้านที่จะคอยช่วยเหลือในด้านนี้

รายละเอียดคำสัมภาษณ์เทศบาลตำบลปากแพรก

“สร้างบ้าน ทำไม่ได้ แต่จะมีในเรื่องของการซ่อมแซมบ้านให้ผู้สูงอายุ ผู้พิการ อันนี้ก็จะเป็นของทางสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) อันนี้เขาจะครอบคลุมเรื่องทั้งหมดเลย ตั้งแต่เด็ก ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสเนี่ย เขาก็จะมีเงินและมีอำนาจหน้าที่ในเรื่องของ ซ่อมแซมบ้านช่วยเหลือ ให้เบี้ย พาไปส่งสถานสงเคราะห์ บางทีทางเทศบาลก็ต้องหาทางช่วยผู้ยากไร้ ถึงเราจะไม่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องพวกนี้ แต่เราสามารถส่งเรื่องไปให้ได้ คือเอาประวัติมา เค้าอยู่คนเดียวจริงๆ ถ่ายรูป เราก็ก่อนส่งชื่อไป ทาง พมจ.ก็จะลงมาสำรวจอีกครั้งหนึ่ง มาดู มาประเมิน เขาก็จะดำเนินการตามคิว เพราะคนเยอะ ซึ่งก่อนที่เราจะทำเรื่องไปเราก็ต้องถามความยินยอมเขาก่อนว่าเขาต้องการไหม ญาติพี่น้องโอเคไหม เราต้องตรวจสอบไปให้พมจ.ก่อนครั้งหนึ่ง”

(เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม, คำสัมภาษณ์, สิงหาคม 2559)

รายละเอียดคำสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ

“ป้าก็ไม่แน่ใจนะ แต่ป้าว่าน่าจะมึนนะ พวกสร้างบ้านให้ผู้ยากไร้ พวกคนไม่มีบ้านอ่า เทศบาลน่าจะมึนคนมาสำรวจ”

(ป้าเล็ก, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“มึนนะ เขามึนนะ มันเป็นกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งเทศบาลไม่ได้ดูแลนะ จะมีพนักงานของกองทุนหมู่บ้านโดยตรงคือเขาก็จะเสนอขึ้นไป ถ้าหากว่าใครคนไหนไปบอกเขาอ่า บอกกับกองทุนหมู่บ้าน บอกว่าไม่มีบ้าน

อะไรอย่างนี้ เขาก็จะมาช่วย อันนี้น่าจะต้องเป็นคนไปแจ้งเอง แต่บางคนเขาก็เดินมาดู แต่ที่รู้จักก็คือว่า เขามีมาสร้างอะไรอย่างนี้ ที่รู้ๆ นะ แล้วที่เราไม่รู้ก็อีกต่างหาก”

(ป่าผา, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“ไม่รู้่อ่า เราก็ไม่รู้ เขามีอยู่แล้วนี่ พวกบ้านเอื้ออาทรหรือบ้านพักคนชรารี่ป่าว”

(ลุงปรีชา, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“ก็ไม่แน่ใจเหมือนกันนะ ถ้าอย่างเราๆ มีบ้าน เขาก็ไม่ได้มาพูด มาถามอะไรนะ”

(ลุงเดช, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“เขาน่าจะมีคนเดินสำรวจนะ พวกที่แบบไม่มีบ้าน ที่แบบว่านอนข้างๆ ทางอะไรอย่างนี้ นี่ก็ไม่รู้”

(ป้ามี, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“เขาน่าจะมีนะ ไม่รู้เหมือนกัน ตาก็ไม่เคยเห็น ต้องลองๆ ไปสอบถามคนอื่นๆ นะ”

(ตาคักดี, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

1.7 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

จากการศึกษาเรื่องอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) คือเป็นกลุ่มบุคคลภายในชุมชนที่ได้รับการอบรมให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขด้วยความเสียสละต่อประชาชนในหมู่บ้าน โดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมสุขภาพอนามัย (Change agents) การสื่อสารสาธารณสุข การแนะนำเผยแพร่ความรู้ การวางแผน และประสานกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุข ตลอดจนให้บริการสาธารณสุขด้านต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมสุขภาพ การเฝ้าระวังและป้องกันโรค การช่วยเหลือและรักษาพยาบาลขั้นต้น โดยใช้ยาและเวชภัณฑ์ตามขอบเขตที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด การส่งต่อผู้ป่วยไปรับบริการ การฟื้นฟูสุขภาพ และจัดกิจกรรมพัฒนาสุขภาพภาคประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยกำหนดจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขในหมู่บ้าน/ชุมชน โดยเฉลี่ย จะแบ่งได้ดังนี้ พื้นที่ชนบท : อสม. 1 คน ต่อ 8 - 15 หลังคาเรือน พื้นที่เขตเมือง : เขตชุมชนหนาแน่น (ชุมชนตลาด) ไม่มี อสม., เขตชุมชนแออัด อสม. 1 คน ต่อ 20 - 30 หลังคาเรือน, เขตชุมชนชานเมือง อสม. 1 คน ต่อ 8 - 15 หลังคาเรือน ดังนั้น ในหมู่บ้าน/ชุมชนหนึ่งๆ อาจมีจำนวน อสม. ไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับจำนวนหลังคาเรือนของหมู่บ้าน/ชุมชนนั้น ๆ โดยทั่วไปจะมี อสม. ประมาณ 10 - 20 คนต่อหมู่บ้าน ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ อสม. ได้นั้นนอกจากจะมีคุณสมบัติตามที่กำหนดแล้ว จะต้องผ่านการคัดเลือกอีกด้วย

จากการสัมภาษณ์เทศบาลตำบลปากแพรก พบว่า โดยส่วนมากอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ จะลงพื้นที่ เยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการร่วมกับเทศบาลหรือหน่วยงานอื่นๆ ตามข้อกำหนดหรือตามคำร้องที่ได้รับ และมีจำนวนอสม.ตามสัดส่วนของประชาชนในแต่ละหมู่ โดยในการลงพื้นที่จะสอบถามข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ มีการตรวจสอบสุขภาพเบื้องต้น และมีการลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง และพบว่าในการลงพื้นที่ถ้าปัญหาที่พบเกินความสามารถของทางเทศบาล ทางเทศบาลก็จะส่งต่อปัญหาให้กับหน่วยงานที่รองรับในเรื่องต่างๆ ต่อไป

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับการตรวจสอบสุขภาพจากการลงพื้นที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและมีความพึงพอใจ เนื่องจาก ไม่ต้องไปตรวจสุขภาพที่โรงพยาบาล ก็สามารถรู้ได้ว่าตนเองมีสุขภาพร่างกายเป็นอย่างไร อีกทั้งสามารถฝากเรื่องร้องเรียนไปให้กับเทศบาลตำบลปากแพรกรับทราบโดยไม่ต้องเดินทางไปถึงเทศบาลได้อีกด้วย

รายละเอียดคำสัมภาษณ์เทศบาลตำบลปากแพรก

“ในส่วนของเยี่ยมบ้านเนี่ย มันก็จะมีหลายกลุ่ม อสม. มีชมรมผู้สูงอายุด้วย อย่างเทศบาลเนี่ยจะเยี่ยมบ้านหรือเข้าไปตรวจสอบตามคำร้อง คือเค้าจะมาเขียนบอกว่าขอความช่วยเหลือ บางครั้งก็เป็นคนที่บ้าน เพราะทางเทศบาลไม่มีทางรู้ได้ ทางเราก็ลงไปตรวจสอบ อันไหนที่เราทำได้เราก็ช่วย บางครั้งถ้ามันเกินความสามารถของเทศบาลเราก็ส่งต่อ เพราะจะมีหน่วยงานที่รองรับอีกทีหนึ่ง บางทีบางครั้งเราก็ไปตรวจสอบ กรณีน้ำท่วมเราก็ลงไปตรวจสอบร่วมกับทางสาธารณสุข และแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ใช่แค่กองสวัสดิการอย่างเดียว มันจะเป็นองค์รวมทั้งหมดเลย ไม่ว่าจะปัญหาสิ่งแวดล้อม สุขภาพ คุณภาพชีวิต กองช่าง อันไหนเสียหายอะไรก็ต้องช่วยเหลือ ต้องดูแลเคสไป การลงพื้นที่ก็จะเจอผู้สูงอายุทั้งที่ตีแล้วก็ไม่ตี เขาก็ว่าบางครั้งก็แบบมาติดต่อเทศบาลแล้วก็ไม่รู้เรื่องอะไรเลย ทางเราก็เลยถามป้าว่า ป้ามาติดต่อส่วนไหน อะไร ยังไง เรื่องเอกสารบางทีเค้าไม่ค่อยเข้าใจ ป้าต้องได้เดือนนี้นะ เค้าก็แบบว่าทำไมไม่เห็นได้เลย ก็เลยบอกไปว่าป้า ป้าคุณนะ ป้าต้องได้เดือนนี้นะ อีกรอบ 2 รอบกว่าจะเข้าใจกัน ซึ่งบางทีเราไปมันก็ไม่ใช่อะไรเรื่องเดียว เราก็มีหลายเรื่องที่ได้กลับมา แต่ถ้าเจอผู้สูงอายุที่ดีกับเราเค้าก็แบบมาชวนกินนู่นนี่นั่น เค้าก็เหมือนญาติผู้ใหญ่เรา ต่อไปเราก็ต้องแก่”

(เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม, คำสัมภาษณ์, สิงหาคม 2559)

รายละเอียดคำสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ

“เทศบาลไม่ค่อยมีหрок ส่วนมากจะมีพวก อสม. มากกว่า อสม. จะมีหromo เขาเรียกอะไร เขาก็ไม่เชิง เหมือนมาถามว่าเป็นอะไรบ้าง มาคุยยั้งี้ เราก็อุ่นใจ”

(ป่าโค คำพิมพ์, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“มี พวก อสม. เข้ามาดูแลตามบ้าน มาสำรวจข้อมูล มาตรวจสุขภาพอะไรแบบนี้ เวลามาป่าก็เอาน้ำเอาอะไรให้กิน แลกกัน เขามาดูแลเรา เราก็ดูแลเขา”

(ป่าเล็ก, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“มี ๆ เป็น อสม. มาเดือนหนึ่ง เขาขี่รถเครื่องมา เขามาถามแค่นั้นๆ แล้วเขาก็ไป มีหromo เขาก็จะมาบอก มาประชาสัมพันธ์ ให้ไปตรวจที่เทศบาล แล้วแต่ว่ามีหromoจากกรุงเทพฯ ของจังหวัดมา ที่อื่นมา ให้ไปตรวจสุขภาพ เขาก็จะบอกว่ายังไม่ต้องกินข้าวไปละอะไรอย่างนี้ เราก็รู้สึกดีที่เขามาเป็นห่วงสุขภาพคนในชุมชน”

(ป่าผา, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“จดยรายชื่อ จดอะไรทุกอย่าง เขามาบอก ชวนบอก คนแก่อย่างผมนี้เขาไม่ไปหрок มันหรมด้วยแล้ว 60 แล้วเขาไม่เอา”

(ลุงปรีชา, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“ก็มีมาสอบถาม วัดความดัน ถามความเป็นอยู่ของเราอ่านะ มันก็ดี บางที่เราไม่ได้ไปตรวจอะไรเลย พอเค้ามาตรวจก็ทำให้เราสบายใจขึ้น”

(ลุงเดช, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

“เขาก็จะมาสำรวจว่า สำรวจเรื่อยไป ทุกๆ บ้าน ก็ดีนะ เวลาที่มีหromo เขาก็จะคอยมาบอกให้ไปตรวจสุขภาพ ที่อนามัยบ้าง ที่เทศบาลบ้าง”

(ตาคร, คำสัมภาษณ์, กรกฎาคม 2559)

ส่วนที่ 2 ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ

จากการศึกษาศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรก (อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี) ในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กรที่เป็นจุดอ่อน จุดแข็ง และสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรที่เป็นโอกาส อุปสรรค มีผลการศึกษาดังนี้

2.1 สภาพแวดล้อมภายนอกของเทศบาลตำบลปากแพรก

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกของเทศบาลตำบลปากแพรก โดยพิจารณาจากแนวคิด/หลักการ STEPG อันประกอบด้วยสภาพสังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง ภูมิศาสตร์ พบว่า

1. สภาพสังคมและวัฒนธรรม

จากการศึกษาเรื่องสภาพสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ด้วยการใช้ที่เป็นสังคมชนบท ระดับการศึกษาและอัตราการรู้หนังสือของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับต่ำ แบบแผนการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมทำให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีความสนิทคุ้นเคย มีการพูดคุยกันแบบไม่เป็นทางการ มีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ช่วยให้การกระจายข่าวสารของเจ้าหน้าที่รวดเร็วมากขึ้น

2. เทคโนโลยี

จากการศึกษาเรื่องเทคโนโลยี พบว่า ความก้าวหน้าในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารหรือเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ เฟสบุ๊คและการให้บริการโดยใช้อุปกรณ์อัตโนมัติต่างๆ จะช่วยให้การเข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็วและทั่วถึงมากขึ้น แต่ทางเทศบาลตำบลปากแพรกไม่ประสบความสำเร็จในการนำมาใช้ในการสื่อสารกับผู้สูงอายุ เนื่องจากในสมัยก่อนนั้น ผู้สูงอายุจะไม่ค่อยให้ความสนใจกับเทคโนโลยีต่างๆ มากนัก เพราะคิดว่าเป็นเรื่องของเด็กๆ หรือวัยหนุ่มสาวเท่านั้น ในความเป็นจริงแล้ว ตัวผู้สูงอายุเองก็สามารถเข้าถึงสังคมออนไลน์เหล่านี้ได้เช่นกัน ซึ่งวิธีการที่ทางเทศบาลใช้ส่วนใหญ่จะมี 2 ช่องทาง คือ เสียงตามสายและใช้รถเก็บขยะในการช่วยประชาสัมพันธ์ และแจกแผ่นพับ ใบปลิว

3. เศรษฐกิจ

จากการศึกษาเรื่องเศรษฐกิจ พบว่า สภาพเศรษฐกิจในพื้นที่ของเทศบาลตำบลปากแพรก กำลังได้รับการพัฒนาให้มีความเจริญมากขึ้น เนื่องจากเป็นเส้นทางที่จะนำไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทำให้มีเอกชนเข้ามาลงทุนและให้เงินงบประมาณสนับสนุน ทาง

เทศบาลตำบลปากแพรกจึงมีการจัดสรรงบประมาณมาช่วยในการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุมากขึ้น และเทศบาลตำบลปากแพรกก็ยังได้เงินอุดหนุนจากรัฐบาลเพิ่มมากขึ้นจากการที่มีประชาชนย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่

4. การเมือง

จากการศึกษาเรื่องการเมือง พบว่า ปัจจุบันทางรัฐบาลได้มีการประกาศในเรื่องของพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 การปรับนโยบายของเทศบาลตำบลปากแพรกตามรัฐบาลส่งผลให้การตัดสินใจในการดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุเป็นไปได้โดยง่าย ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ การบริการทางการแพทย์ การส่งเสริมประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่ผู้สูงอายุ เป็นต้น

5. ภูมิศาสตร์

จากการศึกษาด้านภูมิศาสตร์ พบว่า จากการแบ่งเขตพื้นที่ในอดีต เทศบาลตำบลปากแพรกมีทั้งหมด 13 หมู่ ซึ่งมีบางหมู่ของเทศบาลตำบลปากแพรกอยู่ห่างไกลออกไป ได้แก่ หมู่ 1 ลีนช้าง หมู่ 2 เขาแหลม และหมู่ 12 ลุ่มดงกระเบา ทำให้การติดต่อสื่อสารและการประชาสัมพันธ์เกิดความยากลำบาก อีกทั้งทำให้การดูแลผู้สูงอายุไม่ทั่วถึง การอยู่ใกล้ชิดกันทุกหมู่จะช่วยให้เทศบาลตำบลปากแพรกรู้ความต้องการของผู้สูงอายุ และยังมีโอกาสที่ประชาชนหรือผู้สูงอายุในท้องถิ่นจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาแก้ปัญหาต่างๆ ได้

สรุปสภาพแวดล้อมภายนอกของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุ ได้ว่า จากแนวคิด STEP-G พบว่ามีโอกาสขององค์กร 3 ด้านได้แก่ สังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง และอุปสรรคขององค์กรมี 2 ด้าน ได้แก่ เทคโนโลยีและภูมิศาสตร์

รายละเอียดคำสัมภาษณ์ของเทศบาลตำบลปากแพรก

“ผู้สูงอายุเขาจะมีการบอกต่อกัน ในเรื่องของข่าวมันจะไปไว สมมติว่าการขึ้นทะเบียนเขาอายุ 59 ปีเดียวกัน แต่คนละเดือน เพราะพอสิ้นปีงบประมาณเจ้าหน้าที่ก็ต้องปรับช่วงอายุแต่ละคน บางคนบอกว่าอ้าวฉันได้ 700 แล้วนะ แต่บางคนก็แบบว่าเกิดปีเดียวกันแต่ทำไมไม่ได้ คือเค้าก็จะมีการพูดคุยกันตลอดอยู่แล้วสำหรับผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเบี้ยหรือสิ่งที่เขาจะได้รับ หรือก็จะมีทาง

อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุหรืออสม.หรือทางชมรมผู้สูงอายุที่เป็นกระบอกเสียงอีกทางหนึ่งของทางเทศบาลในการประชาสัมพันธ์ ทั้งทางกำนันผู้ใหญ่บ้าน พอมีใครมาขึ้นทะเบียนเค้าก็จะประชาสัมพันธ์ให้เรา หรือถ้าใครที่อายุ 59 ปี ทางเทศบาลก็จะส่งหนังสือไปตามบ้านเลยว่าถึงเกณฑ์ที่คนจะขึ้นทะเบียนแล้วนะ ถ้าเป็นเรื่องของเทคโนโลยีผู้สูงอายุเขาไม่รู้หรือ แต่มันจะมีความเสี่ยงตามสายและเราจะมีคือ รถขยะเนี่ย เขาจะต้องไปเก็บขยะตามบ้านอยู่แล้วทางเทศบาลก็จะทำเป็นตาราง แล้วก็กำหนดวันไว้ให้ ว่าวันไหนมีตัดผม เสริมสวยหรือกิจกรรมอะไรพวกนี้ ก็ให้รถขยะไปเห็นตามบ้าน แล้วอย่างวันมารับเบี้ยยังชีพเนี่ย ตอนเขามารับบัตรคิวเราก็แจกให้เขาไปเลย เรื่องของงบประมาณก็มีงบสนับสนุนจากเอกชน ซึ่งก็มีบ้าง มีเงินอุดหนุนของทางรัฐบาลเค้าจะให้ป็นรายหัว คำนวณจากประชากรทั้งหมด ไม่เกี่ยวกับเบี้ยยังชีพ คือเค้าก็จะกำหนดวัตถุประสงค์มาว่าจะให้ใช้ทำอะไร ถ้าไม่กำหนดก็จะอยู่ในทั่วไป ทางเราก็จะจัดสรรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่วนเรื่องของสิทธิประโยชน์ทางพรบ.ผู้สูงอายุที่ทางรัฐบาลเขาประกาศออกมาสำหรับผู้สูงอายุ เค้าก็ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุมากขึ้น ทุกวันนี้เขาให้มีโครงการ มีกิจกรรมอะไรบ้าง ทางท้องถิ่นอะไรแบบนี้ เค้าก็ส่งไปให้อำเภอต้องรายงาน ว่าผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสแต่ละท้องที่ ว่ามีกิจกรรมอะไรบ้าง ทำอะไรให้เค้าบ้าง แล้วก็มีส่วนของผู้สูงอายุและผู้พิการว่ามีทางลาดเอียงไหม ตามสถานที่ต่างๆ มีห้องน้ำผู้สูงอายุผู้พิการไหม การอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งแตกต่างจากสมัยก่อนมาก สมัยก่อนผู้สูงอายุเค้าให้ความสำคัญน้อย ไม่ว่าจะสิทธิประโยชน์ต่างๆ เช่น การเข้าโรงพยาบาล สมัยนี้ไม่ต้องต่อคิว มีช่องพิเศษสำหรับผู้สูงอายุในเรื่องการแบ่งเขตพื้นที่ที่เป็นปัญหามากแต่สำหรับบางหมู่บ้าน คือปากแพรกเนี่ยมีทั้งหมด 13 หมู่ คือเค้าจะล้อมเมือง เมืองจะเป็นไขแดง ปากแพรกเป็นไขขาว หมู่ที่กระเด็นออกไปคือ หมู่ 1 ลีนช้าง หมู่ 2 เขาแหลม และหมู่ 12 ลุ่มดงกระเบา มันก็เป็นปัญหาแบบองค์รวมอ่า เรื่องการแบ่งเขตเพราะเมื่อก่อนเทศบาลเมืองก็อยู่ตำบลปากแพรก เทศบาลตำบลปากแพรกเมื่อก่อนก็เป็น อบต.อยู่ แต่ทุกวันนี้เศรษฐกิจในเมืองมันขยายตัวไม่ได้แล้ว มันก็เริ่มขยายออกมาข้างนอกแล้ว ที่ดินแพงขึ้น ที่อยู่อาศัยต่างๆ เริ่มเข้ามา”

(นายกเทศมนตรีตำบลปากแพรก, คำสัมภาษณ์, สิงหาคม 2559)

2.2 สภาพแวดล้อมภายในของเทศบาลตำบลปากแพรก

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในองค์กร โดยพิจารณาจากแนวคิด/หลักการ 5M อันประกอบด้วยทรัพยากรบุคคล รูปแบบการบริหารจัดการ ค่านิยมร่วม/วัฒนธรรมองค์กร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ พบว่า

1. ทรัพยากรบุคคล

จากการศึกษาเรื่องทรัพยากรบุคคล พบว่า เจ้าหน้าที่ในกองสวัสดิการมีไม่เพียงพอต่อความต้องการในการให้บริการผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในวันรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ทำให้ต้องมีเจ้าหน้าที่จากกองอื่นๆเข้ามาช่วยดูแล แต่เนื่องจากผู้บริหารมีความรู้ มีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ มีการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถทักษะของบุคลากรอยู่เสมอ ทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. รูปแบบการบริหารจัดการ

จากการศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการ พบว่า ทางเทศบาลได้มีการจัดตั้งฝ่ายประชาสัมพันธ์ต่างๆ อย่างชัดเจน มีการแบ่งส่วนงานออกเป็นส่วนๆ เพื่อให้ง่ายในการติดต่อประสานงานกับประชาชนในพื้นที่ แต่เนื่องด้วยผู้สูงอายุบางส่วนมีการศึกษาน้อยหรือมีความเสื่อมสภาพทางร่างกาย เช่น สายตา ทำให้ไม่เข้าใจในวิธีการเหล่านี้ แต่ทางเทศบาลก็มีความยินดีในการให้บริการจึงใช้วิธีการสอบถามความต้องการของผู้สูงอายุที่มาติดต่อราชการและแนะนำวิธีการใช้บริการหรือการติดต่อสื่อสารต่างๆ

3. ค่านิยมร่วม/วัฒนธรรมองค์กร

จากการศึกษาเรื่องค่านิยมร่วมหรือวัฒนธรรมองค์กร พบว่า นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลปากแพรงให้ความสำคัญกับเรื่องของผู้สูงอายุและประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก ทำให้บุคลากรในองค์กรมีแรงผลักดันในการทำงาน เปรียบเสมือนเป็นตัวกระตุ้นให้บุคลากรทุกคนเกิดความเอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือ/ดูแลผู้สูงอายุอย่างสุดความสามารถ ไม่เบียดเบียนในการให้บริการ ทำให้รูปแบบการทำงานขององค์กรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4. วัสดุอุปกรณ์

จากการศึกษาเรื่องวัสดุอุปกรณ์ พบว่า วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อการบริหารงานในการดูแลผู้สูงอายุรวมถึงสถานที่ต่าง ๆ เช่นสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม และช่องทางการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ทางเทศบาลมีความเพียงพอในการใช้จ่ายหรือบริหารจัดการ เช่น กระดาษที่ใช้ทำแผ่นพับ ใบปลิว เวลาดำเนินการไม่ได้นำมาใช้เท่าที่ควร เนื่องจากผู้สูงอายุไม่ค่อยให้ความสนใจในเรื่องของเอกสารต่างๆ จะใช้การฟังจากการประชาสัมพันธ์และเสียงตามสายมากกว่า

5. งบประมาณ

จากการศึกษาเรื่องงบประมาณ พบว่า เทศบาลตำบลปากแพรกมีการวางแผนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุ เกี่ยวกับการดูแลส่งเสริมและบำรุงรักษาจารีตประเพณีและวัฒนธรรมอันดี ทั้งในกรณีที่ดำเนินการเองหรืออุดหนุนหน่วยงานอื่น โดยให้เบิกตามงบประมาณที่ตั้งไว้ และเบิกจ่ายได้เท่าที่จำเป็นและประหยัด โดยคำนึงถึงฐานะการคลังของเทศบาลเป็นสำคัญ เพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง ทำให้งบประมาณเพียงพอต่อความต้องการในการจัดสรรโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ

สรุปสภาพแวดล้อมภายในของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุได้จากแนวคิด 5M พบว่ามีจุดแข็งขององค์กร 4 ด้าน ได้แก่ รูปแบบการบริหารจัดการ ค่านิยมร่วม/วัฒนธรรมองค์กร วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ และมีจุดอ่อนขององค์กรมี 1 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรบุคคล

รายละเอียดคำสัมภาษณ์ของเทศบาลตำบลปากแพรก

“เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการ มี 6 คน ซึ่งมันไม่พอหรอก แต่ด้วยหลักเกณฑ์หลายๆอย่าง เค้าจะคำนวณจากคนในองค์กรแล้วเงินเบี้ยจัดสรร ซึ่งวันรับเบี้ยยังชีพกองสวัสดิการจะอยู่ตรงนั้นทั้งหมดและจะมีการขอความร่วมมือจากกองอื่นๆมาช่วย อย่างตรงสารพัดช่าง เราก็ต้องกลางเดินให้เขา อย่างผู้สูงอายุกับผู้พิการก็จะมีพี่ 2 คน ส่วนในเรื่องของเด็กและเยาวชนก็จะแบ่งไป แบ่งเป็นงาน คือผู้บริหารของเรา มีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ มีการพัฒนาฝึกอบรมบุคลากรอยู่เสมอ นะ ทำให้เกิดการพัฒนาคำรู้ความสามารถทักษะของพนักงานอย่างต่อเนื่อง ขึ้นตอนในการให้บริการจริงๆ แล้วเนี่ยเราก็ประชาสัมพันธ์ในส่วนของการติดต่ออยู่แล้ว อย่างผู้สูงอายุเนี่ย อันดับแรกเวลาเค้าเข้ามา เขาก็ไม่รู้หรอกว่าจะต้องไปติดต่อห้องไหน ถึงเรามีป้ายบอก เขาก็ไม่รู้ เขาไม่ดู เขาก็จะใช้วิธีการสอบถามเจ้าหน้าที่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ก็จะรู้อยู่แล้วว่า ถ้าจะติดต่อเรื่องนี้ ต้องไปติดต่อที่ห้องไหน หรือบางทีเวลาผู้สูงอายุมาเนี่ย เจ้าหน้าที่ก็จะถามก่อนแล้ว ว่ามาติดต่อเรื่องอะไร บางครั้งเค้าก็หุตั้ง เค้าไม่ได้ยิน คือปัญหาคือพูดไม่รู้เรื่อง เช่นบางคนแก่แล้ว มาติดต่อเค้าก็ง ก็ต้องพูดวนไปวนมา เค้าก็ง อะไรแบบนี้ แต่ทางนายกให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุมากอยู่นะ เพราะว่าปีที่ผ่านมานี้เนี่ย ผู้สูงอายุที่มีอายุ 90 ปีขึ้นไปเนี่ย เขาจะมีเงินให้ต่างหาก ส่วนตัวของเขาเอง อย่างรายละ 1 หมื่น คนไหนมาไม่ไหวก็ให้เอาเอกสารมายืนยันว่าเป็นอะไรกับผู้สูงอายุ เค้าเพิ่งให้เมื่อปี 59 เนี่ยประมาณ 7-8 ราย อย่างผู้พิการ ทางชมรมเขาก็ให้ คนละ 500 บาท หมดไปหลายหมื่นเหมือนกัน และอีกเรื่องที่ประชาชนมักจะถามคือทำไมทางเทศบาลถึงไม่ทำอาคารใหม่ แบบหลายๆ ชั้นไปเลย ไม่ต้องมาแยกเป็นอาคารๆ ไป ผู้บริหารกับ

เจ้าหน้าที่ของเราก็มองว่าเราจะทำทำไม เราไปทำให้ประชาชนก่อนไม่ดีกว่าหรือ เจ้าหน้าที่เขาก็อยู่
 อย่างนี้ไปก่อน เจ้าหน้าที่เขายังทำงานกันได้อยู่ ตรงไหนไม่ดีหรืออะไรก็ต่อเติมเอา เอาเงินที่จะสร้าง
 20-30 ล้าน ไปลงให้กับประชาชนให้หมดก่อนดีกว่า ถนนหนทาง ระบบน้ำ ระบบไฟ ถ้าลงครบ
 หมดแล้วเนี่ย ต่อไปเค้าก็คงจะต้องสร้าง เรื่องของวัสดุอุปกรณ์เพียงพอนะ เพราะว่าเวลาเราจะตั้ง
 โครงการเราก็จะเบิกไป อย่างผู้สูงอายุเขาไม่ได้ใช้อะไรมากมายอยู่แล้ว กระดาษอะไรพวกนี้ แล้วก็
 อย่างพวกผู้สูงอายุเนี่ย ถ้าไม่มีแจกของอะไรนะ เขาก็ไม่มาหรอก เอาเป็นว่าประชาชนทั่วไปเลยดีกว่า
 ถ้าบอกว่าไม่มีแจกของนะ ไม่มีใครมาเลย เชื่อได้ ส่วนเรื่องเงินงบประมาณต่างๆ เพียงพอ คือเค้า
 จัดสรรมาให้ใช้อะไรบ้าง มันจะไม่มีขาด อย่างรายได้งบประมาณที่รัฐบาลอุดหนุนนะ เบ็ดเสร็จ
 เลย เช่น รายรับ 103 ล้าน รายจ่าย 102 ล้าน”

(นายกเทศมนตรีตำบลปากแพрек, คำสัมภาษณ์, สิงหาคม 2559)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรก (อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี) ในการดูแลผู้สูงอายุ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ และศึกษาศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นนายกเทศบาลตำบลปากแพรก เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม และผู้สูงอายุที่มีชื่อในทะเบียนบ้านชุมชนห้วยน้ำกลางเขตเทศบาลตำบลปากแพรก เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อองค์การนำไปใช้ประกอบการวางแผนกำหนดนโยบาย แนวทางในการดูแลผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของสังคมผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษาต่อไป ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 บทบาทของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ

จากการศึกษาบทบาทของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 10 ราย พบว่า ผู้สูงอายุไม่ทราบเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับในเรื่อง การสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ การส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ โครงการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กับผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากจนและผู้ยากไร้ ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะทราบว่าตนเองได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเท่านั้น

1.1 การสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดสรรให้แก่ผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุพ.ศ.2546 โดยเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลปากแพรก มีผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพหรือยื่นความประสงค์ จำนวน 2,148 ราย โดยจำนวนเงินที่ได้รับจะแบ่งตามช่วงอายุแบบขั้นบันได ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับเบี้ยยังชีพที่ได้รับ ช่องทางการรับเงิน

จะมี 4 ช่องทางตามข้อกำหนด แต่จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ พบว่ามีการรับเงินผ่าน 3 ช่องทางเท่านั้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะใช้วิธีการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคาร ช่องทางที่เทศบาลไม่แนะนำให้ใช้คือการรับเงินผ่านบัญชีธนาคารของผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้มีสิทธิ การไปรับเงินสดจะรับในวันอังคาร สัปดาห์แรกของทุกเดือน ส่วนผู้สูงอายุที่ต้องการรับเงินผ่านบัญชีธนาคารต้องมีบัญชีของธนาคารกรุงไทยและธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยเท่านั้น ช่องทางการประชาสัมพันธ์ จะมีทั้งทำหนังสือส่งไปทางกำนันผู้ใหญ่บ้าน มีป้ายติดประกาศ ป้ายประชาสัมพันธ์ และทางเว็บไซต์ของเทศบาลตำบลปากแพรก ซึ่งขั้นตอนการทำงานต่างๆ ถูกจัดเป็นระบบ ทำให้ผู้ไปรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เข้าใจได้โดยง่าย ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ส่วนปัญหาที่ทางเทศบาลพบจะเป็นปัญหาในเรื่องของการรับเงินผ่านบัญชีธนาคารเนื่องจากจะได้รับช้ากว่าการรับเงินสดด้วยตนเอง ปัญหาเรื่องเอกสารและเรื่องการมอบอำนาจให้ผู้อื่นรับเงินแทนทุกกรณี

1.2 การส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ

การดำเนินการจัดกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุเป็นบทบาทภารกิจหนึ่งที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ที่นอกจากจะทำให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสทางสังคมที่เพิ่มขึ้น การได้มีกิจกรรมร่วมกัน ช่วยให้เกิดการคลายเหงาและทำให้มีความสุขในชีวิตมากยิ่งขึ้น โดยกิจกรรมที่ทางเทศบาลตำบลปากแพรกจัดขึ้นจะเป็นไปตามประเพณีหรือเทศกาลต่างๆ เช่นวันขึ้นปีใหม่ วันพ่อ วันแม่ นอกเหนือจากกิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการ ให้ความรู้ มีการนวดเพื่อสุขภาพ เสริมสวยและอาหารว่าง โดยจะจัดในวันที่ไปรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตรงกับวันอังคารสัปดาห์แรกของทุกเดือน เหมาะกับผู้ที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงหรือผู้ที่เดินทางไปรับเบี้ยยังชีพด้วยตนเอง จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับกิจกรรมที่ทางเทศบาลจัดขึ้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะใช้บริการเสริมสวยมากที่สุด มีผู้สูงอายุบางส่วนที่ไม่ได้มาร่วมกิจกรรม ได้แก่ผู้พิการ ผู้ที่รับเงินผ่านบัญชีธนาคาร และผู้ที่ไม่สะดวกในการเดินทางเพราะต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น และมีบางกิจกรรมที่ไม่ได้จัดที่เทศบาลตำบลปากแพรก ได้แก่ ประเพณีวันสงกรานต์ โดยจะมีกลุ่มหรือชมรมต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในวันจัดกิจกรรม เช่น ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เป็นต้น

1.3 การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ

การส่งเสริมสุขภาพที่ได้ดำเนินการให้กับผู้สูงอายุ ทั้งในด้านการจัดบริการสุขภาพ การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข ล้วนอยู่ในมาตรการคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนแก่ผู้สูงอายุ ในพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง ทางเทศบาล

ตำบลปากแพรกจึงได้มีการบริการตรวจสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในวันรับเบี้ยยังชีพที่เทศบาลตำบลปากแพรก ผู้ที่เดินทางสะดวกก็จะสามารถไปรับบริการได้ บางครั้งจะมีหมอจากโรงพยาบาลหรือจังหวัดมาตรวจสุขภาพให้ที่เทศบาล ซึ่งทางเทศบาลก็จะมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุมาเข้าร่วมการตรวจสุขภาพ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในบริการการตรวจสุขภาพ แต่มีบางส่วนที่ไม่ได้เข้ารับการตรวจสุขภาพ เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ปัญหาสุขภาพและมีตารางนัดของแพทย์อยู่แล้ว และจะมีในส่วนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่จะลงพื้นที่ไปตรวจสุขภาพตามที่อยู่อาศัย และมีการสร้างสถานที่ไว้สำหรับออกกำลังกาย มีเครื่องออกกำลังกายตามชุมชนที่มีลานกีฬา แต่ผู้สูงอายุไม่ค่อยได้ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพ

1.4 การส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

การส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมการสร้างรายได้และการมีงานทำในผู้สูงอายุ ควบคู่กับการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อการประกอบอาชีพและการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเองได้ ทางเทศบาลตำบลปากแพรกจึงได้มีการส่งเสริมอาชีพให้กับชาวบ้านทุกคน ซึ่งไม่ได้มีการบังคับแต่อย่างใดขึ้นอยู่กับความสนใจของแต่ละบุคคล ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสนใจ เนื่องจากไม่รู้ว่สินค้าที่ได้จากการไปเรียนจะนำไปขายที่ใด แต่แท้ที่จริงแล้วทางเทศบาลมีตลาดไว้รองรับสินค้าจากการส่งเสริมอาชีพดังกล่าว และผู้สูงอายุบางส่วนไม่ทราบว่ามี การส่งเสริมอาชีพ เนื่องจากมีอาชีพเป็นของตนเองและมีลูกหลานเลี้ยงดู การส่งเสริมอาชีพที่ทางเทศบาลตำบลปากแพรกจัดขึ้น ได้แก่ การสานตะกร้าและการทำประคบสมุนไพร ในการเข้าร่วมต้องไปที่เทศบาลเท่านั้น โดยจะมีเจ้าหน้าที่มาสอน ซึ่งการส่งเสริมอาชีพนี้จะเหมาะกับผู้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงจึงจะสามารถไปเรียนได้ ทำให้มีผู้สูงอายุบางส่วนไม่สะดวกในการเดินทางไปฝึกอาชีพ เนื่องจากปัญหาสุขภาพและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

1.5 การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ

กิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ มีหลากหลายชนิด ขึ้นอยู่กับความต้องการของสมาชิกในแต่ละชมรม สมาชิกชมรมผู้สูงอายุแต่ละชมรม ควรมีสัดส่วนช่วงอายุที่เหมาะสม เพื่อที่ว่าการมีหลากหลายช่วงอายุ จะทำให้ชมรมมีสมาชิกที่มีร่างกายแข็งแรง ช่วยดำเนินกิจกรรมของชมรม และมีแนวความคิดหลากหลาย ไม่ล้าสมัยจนเกินไป จะเป็นผลทำให้ชมรมมีศักยภาพ และประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยปัจจุบันในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลปากแพรกมีผู้สูงอายุซึ่งมีอายุหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปเป็นจำนวนมาก เทศบาลตำบลปากแพรกจึงมีนโยบายและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมารวมตัวกันจัดตั้งชมรม เพื่อเป็นศูนย์กลางการประสานงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนความรู้ต่อกัน มี

การสนับสนุนการสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการต่างๆ แก่สมาชิกชมรม แต่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ให้ความสนใจกับทางชมรมผู้สูงอายุ เพราะกิจกรรมที่ชมรมจัดขึ้นและการเดินทางไปศึกษาดูงาน ต้องมีการเคลื่อนไหวร่างกาย เนื่องจากผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง ไม่อยากเป็นภาระกับคนอื่น ๆ จึงทำให้ผู้สูงอายุเป็นกังวลและไม่อยากพึ่งพา ทางชมรมผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลปากแพรกมีสมาชิก 350 คน มีการชำระค่าลงทะเบียนและค่าบำรุง โดยให้ผู้สมัครชำระพร้อมกันในวันที่ยื่นใบสมัครตามอัตราที่กำหนด มีผู้สูงอายุบางส่วนที่เข้าร่วมชมรมผู้สูงอายุแต่ไม่ได้รับความสนใจจากผู้ชักชวน

1.6 โครงการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กับผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากจนและผู้ยากไร้

โครงการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กับผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากจนและผู้ยากไร้ พบว่าทางเทศบาลตำบลปากแพรกได้เล็งเห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและผู้สูงอายุ ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต การแก้ไขปัญหาทางสังคม การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากจนและผู้ยากไร้ ให้มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ทราบเกี่ยวกับสิทธิดังกล่าว เนื่องจากผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยของตนเองทำให้ไม่มีเจ้าหน้าที่มาช่วยเหลือ ซึ่งแท้จริงแล้วทางเทศบาลก็ไม่ได้มีอำนาจหน้าที่ในส่วนนี้โดยตรง แต่สามารถลงพื้นที่ตรวจสอบตามคำร้องและส่งเรื่องไปให้กับทางสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดได้ แต่มีผู้สูงอายุบางส่วนที่พอจะทราบเรื่องดังกล่าวพบว่ามีในส่วนของกองทุนหมู่บ้านที่จะคอยช่วยเหลือในด้านนี้

1.7 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหรืออสม. เป็นกลุ่มบุคคลภายในชุมชนที่ได้รับการอบรมให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขด้วยความเสียสละต่อประชาชนในหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์เทศบาลตำบลปากแพรก พบว่า โดยส่วนมากอาสาสมัครดูแลสุขภาพผู้สูงอายุจะลงพื้นที่ เยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการร่วมกับเทศบาลหรือหน่วยงานอื่นๆ ตามข้อกำหนดหรือตามคำร้องที่ได้รับ และมีจำนวนอสม.ตามสัดส่วนของประชาชนในแต่ละหมู่ โดยในการลงพื้นที่จะสอบถามข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ ช่วยเหลือและมีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น โดยจะใช้ยาและเวชภัณฑ์ตามขอบเขตที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด และมีการลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง พบว่าในการลงพื้นที่ถ้าปัญหาที่พบเกินความสามารถของทางเทศบาลทางเทศบาลก็จะส่งต่อปัญหาให้กับหน่วยงานที่รองรับในเรื่องต่างๆ ต่อไป ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับการตรวจสุขภาพจากการลงพื้นที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและมีความพึงพอใจ เนื่องจาก ไม่ต้องไปตรวจสุขภาพที่โรงพยาบาล ก็สามารถรู้ได้ว่าตนเองมีสุขภาพร่างกายเป็นอย่างไร

อีกทั้งสามารถฝากเรื่องร้องเรียนไปให้กับเทศบาลตำบลปากแพกรับทราบโดยไม่ต้องเดินทางไปถึงเทศบาลได้อีกด้วย

ส่วนที่ 2 สภาพแวดล้อมของเทศบาลตำบลปากแพกในการดูแลผู้สูงอายุ

จากการศึกษาข้อมูลสภาพแวดล้อมของเทศบาลตำบลปากแพกในการดูแลผู้สูงอายุ พบว่าสภาพแวดล้อมที่มีบทบาทต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลปากแพกแบ่งได้ 2 ประเภท คือสภาพแวดล้อมภายนอก และสภาพแวดล้อมภายใน ซึ่งเป็นวิธีการที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพกในการดูแลผู้สูงอายุ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 สภาพแวดล้อมภายนอกของเทศบาลตำบลปากแพก

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ได้แก่ สภาพสังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมืองและภูมิศาสตร์ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นนายกเทศมนตรีตำบลปากแพก สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. สภาพสังคมและวัฒนธรรม

ด้วยการที่เป็นสังคมชนบท ระดับการศึกษาและอัตราการรู้หนังสือของผู้สูงอายุ อยู่ในระดับต่ำ แบบแผนการดำเนินชีวิตและพฤติกรรม ทำให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีความสนิทคุ้นเคย มีการพูดคุยกันแบบไม่เป็นทางการ มีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ช่วยให้การกระจายข่าวสารของเจ้าหน้าที่รวดเร็วมากขึ้น

2. เทคโนโลยี

ความก้าวหน้าในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารหรือเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ เฟสบุ๊กและการให้บริการโดยใช้อุปกรณ์อัตโนมัติต่าง ๆ จะช่วยให้การเข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็วและทั่วถึงมากขึ้น แต่ทางเทศบาลตำบลปากแพกไม่ประสบความสำเร็จในการนำมาใช้ในการสื่อสารกับผู้สูงอายุ เนื่องจากในสมัยก่อนนั้น ผู้สูงอายุจะไม่ค่อยให้ความสนใจกับเทคโนโลยีต่างๆ มากนัก เพราะคิดว่าเป็นเรื่องของเด็กๆ หรือวัยหนุ่มสาวเท่านั้น ในความเป็นจริงแล้ว ตัวผู้สูงอายุเองก็สามารถเข้าถึงสังคมออนไลน์เหล่านี้ได้เช่นกัน ซึ่งวิธีการที่ทางเทศบาลใช้ส่วนใหญ่จะมี 2 ช่องทาง คือ เสียงตามสายและใช้รถเก็บขยะในการช่วยประชาสัมพันธ์และแจกแผ่นพับ ใบปลิว

3. เศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจบริเวณเทศบาลตำบลปากแพรกกำลังได้รับการพัฒนาให้มีความเจริญมากขึ้น เนื่องจากเป็นเส้นทางที่จะนำไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านและแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทำให้มีเอกชนเข้ามาลงทุนและให้เงินงบประมาณสนับสนุน ทางเทศบาลตำบลปากแพรกจึงมีการจัดสรรงบประมาณมาช่วยในการจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุมากขึ้น และเทศบาลตำบลปากแพรกก็ยังได้เงินอุดหนุนจากรัฐบาลเพิ่มมากขึ้นจากการที่มีประชาชนย้ายเข้ามาอยู่ในพื้นที่

4. การเมือง

ปัจจุบันทางรัฐบาลได้มีการประกาศในเรื่องของพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 การปรับนโยบายของเทศบาลตำบลปากแพรกตามรัฐบาลส่งผลให้การตัดสินใจในการดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุเป็นไปได้โดยง่าย ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ การบริการทางการแพทย์ การส่งเสริมประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่ผู้สูงอายุ เป็นต้น

5. ภูมิศาสตร์

จากการแบ่งเขตพื้นที่ในอดีต เทศบาลตำบลปากแพรกมีทั้งหมด 13 หมู่ ซึ่งมีบางหมู่ของเทศบาลตำบลปากแพรกอยู่ห่างไกลออกไป ได้แก่ หมู่ 1 ลินช้าง หมู่ 2 เขาแหลม และหมู่ 12 ลุ่มดงกระเบา ทำให้การติดต่อสื่อสารและการประชาสัมพันธ์เกิดความยากลำบาก อีกทั้งทำให้การดูแลผู้สูงอายุไม่ทั่วถึง การอยู่ใกล้ชิดกันทุกหมู่จะช่วยให้เทศบาลตำบลปากแพรกรู้ความต้องการของผู้สูงอายุ และยังมีโอกาสที่ประชาชนหรือผู้สูงอายุในท้องถิ่นจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาแก้ปัญหาต่างๆ ได้

2.2 สภาพแวดล้อมภายในของเทศบาลตำบลปากแพรก

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล รูปแบบการบริหารจัดการ ค่านิยมร่วม วัสดุอุปกรณ์และเงิน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นนายกเทศมนตรีตำบลปากแพรก สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ทรัพยากรบุคคล

เจ้าหน้าที่ในกองสวัสดิการมีไม่เพียงพอต่อความต้องการในการให้บริการผู้สูงอายุ โดยเฉพาะในวันรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ทำให้ต้องมีเจ้าหน้าที่จากกองอื่นๆ เข้ามาช่วยดูแล แต่เนื่องจาก

ผู้บริหารมีความรู้ มีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ มีการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถทักษะของบุคลากรอยู่เสมอ ทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. รูปแบบการบริหารจัดการ

เทศบาลตำบลปากแพรกได้มีการจัดตั้งฝ่ายประชาสัมพันธ์ต่างๆ อย่างชัดเจน มีการแบ่งส่วนงานออกเป็นส่วนๆ เพื่อให้ง่ายในการติดต่อประสานงานกับประชาชนในพื้นที่ แต่เนื่องด้วยผู้สูงอายุบางส่วนมีการศึกษาน้อยหรือมีความเสื่อมสภาพทางร่างกาย เช่น สายตา ทำให้ไม่เข้าใจในวิธีการเหล่านี้ แต่ทางเทศบาลก็มีความยินดีในการให้บริการจึงใช้วิธีการสอบถามความต้องการของผู้สูงอายุที่มาติดต่อราชการและแนะนำวิธีการใช้บริการหรือการติดต่อสื่อสารต่างๆ

3. ค่านิยมร่วม/วัฒนธรรมองค์กร

นายกเทศมนตรีตำบลปากแพรกให้ความสำคัญกับเรื่องของผู้สูงอายุและประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก ทำให้บุคลากรในองค์กรมีแรงผลักดันในการทำงาน เปรียบเสมือนเป็นตัวกระตุ้นให้บุคลากรทุกคนเกิดความเอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือ/ดูแลผู้สูงอายุอย่างสุดความสามารถ ไม่เบียดเบียนในการให้บริการ ทำให้รูปแบบการทำงานขององค์กรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

4. วัสดุอุปกรณ์

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อการบริหารงานในการดูแลผู้สูงอายุรวมถึงสถานที่ต่าง ๆ เช่นสถานที่ใช้ในการจัดกิจกรรม และช่องทางการรับเบี่ยงชีผู้สูงอายุ ทางเทศบาลมีความเพียงพอในการใช้จ่ายหรือบริหารจัดการ เช่น กระดาษที่ใช้ทำแผ่นพับ โบปลิวิ เวลาดำเนินการไม่ได้นำมาใช้เท่าที่ควร เนื่องจากผู้สูงอายุไม่ค่อยให้ความสนใจในเรื่องของเอกสารต่างๆ จะใช้การฟังจากการประชาสัมพันธ์และเสียงตามสายมากกว่า

5. งบประมาณ

เทศบาลตำบลปากแพรกมีการวางแผนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุ เกี่ยวกับการดูแลส่งเสริมและบำรุงรักษาจารีตประเพณีและวัฒนธรรมอันดี ทั้งในกรณีที่ดำเนินการเองหรืออุดหนุนหน่วยงานอื่น โดยให้เบิกตามงบประมาณที่ตั้งไว้ และเบิกจ่ายได้เท่าที่จำเป็นและประหยัด โดยคำนึงถึงฐานะการคลังของเทศบาลเป็นสำคัญ เพื่อตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง ทำให้งบประมาณเพียงพอต่อความต้องการในการจัดสรรโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ

2.3 ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุ โดยใช้แนวคิดทฤษฎี 5M พบว่า มีจุดแข็งขององค์กร 4 ด้าน ได้แก่ รูปแบบการบริหารจัดการ ค่านิยมร่วม/วัฒนธรรมองค์กร วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ และมีจุดอ่อนขององค์กร 1 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรบุคคล

และจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุ โดยใช้แนวคิดทฤษฎี STEP-G พบว่า มีโอกาสขององค์กร 3 ด้าน ได้แก่ สังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง และอุปสรรคขององค์กรมี 2 ด้าน ได้แก่ เทคโนโลยีและภูมิศาสตร์

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรก (อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี) ในการดูแลผู้สูงอายุ สามารถนำมาอภิปรายผลการศึกษาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์อ้างอิงจากทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. บทบาทของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ พบว่า สิทธิขั้นพื้นฐานที่ผู้สูงอายุจะได้รับมีในเรื่องของการสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ การส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ โครงการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กับผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากจนและผู้ยากไร้ ซึ่งทางเทศบาลได้ดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับในการดูแลผู้สูงอายุอย่างครบถ้วนและทำได้ดี ตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชัย กิตติพันธ์วรกุล (2550) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาเรื่องการศึกษาเพื่อเสริมสร้างบทบาทในการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลหนองหิน อำเภอหนองหิน จังหวัดเลย พบว่า มีแนวทางการเสริมสร้างบทบาทในการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุโดยการเพิ่มเบี้ยยังชีพ ส่งเสริมการออกกำลังกาย ส่งเสริมอาชีพ การตรวจสุขภาพ จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ การดูแลเยี่ยมบ้าน การสร้างบ้านพักคนชรา มีการจัดตั้งคณะทำงานอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ และโครงการอบรมอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ และการที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ทราบว่าตนเองได้รับการสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเท่าที่นั้น เนื่องจากเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุมากกว่าเรื่องอื่นๆ และอาจเป็นรายได้ทางเดียวของผู้สูงอายุบางส่วนที่ไม่มีอาชีพและไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากลูกหลาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนางบุหลัน ทองกลีบ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องบทบาทภาครัฐในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครใช้แนวทางการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ พบว่า การรับทราบถึง

สิทธิประชาชนตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และปัญหาของผู้สูงอายุในการได้รับบริการในด้านต่าง ๆ จากภาครัฐ มีความสัมพันธ์กับความต้องการของผู้สูงอายุในการได้รับบริการสวัสดิการจากภาครัฐ

2. การสนับสนุนเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า เป็นภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดสรรให้แก่ผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ จาก 4 ช่องทางอธิบายได้ดังนี้คือ 1. รับเงินสดด้วยตนเอง 2. รับเงินสดโดยบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้มีสิทธิ 3. โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามผู้มีสิทธิ 4. โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารในนามบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจจากผู้มีสิทธิ โดยบัญชีที่จะใช้ในการรับเงินเบี้ยยังชีพต้องเป็นบัญชีของธนาคารกรุงไทยและธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยเท่านั้น ซึ่งช่องทางที่ผู้สูงอายุทราบมีแค่ 3 ช่องทาง คือการไปรับเอง การโอนเข้าบัญชีธนาคารกรุงไทยหรือธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทยและการรับแทน อีก 1 ช่องทางที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ทราบ คือ การโอนเข้าบัญชีธนาคารของผู้อื่น เนื่องจากเทศบาลไม่แนะนำเพราะมีโอกาสสูงที่จะไม่ได้รับเงิน ในการรับแทนต้องมีการมอบอำนาจให้ผู้อื่นไปรับแทนเป็นลายลักษณ์อักษร การไปรับเองต้องไปรับในวันอังคารสัปดาห์แรกของทุกเดือน และผู้ที่ไปรับเงินด้วยตนเองเนื่องจากต้องการจะไปร่วมกิจกรรมที่ทางเทศบาลจัดขึ้น และบางส่วนที่ใช้วิธีการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารเนื่องจากไม่สะดวกในการเดินทางเพราะไม่มีลูกหลานพาไปหรือพิการทางด้านร่างกาย จากการศึกษาพบว่าโดยส่วนใหญ่จะใช้วิธีการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคาร ที่เป็นเช่นนี้เพราะเป็นวิธีการที่สะดวกที่สุดที่ทางเทศบาลจะแนะนำให้กับผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุจะไปนำเงินมาใช้เมื่อไหร่ก็ได้ และสามารถแก้ปัญหาเรื่องการได้รับเงินไม่เต็มจำนวนจากการให้ผู้อื่นไปรับแทนได้ แต่จะได้เงินกว่าค่าการรับเงินสด ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับเบี้ยยังชีพที่ได้รับ เนื่องจากมีอาชีพอยู่แล้วและมีลูกหลานเลี้ยงดู เบี้ยยังชีพจึงถือเป็นรายได้เสริม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัมพล กล่ำสีทอง (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาค้นคว้าความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลสิเกา อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง พบว่า หากรายได้ของผู้สูงอายุสูง ผู้สูงอายุก็จะมีความต้องการสวัสดิการสังคมลดลง และมีบางส่วนที่ต้องการให้เพิ่มเนื่องจากไม่เพียงพอในการใช้ชีวิตประจำวัน

3. การส่งเสริมกิจกรรมที่ทางเทศบาลตำบลปากแพรกจัดให้ผู้สูงอายุ พบว่า กิจกรรมที่จัดขึ้นจะเป็นไปตามประเพณีหรือเทศกาลต่างๆ เช่นวันขึ้นปีใหม่ วันพ่อ วันแม่ นอกเหนือจากกิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการ ให้ความรู้เรื่องอาชีพ สุขภาพอนามัย ยา สมุนไพร และโภชนาการ เพื่อสุขภาพ นวดเพื่อสุขภาพ เสริมสวยและอาหารว่าง จะจัดในวันที่ไปรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุซึ่งตรงกับ

วันอังคารสัปดาห์แรกของทุกเดือน ซึ่งเหมาะกับผู้ที่มีความสุขร่างกายแข็งแรงหรือผู้ที่เดินทางไปรับเบี้ยยังชีพด้วยตนเอง เนื่องจากต้องมีการเดินทางมาร่วมกิจกรรมที่เทศบาล และมีบางกิจกรรมที่ไม่ได้จัดที่เทศบาลตำบลปากแพรก ได้แก่ ประเพณีวันสงกรานต์ เนื่องจากต้องมีการสงฆ์น้ำพระเพื่อความป็นสิริมงคล ให้เป็นการเริ่มต้นปีใหม่ที่มีความสุข โดยจะมีกลุ่มหรือชมรมต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในวันจัดกิจกรรม เช่น ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มสตรี อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เป็นต้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับกิจกรรมที่ทางเทศบาลจัดขึ้น จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะใช้บริการเสริมสวักกันมากที่สุดในวันรับเบี้ยยังชีพ เนื่องจากไม่มีค่าใช้จ่ายในการใช้บริการและการจัดกิจกรรมของเทศบาลตำบลปากแพรกถือเป็นการส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีและมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันในชุมชน ซึ่งเป็นความต้องการของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของพรพรม ไชชัยภูมิ และภรณ์ ศิริโชติ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องความต้องการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาล ตำบลโนนไทย อำเภอนนไทย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความต้องการอื่นที่สำคัญ คือต้องการพัฒนาตนเองและต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และต้องการการรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่าย ต้องการให้มีศูนย์บริการผู้สูงอายุในชุมชน

4. การส่งเสริมสุขภาพที่ทางเทศบาลตำบลปากแพรกได้ดำเนินการให้กับผู้สูงอายุ พบว่า มีการให้บริการทั้งในด้านการจัดบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง ด้วยความเสื่อมของสภาพร่างกายตามวัยและโรคร้ายที่มากขึ้น ก่อให้เกิดภาวะการณืพึ่งพาที่สูงขึ้นและมีความต้องการการดูแลระยะยาวจากสังคม ซึ่งจะมีการบริการตรวจสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในวันรับเบี้ยยังชีพที่เทศบาลตำบลปากแพรก ทางเทศบาลจะมีการประชาสัมพันธ์ตามชุมชนทุกครั้งที่มีการจัดบริการ เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้เข้ารับการตรวจสุขภาพเนื่องจากการไปโรงพยาบาลมีระยะทางไกล ใช้เวลานานและมีคนที่รอเข้ารับการตรวจเป็นจำนวนมาก และมีบางส่วนที่ไม่ได้เข้ารับการตรวจสุขภาพเนื่องจากปัญหาในการเดินทาง ปัญหาสุขภาพและไปตามนัดแพทย์ที่ตนเองเคยใช้บริการ และจะมีในส่วนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่จะลงพื้นที่ไปตรวจสุขภาพตามที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจ เนื่องจากจะเป็นการรู้ว่าตนเองมีสุขภาพเป็นอย่างไรโดยที่ตัวผู้สูงอายุเองไม่ต้องเดินทางไปตรวจสุขภาพ และทางเทศบาลมีการสร้างสถานที่ไว้สำหรับออกกำลังกาย มีเครื่องออกกำลังกายให้เล่นตามชุมชนที่มีลานกีฬา ซึ่งการสนับสนุนเครื่องออกกำลังกายของเทศบาลผู้สูงอายุไม่ค่อยได้ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพร่างกาย เนื่องจากผู้สูงอายุไม่ค่อยมีแรงในการออกกำลังกายหรืออาจมีโรคประจำตัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสรวิชัย ภูมิศรี (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาเสริมสร้างบทบาททากิจในการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุในองค์การ

บริหารส่วนตำบลนาดินดำ อำเภอเมือง จังหวัดเลย พบว่า มีแนวทางในการดูแลผู้สูงอายุดังนี้ 1) การขยายขอบเขตในการบริการตรวจสุขภาพประจำปี 2) การจัดหาอุปกรณ์ในการออกกำลังกาย

5.การส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ พบว่า มีการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมการสร้างรายได้ และการมีงานทำในผู้สูงอายุควบคู่กับการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อการประกอบอาชีพและการพัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งตนเอง เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้ทำงาน ไม่มีหลักประกันทั้งในรูปแบบเงินบำนาญ เงินออม และมีโอกาสจำกัดที่จะทำงานภาคแรงงานในระบบ เนื่องจากมีการศึกษาน้อย การขาดความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ทางเทศบาลตำบลปากแพรมีการส่งเสริมอาชีพให้กับชาวบ้านทุกคน ผู้ที่มีความประสงค์สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ได้แก่ การสานตะกร้าและการทำประคบสมุนไพร แต่ต้องไปเรียนที่เทศบาลเท่านั้น เนื่องจากทางเทศบาลได้จัดตั้งศูนย์อาชีพไว้ที่เทศบาล โดยจะมีเจ้าหน้าที่มาสอน ซึ่งเหมาะกับผู้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงจึงจะสามารถไปเรียนได้ และทางเทศบาลมีตลาดไว้อรองรับสินค้าดังกล่าว ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ทราบว่ามีการส่งเสริมอาชีพและไม่ค่อยให้ความสนใจ เนื่องจากไม่รู้ราคาสินค้าที่ได้จากการไปเรียนจะนำไปขายที่ไหน ตลาดมารับสินค้ายากและไม่สะดวกในการเดินทางไปเรียน เพราะต้องไปเรียนที่เทศบาลและมีปัญหาด้านสุขภาพ และอีกสาเหตุหนึ่งคือผู้สูงอายุบางส่วนมีอาชีพเป็นของตนเองได้แก่การค้าขายและมีลูกหลานเลี้ยงดู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญา เหล่าวัฒนพงษ์ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องความต้องการและแนวทางในการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุด้านอาชีพ : โครงการส่งเสริมอาชีพ พื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ชนิดของโครงการที่ผู้สูงอายุต้องการมากที่สุดคือ โครงการที่เกี่ยวข้องกับศิลปกรรม อีกทั้งผู้สูงอายุยังต้องการให้ภาครัฐเข้ามาดำเนินการในส่วนของการตลาดภายหลัง ในด้านของปัญหาในการเข้าร่วมโครงการฯ พบว่าในส่วนของ การเข้าถึงหน่วยงาน ผู้สูงอายุเห็นว่าความไม่สะดวกในการติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นปัญหามากที่สุด

6.การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ พบว่า ด้วยปัจจุบันในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลปากแพรมีผู้สูงอายุซึ่งมีอายุหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปเป็นจำนวนมาก เทศบาลตำบลปากแพรมีนโยบายและส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายুরวมตัวกันจัดตั้งชมรม เพื่อเป็นศูนย์กลางการประสานงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุได้แลกเปลี่ยนความรู้ต่อกัน มีการสนับสนุนการสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการต่างๆ แก่สมาชิกชมรม มีการส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจของผู้สูงอายุ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า กิจกรรมอะไรก็ได้ขอให้ทำโดยผู้สูงอายุ เพื่อผู้สูงอายุหรือสังคม ที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ก็น่าจะกระทำได้นั้น ทางชมรมผู้สูงอายุมีสมาชิก 350 คน มีการชำระค่าลงทะเบียนและค่าบำรุง เพื่อให้การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่

ไม่ให้ความสนใจกับทางชมรมผู้สูงอายุ เนื่องจาก ตนเองมีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง ไม่อยากเป็นภาระกับคนอื่น ๆ และมีผู้สูงอายุบางส่วนที่เข้าร่วมชมรมผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุมีเวลาว่างมาก การท่องเที่ยวในสถานที่ และโอกาสอันควร โดยไปเป็นหมู่คณะ นอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์ เรื่องความรักสามัคคีในหมู่คณะแล้ว ยังได้ความรู้ ความเท่าทันโลกอีกด้วย หรือการเยี่ยมยามเพื่อนสมาชิก โชคร้าย เป็นการแสดงถึงความเอื้ออาทรต่อกัน ที่ทำให้เกิดความรักสามัคคี ในหมู่คณะได้มาก ทำให้สมาชิกมีความรู้สึก ว่า ตนไม่โดดเดี่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรุจิราพร ศรีพิทยากร (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงใหม่ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุต้องการทางด้านจิตใจ คือ ควรมีการจัดชมรมผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมตามความสนใจ

7.โครงการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กับผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากจนและผู้ยากไร้ พบว่าเทศบาลตำบลปากแพรงได้เล็งเห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต การแก้ไขปัญหาทางสังคม การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากจนและผู้ยากไร้ ให้มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งทางเทศบาลไม่ได้มีอำนาจหน้าที่ในส่วนนี้โดยตรง แต่สามารถลงพื้นที่ตรวจสอบตามคำร้องและส่งเรื่องไปให้กับทางสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดได้ ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ทราบเกี่ยวกับสิทธิดังกล่าว เนื่องจากผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยของตนเองทำให้ไม่มีเจ้าหน้าที่มาช่วยเหลือด้านนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่องความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการของกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลไม่มีความแตกต่างกันยกเว้นในด้านรายได้และลักษณะที่อยู่อาศัยต่างกัน จะทำให้มีความต้องการแตกต่างกัน

8.อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) พบว่า โดยส่วนมากทางอสม.จะลงพื้นที่เยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการร่วมกับเทศบาลหรือหน่วยงานอื่นๆ เนื่องจากอสม.จะรู้จักคนในพื้นที่เป็นอย่างดีและบางครั้งการลงพื้นที่อาจมีเรื่องอื่นๆ มาเกี่ยวข้องด้วย โดยในการลงพื้นที่จะสอบถามข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ มีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น และมีการลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมผู้ป่วยติดเตียง ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ เนื่องจากไม่ต้องเดินทางไปตรวจสุขภาพที่โรงพยาบาลและสามารถแจ้งเรื่องร้องเรียนต่างๆ ให้กับเจ้าหน้าที่ทราบได้ทันที ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโรสลิน ปุระสิริ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่องอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ตำบลบาง

สี่ทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาคาดูแลผู้สูงอายุ อาสาสมัครสามารถเป็นสื่อกลางในการนำส่งบริการสวัสดิการสังคม เผื่อระวังปัญหาหรือภัยต่างๆ ให้ความรู้สมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุและประชาชนในชุมชน เพื่อให้การดูแลผู้สูงอายุอย่างถูกต้อง และเหมาะสม

9.สภาพแวดล้อมภายนอกของเทศบาลตำบลปากแพรก โดยใช้แนวคิดทฤษฎี STEP-G ได้แก่ สภาพสังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมืองและภูมิศาสตร์ พบว่า มีการเปลี่ยนแปลง นโยบายของภาครัฐมีผลทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้ทันที รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลผู้สูงอายุและ ประชาชนในท้องถิ่น จึงเป็นโอกาสในการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของจินตนา เวฬุการและพิรสิทธิ์ คำนวนฉิลป์ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่องกระบวนการของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุ พบว่า องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น 3 แห่ง ที่กล่าวถึงได้แก่ 1) เทศบาลตำบลช้างขวา 2) องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกง และ 3) องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง มีการดำเนินการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ในขณะที่ด้านเศรษฐกิจ พบว่า สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดกาญจนบุรีมีเส้นทางเชื่อมต่อไปทวาย มี ความเจริญมากขึ้น ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดูแลสาธารณูปโภคมากขึ้น เช่น สร้างถนน การจัดการขยะ เป็นต้น อาจทำให้มีการดูแลผู้สูงอายุน้อยลง ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า จากเดิม ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลปากแพรกเป็นสังคมชนบท แต่เมื่อมีความเจริญเข้ามาทำให้จากสังคมชนบท เปลี่ยนไปเป็นสังคมชนบทกึ่งสังคมเมือง ประชาชนสื่อสารกันน้อยลง มีผลทำให้เทศบาลต้องมีการ กระจายข่าวสารให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศน พฤติการกิจ (2558) ได้ทำการศึกษา เรื่องบริบทชุมชนภายใต้สังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท พบว่า สภาพของสังคมไทยที่เป็นสังคมชนบทแท้ๆ ลด จำนวนลงไปเรื่อยๆ เปลี่ยนสภาพกลายเป็นสังคมเมือง หรือสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบทมากขึ้น ซึ่งหมายถึง ปัญหาของสังคมไทยมีมากขึ้น และมีความซับซ้อนของปัญหามากขึ้น และด้านภูมิศาสตร์ พบว่า มี 3 หมู่ของเทศบาลตำบลปากแพรกที่อยู่ห่างไกลและทำให้มีการดูแลที่ไม่ทั่วถึง และเนื่องด้วยการใช้ เทคโนโลยีขั้นสูง เช่นอินเทอร์เน็ต จะไม่สามารถใช้ได้ในการสื่อสารกับผู้สูงอายุเพราะว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังไม่ได้เป็นผู้รู้คอมพิวเตอร์ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีโอกาสในการเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศน้อยกว่าคนกลุ่มอายุอื่นๆ ทั้งนี้สืบเนื่องจากผู้สูงอายุปัจจุบันเป็นผู้ที่เกิดและเติบโตมา ก่อนที่จะมีเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ จึงไม่มีโอกาสสัมผัสกับเทคโนโลยีนี้ทั้งในสถาบันการศึกษาและที่ ทำงาน และในสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบัน

10. สภาพแวดล้อมภายในของเทศบาลตำบลปากแพรก โดยใช้แนวคิดทฤษฎี 5M ได้แก่ ทรัพยากรบุคคล รูปแบบการบริหารจัดการ ค่านิยมร่วม/วัฒนธรรมองค์กร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ พบว่า เทศบาลตำบลปากแพรกมีผู้บริหารที่มีคุณภาพ มีการเข้าถึงและเข้าใจในสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุในพื้นที่ ทำให้เมื่อพบปัญหาและอุปสรรคภายในองค์กรสามารถแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่นในเรื่องของทรัพยากรบุคคลที่ไม่เพียงพอในการปฏิบัติงาน เนื่องจากจำนวนพนักงานไม่สอดคล้องกับปริมาณงาน ทำให้ต้องมีการขอความร่วมมือจากกองอื่นๆ ในเทศบาลมาช่วยในการจัดกิจกรรม ในด้านการบริหารจัดการ ก็มีการแบ่งงานที่ชัดเจน มีป้ายประชาสัมพันธ์ที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจสำหรับผู้สูงอายุ และเจ้าหน้าที่บุคลากรของทางเทศบาลก็ให้ความสนใจกับผู้สูงอายุเป็นอย่างมากโดยจะอำนวยความสะดวกในการติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ทางเทศบาลมีความเพียงพอในเรื่องของงบประมาณและการเบิกจ่ายวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพราะเวลาดำเนินการขั้นตอนทุกอย่างจะต้องมีการตรวจสอบ ประเมิน และอนุมัติถึงความเหมาะสมผ่านกรรมการ ทำให้ในการจัดสรรโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ให้แก่ผู้สูงอายุ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรณัย ศิริเลขอนันต์ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในที่ทำงานและระดับความเครียดกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน พบว่า การทำงานต่างๆ ภายในองค์กรนั้น จะต้องทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่วางไว้อย่างรวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารจะต้องมียุทธวิธีในการทำงาน ในการบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จนั้นมิใช่เกิดจากความสามารถของผู้บังคับบัญชาเพียงผู้เดียว แต่เป็นผลมาจากความร่วมมือของเพื่อนร่วมงานภายใต้การนำของผู้บังคับบัญชาที่ดี ในขณะที่เดียวกันจะต้องสร้างบรรยากาศให้ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยใช้วิธีการต่างๆ เช่นการรู้จักสร้างน้ำใจในการทำงาน และรู้จักสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

11. ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ พบว่า โอกาสและจุดแข็งมีทั้งหมด 7 ด้าน ซึ่งมีมากกว่าอุปสรรคและจุดอ่อนที่มีทั้งหมด 3 ด้าน จากที่กล่าวในข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรกในการดูแลผู้สูงอายุ อยู่ในระดับสูง เนื่องจากการที่รัฐให้ความสำคัญอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น มีการกระจายอำนาจและการถ่ายโอนภารกิจด้านงานสวัสดิการสังคม งานสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลผู้สูงอายุ มีความใกล้ชิด สามารถเข้าถึง เข้าใจและรับรู้สภาพปัญหาได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในพื้นที่เขตเทศบาลตำบลปากแพรกที่มีการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในอัตราสูง

ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคม จากเดิมที่เป็นสังคมชนบทกลายเป็นสังคมเมือง ทำให้พื้นที่นี้เป็นแหล่งรองรับการเข้ามาหางานทำจากคนในพื้นที่อื่นๆ ความพร้อมและขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้สูงอายุ ถือเป็นตัวสะท้อนศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะขับเคลื่อนนโยบาย แต่ปัญหาอุปสรรคสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ เทคโนโลยีและภูมิศาสตร์ ซึ่งจะเป็นตัวแปรสำคัญต่อการดำเนินนโยบาย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสภาพที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ นั่นคือ จากการแบ่งเขตพื้นที่ในอดีต ทำให้มีบางหมู่ของเทศบาลตำบลปากแพรกอยู่ห่างไกลออกไป รวมถึงเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารหรือเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์ เฟสบุ๊ค ที่ไม่สามารถนำมาใช้กับผู้สูงอายุ แต่ขณะเดียวกัน การมีงบประมาณที่เพียงพอในการบริหารงานด้านการดูแลผู้สูงอายุ จึงไม่จำเป็นต้องอาศัยงบประมาณจากภายนอกเข้ามาสนับสนุนเท่าใดนัก สามารถจัดเก็บรายได้และบริหารจัดการงบประมาณของตนเองได้ และมีจุดแข็งหลายประการ เช่น การที่ผู้บริหารมีการเข้าถึง เข้าใจในสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ มีการบริหารจัดการที่ดี มีการแบ่งงานที่ชัดเจนและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในองค์กรอย่างสม่ำเสมอ ทำให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้สูงอายุไม่ทราบสิทธิขั้นพื้นฐานที่ควรจะได้รับตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ดังนั้นเพื่อเป็นการให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสิทธิต่างๆ ได้ครบถ้วน ทางเทศบาลควรมีการประชาสัมพันธ์หรือหาแนวทางที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจสำหรับผู้สูงอายุ
2. การรับเบี้ยยังชีพในกรณีที่ผู้สูงอายุไม่ได้เป็นผู้รับเงินด้วยตัวเอง จะมีโอกาสสูงที่ผู้สูงอายุจะได้รับเงินไม่เต็มจำนวน ดังนั้นทางเทศบาลควรเพิ่มช่องทางอำนวยความสะดวกในการรับเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพให้ตามบ้านสำหรับผู้พิการหรือผู้ที่ไม่สามารถรับเงินได้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นการตัดปัญหาการได้รับเงินไม่เต็มหน่วย
3. การเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางเทศบาลจัดขึ้น ผู้สูงอายุจะต้องเดินทางไปร่วมกิจกรรมด้วยตนเองตามสถานที่ที่ทางเทศบาลจัดกิจกรรม ซึ่งผู้สูงอายุบางส่วนไม่สามารถเดินทางไปร่วมกิจกรรมได้เนื่องจากปัญหาทางสุขภาพร่างกาย ไม่มียานพาหนะหรือไม่มีลูกหลานพาไป ดังนั้น ทางเทศบาลควรมีบริการรับส่งผู้สูงอายุในส่วนนี้ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสังคมและความทัดเทียมกันของผู้สูงอายุ

4. การสนับสนุนเครื่องออกกำลังกายของเทศบาลตำบลปากแพรกจะมีให้สำหรับชุมชนที่มีลานกีฬาเท่านั้น ทำให้ชุมชนที่ไม่มีลานกีฬาไม่ได้รับการสนับสนุนในเรื่องนี้ ดังนั้น ทางเทศบาลควรจะจัดสรรเรื่องเครื่องออกกำลังกายให้เท่าเทียมกันทุกชุมชน เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุและประชาชนในพื้นที่

5. ผู้สูงอายุบางส่วนที่มีความประสงค์จะฝึกอาชีพกับทางเทศบาล ไม่สามารถเดินทางไปฝึกได้เนื่องจากมีปัญหาเรื่องสุขภาพร่างกาย ไม่มียานพาหนะหรือไม่มีลูกหลานพาไป ทำให้ไม่สามารถไปเรียนที่เทศบาลได้ ดังนั้น ทางเทศบาลควรมีบริการรับส่งผู้สูงอายุในส่วนนี้หรือมีการเรียนการสอนที่บ้านของผู้สูงอายุเป็นกรณีไป

6. ผู้สูงอายุบางส่วนที่เป็นสมาชิกของชมรมผู้สูงอายุ ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากชมรมเท่าที่ควร เนื่องจากผู้ที่ชักชวนให้เป็นสมาชิกชมรม ปัจจุบันได้ออกไปแล้ว พอมีคนใหม่มารับตำแหน่งก็ไม่ได้สนใจสมาชิกเก่าๆ ทำให้ผู้สูงอายุบางส่วนไม่ได้รับความช่วยเหลือในส่วนที่ควรจะได้รับจากชมรม ดังนั้น ทางเทศบาลควรจะไปเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายด้านผู้สูงอายุ ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด มีการติดตามผลการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุ

7. บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการของเทศบาลตำบลปากแพรกมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับภาระงานที่เยอะ ดังนั้น ควรจะรับพนักงานหรือลูกจ้างชั่วคราวเพิ่มมากขึ้น รับนิสิต นักศึกษาฝึกงาน หรือใช้ระบบสารสนเทศเข้ามาช่วยในการอำนวยความสะดวก

8. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรมีการศึกษาแนวทางการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ เอกชน องค์กรไม่แสวงผลกำไรที่ขับเคลื่อนเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันจะเป็นการสร้างเครือข่ายและพัฒนาต้นแบบ รวมถึงเป็นการเพิ่มโอกาสในการดูแลผู้สูงอายุสำหรับท้องถิ่นอื่นต่อไป

รายการอ้างอิง

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2547). **ความหมายของผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กัมพล กล่ำสีทอง. (2554). “การศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาล ตำบลสีเกา อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง”. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- จินตนา เวฬุการและพีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์. (2556). “กระบวนการทัศนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุ”. ปรินญาารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว. (2555). “การศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. ค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิต วิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เฉลิมพล แจ่มจันทร์. (2555). **ความหมายของผู้สูงอายุ**. นครปฐมฯ : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ฤชดา จันทร์พา. (2554). “การศึกษาเรื่องปัญหา กลยุทธ์ธุรกิจ กลยุทธ์ตลาดและความพึงพอใจของลูกค้าในธุรกิจบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด(มหาชน)”. บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ทัศน พฤติการณ์กิจ. (2558). “บริบทชุมชนภายใต้สังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท (Community Context Under the Semi-Urban, Semi-Rural Society)”. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 พฤษภาคม 2558 – กรกฎาคม 2558.
- เทศบาลตำบลปากแพรก. (2553) **ข้อมูลเทศบาลตำบลปากแพรก : สภาพทั่วไปและภูมิประเทศ**. เข้าถึงเมื่อวันที่ 8 เมษายน. เข้าถึงได้จาก
http://www.pakpraek.com/about/about01_2.php.
- เทศบาลตำบลปากแพรก. (2553). **ข้อมูลเทศบาลตำบลปากแพรก : หมู่บ้านและประชากร**. เข้าถึงเมื่อวันที่ 8 เมษายน. เข้าถึงได้จาก
http://www.pakpraek.com/about/about01_3.php.

- นางสาวสุนีย์ วรรณโกมล. (2550). **การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อการจัดการธุรกิจ**. ภาควิชาบริหารธุรกิจอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- นางบุหพันธ์ ทองกลีบ. (2550). “บทบาทภาครัฐในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร”. คุชฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์.
- นันทนา อยู่สบาย. (2557). “ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้ชั้น้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ”. ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บาว นาค. (2557). **การจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุของอปท.** เข้าถึงเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaihealth.or.th/node/7836>.
- พงศ์พิศ. (2547). **ข้อควรรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพมหานคร กรมส่งเสริมการเกษตร.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2554). **ความหมายของศักยภาพ**. เข้าถึงเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/search.php>.
- พิชัย กิตติพันธ์วรกุล. (2550). “การวิจัยเพื่อเสริมสร้างบทบาทในการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลหนองหิน อำเภอนองหิน จังหวัดเลย”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- พรพรม ไชยชัยภูมิ และ ภรณ์ ศิริโชติ. (2553). “ความต้องการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลโนนไทย อำเภอ โนนไทย จังหวัดนครราชสีมา”. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เมธาวิทย์ ไชยะจิตรกำธร. (2555). **การนำทฤษฎีทางการพยาบาลต่าง ๆ มาใช้ในการดูแลสุขภาพ**. เข้าถึงเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก http://methawitpublichealth.blogspot.com/2013/07/blog-post_11.html.
- รุจิราพร ศรีพิทยากร. (2554). “แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงไผ่”. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.
- โรสลิน ปุระสิริ. (2551). “อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ตำบลบางสีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.

ละเอียด คีลาน้อย. (2554). **วิเคราะห์จุดอ่อน-จุดแข็งไปทำไม?** สำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเข้าเที่ยวและ
มัคคุเทศก์ กรุงเทพมหานคร.

วรวัจน์ สุวคนธ์. (2557). **5M**. เข้าถึงเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก
<http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/564531>.

ศิรินยา สิงห์คำ. (2550). **5M แห่งความสำเร็จ**. เข้าถึงเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก
<https://www.l3nr.org/posts/66619>.

สุจิตรา ธนानันท์. (2552). **การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ : ทีพีเอ็น เพรส.

สุชาดา ทวีสิทธิ์. (2553). **ความหมายของผู้สูงอายุ**. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). **สถิติผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ : กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการ
สื่อสาร.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). **สถิติจำนวนผู้สูงอายุในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : กระทรวง
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

สรวิชัย ภูมิศรี. (2550). “การพัฒนาเสริมสร้างบทบาทภาวกิจในการดำเนินงานการดูแลผู้สูงอายุใน
องค์การบริหารส่วนตำบลนาดินดำ อำเภอเมือง จังหวัดเลย”. รายงานการศึกษาอิสระ
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครอง
ท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เอกกมล เอี่ยมศรี. (2554). **6 กฎทองของการบริหารความเสี่ยงโครงการ**. เข้าถึงเมื่อวันที่ 8
เมษายน. เข้าถึงได้จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=783418>.

อุบลรัตน์ เฟ็งสถิต. (2546). **ความหมายของผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อภิษฎา เหล่าวัฒนพงษ์. (2554). “ความต้องการและแนวทางในการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุด้าน
อาชีพ: โครงการส่งเสริมอาชีพ พื้นที่กรุงเทพมหานคร”. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐ
ประศาสนศาสตร คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 1

สำหรับ นายกเทศมนตรีตำบลปากแพรก

เรื่อง “ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรก (อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี) ในการดูแลผู้สูงอายุ”

ชื่อ – สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์ อายุ ปี

วัน เดือน ปี สถานที่สัมภาษณ์

1. กอสวัสดิการสังคม มีบทบาทในการจัดการดูแลผู้สูงอายุเรื่องอะไร และมีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง

1. การสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
2. การส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ
3. การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ
4. การส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ
5. การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ
6. โครงการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กับผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากจนและผู้ยากไร้
7. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

2. ปัจจัยภายนอก

1. สภาพสังคมและวัฒนธรรม
2. เทคโนโลยี
3. เศรษฐกิจ
4. การเมือง
5. ภูมิศาสตร์

3. ปัจจัยภายใน

1. ทรัพยากรบุคคล
2. รูปแบบการบริหารจัดการ
3. ค่านิยมร่วม / วัฒนธรรมองค์กร
4. วัสดุอุปกรณ์
5. งบประมาณ

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 2
สำหรับ เจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม
เรื่อง “ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรก (อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี) ในการดูแล
ผู้สูงอายุ”

ชื่อ – สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์ อายุปี
 วัน เดือน ปี สถานที่สัมภาษณ์

1.กองสวัสดิการสังคม มีบทบาทในการจัดการดูแลผู้สูงอายุเรื่องอะไร และมีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง

- 1.การสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
- 2.การส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ
- 3.การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ
- 4.การส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ
- 5.การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ
- 6.โครงการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กับผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากจนและผู้ยากไร้
- 7.อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

2.ปัจจัยภายนอก

- 1.สภาพสังคมและวัฒนธรรม
- 2.เทคโนโลยี
- 3.เศรษฐกิจ
- 4.การเมือง
- 5.ภูมิศาสตร์

3.ปัจจัยภายใน

- 1.ทรัพยากรบุคคล
- 2.รูปแบบการบริหารจัดการ
- 3.ค่านิยมร่วม / วัฒนธรรมองค์กร
- 4.วัสดุอุปกรณ์
- 5.งบประมาณ

แบบสัมภาษณ์ ชุดที่ 3

สำหรับ ผู้สูงอายุ

เรื่อง “ศักยภาพของเทศบาลตำบลปากแพรก (อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี) ในการดูแล
ผู้สูงอายุ”

ชื่อ – สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์ อายุปี

อาชีพ

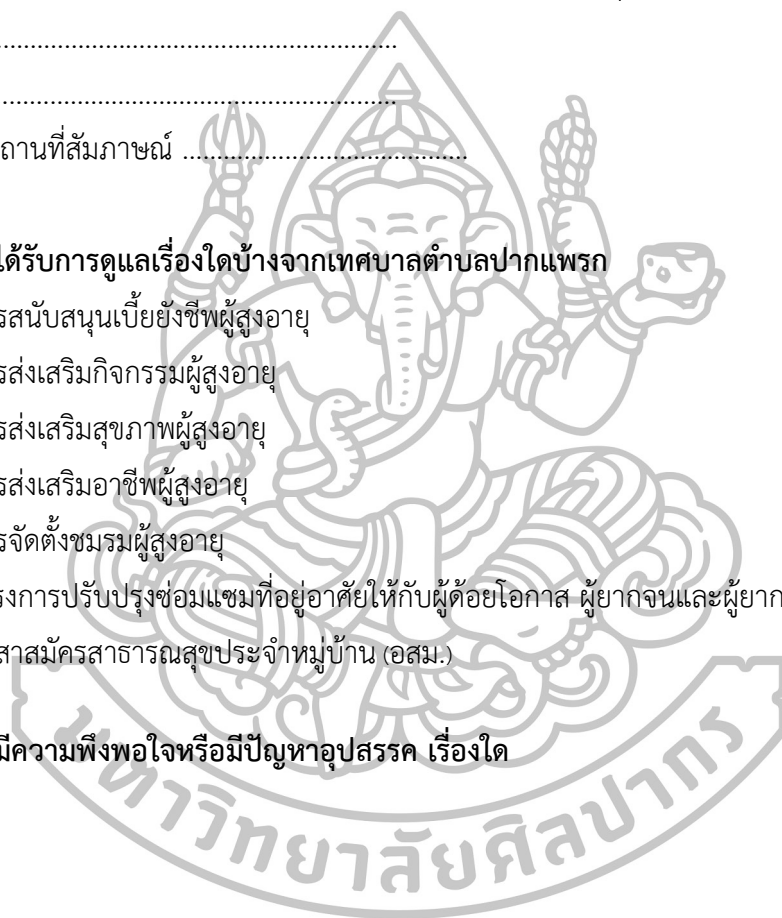
ที่อยู่

วัน เดือน ปี สถานที่สัมภาษณ์

1. ท่านได้รับการดูแลเรื่องใดบ้างจากเทศบาลตำบลปากแพรก

1. การสนับสนุนเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
2. การส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ
3. การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ
4. การส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ
5. การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ
6. โครงการปรับปรุงซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กับผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากจนและผู้ยากไร้
7. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

2. ท่านมีความพึงพอใจหรือมีปัญหาอุปสรรค เรื่องใด

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายณัชพล บติการ
ที่อยู่ปัจจุบัน	236/144 ตำบลบ้านใต้ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี รหัสไปรษณีย์ 71000
ที่ทำงาน	236/144 ตำบลบ้านใต้ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี รหัสไปรษณีย์ 71000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2557	สำเร็จการศึกษาวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิชา วิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
พ.ศ. 2557	ศึกษาต่อระดับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ สาขาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ.2557-ปัจจุบัน	ประกอบธุรกิจส่วนตัว

